ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

25 Οκτωβρίου 2017 | ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ | Αρ. Φύλλου **3757**

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

Αριθ. οικ. 48416/2564

Έγκριση Εθνικής Στρατηγικής για την Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία για τα έτη 2016-2020.

**Η ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ
ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗΣ**

Έχοντας υπόψη:

1. Την ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική Επιτροπή και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των περιφερειών «σχετικά με το στρατηγικό πλαίσιο της ΕΕ για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία κατά την περίοδο 2014-2020» [COM(2014) 332 final/06.06.2014].

2. Τις διατάξεις του άρθρου 90 του κώδικα που κυρώθηκε με το π.δ. 63/2005 «Κώδικας νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα Κυβερνητικά όργανα» (ΦΕΚ Α΄ 98).

3. Τις διατάξεις του άρθρου 15 του π.δ. 113/2014 «Οργανισμός Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας (ΦΕΚ Α΄ 180/29.08.2014).

4. Το π.δ. 125/2016 «Διορισμός Υπουργών, Αναπληρωτών Υπουργών και Υφυπουργών» (ΦΕΚ Α΄ 210).

5. Τη διαβούλευση στο πλαίσιο του Συμβουλίου Υγείας και Ασφάλειας των Εργαζομένων (Πρακτικό 07/2017).

6. Το γεγονός ότι από την απόφαση αυτή δεν προκαλείται δαπάνη σε βάρος του κρατικού προϋπολογισμού, αποφασίζουμε:

Εγκρίνεται η Εθνική Στρατηγική για την Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία για τα έτη 2016-2020, ως ακολούθως:

ΕΘΝΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑ 2016 - 2020

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Η σπουδαιότητα της Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία

Η Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία (ΥΑΕ) είναι ο διεπιστημονικός τομέας που στοχεύει στην προστασία της ασφάλειας, της υγείας και της ευεξίας/ευημερίας των ανθρώπων στο εργασιακό τους περιβάλλον, μέσω της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας και της μείωσης των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών.

Η επίτευξη ενός ασφαλούς και υγιούς περιβάλλοντος εργασίας αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό κοινωνικοοικονομικής ευημερίας και προόδου σε μια σύγχρονη και ευνομούμενη κοινωνία, ενώ παράλληλα συμβάλλει καθοριστικά στην προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης, μέσω της διασφάλισης της ποιότητας και της παραγωγικότητας στην εργασία.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO), κάθε χρόνο 2.340.000 θάνατοι εργαζομένων οφείλονται σε επαγγελματικές ασθένειες και εργατικά ατυχήματα, ενώ σε 160 εκατομμύρια υπολογίζονται οι μη θανατηφόρες επαγγελματικές ασθένειες και σε 270 εκατομμύρια τα εργατικά ατυχήματα. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 28, καταγράφονται 2,5 εκατομμύρια ατυχήματα που προκάλεσαν απουσία τουλάχιστον 4 ημερών από την εργασία και 3.515 θανατηφόρα ατυχήματα σε ετήσια βάση, σύμφωνα με πρόσφατα στοιχεία της Eurostat (2012).

Εκτιμάται ακόμα ότι κάθε χρόνο περίπου 160.000 εργαζόμενοι χάνουν τη ζωή τους λόγω επαγγελματικών ασθενειών και περισσότεροι από 4.000 εργαζόμενοι λόγω εργατικών ατυχημάτων, ενώ πάνω από τρία εκατομμύρια εργαζόμενοι παθαίνουν κάποιο σοβαρό ατύχημα κατά την εργασία τους (στοιχεία του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία, EU-OSHA και της Γενικής Διεύθυνσης Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Κοινωνικής Ένταξης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής).

Το κόστος για τους εργαζόμενους, τις επιχειρήσεις και την κοινωνία είναι τεράστιο λόγω της μη πρόληψης των κινδύνων, της επικράτησης ανασφαλών συνθηκών και της πρόκλησης δυσάρεστων συμβάντων (όπως είναι τα εργατικά ατυχήματα και οι επαγγελματικές ασθένειες) στους εργασιακούς χώρους, σε ό,τι αφορά δε στις απώλειες της ανθρώπινης ζωής και στον ανθρώπινο πόνο για τους παθόντες και τις οικογένειες τους πραγματικά ανυπολόγιστο.

Πολύ σημαντικό ωστόσο είναι και το αντίστοιχο οικονομικό κόστος, αφού σύμφωνα με υπολογισμούς της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας, το συνολικό κόστος των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών ανέρχεται κατά μέσο όρο στο 4% του ΑΕΠ, ενώ σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό EU-OSHA, το κόστος αυτό κυμαίνεται μεταξύ 2.6% και 3.8% του ΑΕΠ. Αν και οι σχετικές εκτιμήσεις μπορεί να διαφέρουν λόγω διαφορετικών μεθοδολογιών, με βάση την προαναφερθείσα προσέγγιση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού EU-OSHA, τα εργατικά ατυχήματα και οι επαγγελματικές ασθένειες εκτιμάται ότι σε ετήσια βάση κοστίζουν στην οικονομία της ΕΕ τουλάχιστον 490 δις. ευρώ.

Το σημαντικότατο αυτό οικονομικό κόστος που σχετίζεται με την έλλειψη μέτρων προστασίας και πρόληψης στον τομέα της υγείας και ασφάλειας στην εργασία εμποδίζει την οικονομική ανάπτυξη και επηρεάζει την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων. Μεγάλο μέρος αυτού του δυσβάσταχτου κόστους μετακυλίεται τελικά στην κοινωνία, αφού επιβαρύνει τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και τα συστήματα περίθαλψης και υγείας και συνολικά τον κρατικό προϋπολογισμό και τους φορολογούμενους πολίτες.

Εξάλλου, υπό το καθεστώς της οικονομικής κρίσης, γίνεται όλο και περισσότερο αντιληπτό σήμερα ότι η εξασφάλιση ικανοποιητικών συνθηκών ασφάλειας και υγείας στην εργασία, συμβάλλει καθοριστικά στην ποιότητα ζωής, στην εργασιακή ειρήνη και κατ’ επέκταση στην παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα και τις συνολικές επιδόσεις των επιχειρήσεων.

Σύμφωνα με το κεντρικό σύνθημα των εκστρατειών του Ευρωπαϊκού Οργανισμού EU-OSHA, «... η αποτελεσματική διαχείριση της υγείας και της ασφάλειας στους χώρους εργασίας είναι επωφελής τόσο για τους εργαζόμενους όσο και για τις επιχειρήσεις αλλά και για την κοινωνία στο σύνολό της».

2. Τι είναι η "Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία"

Η Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία (ΥΑΕ) ή διαφορετικά η "Επαγγελματική Υγεία και Ασφάλεια" είναι ο διεπιστημονικός τομέας ο οποίος ασχολείται με την προστασία της ανθρώπινης ζωής στο εργασιακό περιβάλλον, μέσω της πρόληψης των επαγγελματικών κινδύνων που υπάρχουν σε κάθε εργασιακή δραστηριότητα και κάθε χώρο εργασίας και οι οποίοι ευθύνονται για την πρόκληση εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών.

Ο κύριος στόχος της ΥΑΕ είναι η προαγωγή και διατήρηση των υψηλότερων κατά το δυνατόν επιπέδων υγείας και ασφάλειας στην εργασία, δημιουργώντας έτσι τις συνθήκες για την αποφυγή ή τη μείωση της εμφάνισης των εργατικών ατυχημάτων, των επαγγελματικών ασθενειών και των άλλων προβλημάτων υγείας που σχετίζονται με την εργασία.

Η επίτευξη αυτού του στόχου που αναπαριστά την επιθυμητή -ασφαλή- κατάσταση των συνθηκών εργασίας, προϋποθέτει ότι οι εργοδότες πρέπει πρώτα να αξιολογήσουν τους κινδύνους για την ΥΑΕ στους χώρους εργασίας ευθύνης τους και στη συνέχεια να αποφασίσουν για το αν απαιτείται να ληφθούν κάποια μέτρα πρόληψης και προστασίας και αν ναι, ποια θα είναι τα μέτρα που θα εφαρμοστούν.

Σύμφωνα με τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας, η ΥΑΕ συμπεριλαμβάνει την κοινωνική, ψυχική και σωματική ευεξία/ευημερία των εργαζομένων, αντιμετωπίζοντας το «άτομο ως ενιαίο σύνολο». Ως εκ τούτου η ΥΑΕ δεν συμβάλλει μόνο στη μείωση των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών, αλλά διερευνώντας τις αιτίες τους (υπαρκτοί παράγοντες κινδύνου, ή αλλιώς πηγές κινδύνου, στο εργασιακό περιβάλλον) συμβάλλει και στον προσδιορισμό και στην εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων πρόληψης και προστασίας. Για την επίτευξη αυτού του στόχου, είναι απαραίτητο να αλληλοεπιδρά

με άλλους επιστημονικούς τομείς, όπως η ιατρική της εργασίας, η δημόσια υγεία, η βιομηχανική μηχανική, η εργονομία, η χημεία, η ψυχολογία κ.α..

3. Βασικές έννοιες της ΥΑΕ

Ορισμένες βασικές έννοιες σε θέματα ΥΑΕ είναι οι ακόλουθες.

• Πηγή κινδύνου (ή παράγοντας κινδύνου): είναι η κατάσταση ή η ενέργεια με πιθανότητα πρόκλησης βλάβης από την άποψη του ανθρώπινου τραυματισμού ή της ασθένειας, ή ένας συνδυασμός αυτών, δηλαδή οτιδήποτε υπάρχει στο χώρο εργασίας που έχει τη δυνατότητα να προκαλέσει τραυματισμό ή βλάβη στην υγεία των εργαζομένων (αντίστοιχα, εργατικό ατύχημα ή επαγγελματική ασθένεια).

• Κίνδυνος: είναι ο συνδυασμός της πιθανότητας εμφάνισης μιας επικίνδυνης εκδήλωσης (ή της έκθεσης σε έναν παράγοντα κινδύνου) και της σοβαρότητας του τραυματισμού ή της βλάβης στην υγεία των εργαζομένων που μπορεί να προκληθεί εξαιτίας αυτής της εκδήλωσης ή της έκθεσης.

• Εκτίμηση Κινδύνου: είναι η διαδικασία αξιολόγησης των κινδύνων για την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων στους χώρους εργασίας. Πρόκειται για μια συστηματική εξέταση/μελέτη όλων των πτυχών της εργασίας που εξετάζει:

- τι θα μπορούσε να προκαλέσει τραυματισμό ή βλάβη και σε ποιους,

- αν οι κίνδυνοι μπορούν να εξαλειφθούν και, αν όχι,

- ποια είναι τα μέτρα πρόληψης και προστασίας που θα πρέπει να ληφθούν για τον έλεγχο των κινδύνων.

• Ασφάλεια: Είναι η κατάσταση όπου νιώθουμε «ασφαλείς», δηλαδή πλήρως απαλλαγμένοι από την απειλή κάποιου κινδύνου που μπορεί να προκαλέσει τραυματισμό ή κάποια βλάβη στην υγεία, (κάτι που στην πράξη είναι αδύνατο να επιτευχθεί). Ως εκ τούτου, η ασφάλεια πρέπει να θεωρηθεί ως μια αξιολογική κρίση σχετικά με το επίπεδο του κινδύνου τραυματισμού ή βλάβης που θεωρείται ότι είναι αποδεκτό.

• Υγεία (σε σχέση με την εργασία): «Η κατάσταση της πλήρους σωματικής, ψυχικής και κοινωνικής ευεξίας και όχι μόνο η απουσία ασθένειας ή αναπηρίας» (Καταστατικό ΠΟΥ, 1946).

• Επαγγελματική ασθένεια: Η επαγγελματική ασθένεια ορίζεται με δύο διαφορετικούς τρόπους:

Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνει η επιστήμη της ιατρικής, επαγγελματική ασθένεια είναι η νόσος που σχετίζεται με το είδος των κινδύνων στους οποίους εκτέθηκε ο πάσχων λόγω της εργασίας του. Είναι κάθε νόσος που αποδεδειγμένα, στη βάση ιατρικών κριτηρίων, μπορεί να αποδοθεί στο είδος της εργασίας και τους κινδύνους στους οποίους λόγω της εργασίας έχει εκτεθεί ο εργαζόμενος.

Ο δεύτερος ορισμός βασίζεται στην ασφαλιστική πραγματικότητα που ισχύει στην κάθε χώρα. Δηλαδή, επαγγελματική ασθένεια είναι η νόσος που αναγνωρίζεται ως τέτοια από το ισχύον ασφαλιστικό σύστημα, με τους όρους και τους περιορισμούς που κάθε φορά αυτό θέτει.

• Εργατικό ατύχημα: Ακριβής ορισμός του εργατικού ατυχήματος δεν υπάρχει στην ελληνική νομοθεσία για την ΥΑΕ.

Γενικά, στη νομολογία, ως εργατικό ατύχημα χαρακτηρίζεται ο θάνατος ή η ανικανότητα του ασφαλισμένου για εργασία που προκλήθηκε από ένα βίαιο περιστατικό που έγινε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξαιτίας αυτής (και κατά τη μετάβαση του εργαζόμενου στον τόπο της εργασίας ή κατά την επιστροφή στο σπίτι του). Επίσης, σύμφωνα με την ασφαλιστική νομοθεσία και συγκεκριμένα με την εγκύκλιο Αρ. 45/24.6.2010 του ΙΚΑ ως εργατικό ατύχημα ορίζεται: «Ο θάνατος ή η ανικανότητα του εργαζόμενου για εργασία που προκλήθηκε από ένα βίαιο περιστατικό που έγινε κατά την εκτέλεση της εργασίας ή εξαιτίας αυτής».

• Πρόληψη: όλα τα βήματα ή τα μέτρα που λαμβάνονται ή σχεδιάζεται να εφαρμοστούν σε όλα τα στάδια της εργασίας εντός της επιχείρησης, για την εξάλειψη ή τη μείωση των επαγγελματικών κινδύνων.

Όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής, οι έννοιες της ΥΑΕ ισχύουν για κάθε κλάδο οικονομικής δραστηριότητας, από τις κατασκευές, τη γεωργία, τη μεταποίηση, την εξόρυξη και την αλιεία ως το εμπόριο, τα γραφεία, τις υπηρεσίες ή την υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβάνοντας τις υπεργολαβικές εργασίες. Περαιτέρω, για τους σκοπούς της ΥΑΕ, εκτός από την περίοδο της αμιγώς εργασιακής δραστηριότητας, η καθημερινή μετακίνηση προς και από τον τόπο εργασίας θεωρείται επίσης ως τμήμα της καθημερινής εργασίας. Ως εκ τούτου η «ασφαλής μετακίνηση» συνιστά έναν ακόμα τομέα που καλύπτει η ΥΑΕ.

Σημειώνεται ότι το ισχύον στη χώρα μας θεσμικό πλαίσιο για την προστασία της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων, το μεγαλύτερο μέρος του οποίου σε ό,τι αφορά στις γενικές προβλέψεις της νομοθεσίας περιλαμβάνεται στον Κώδικα Νόμων για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία (ΚΝΥΑΕ) που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 3850/2010 (84 Α΄), εφαρμόζεται σε όλες τις επιχειρήσεις, εγκαταστάσεις, εκμεταλλεύσεις και εργασίες του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα (καθώς και τα Ν.Π.Δ.Δ. και τους Ο.Τ.Α.) και ισχύει για κάθε εργαζόμενο που απασχολείται από τον εργοδότη με οποιαδήποτε σχέση εργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1
Η ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΥΑΕ

1.1 Η ευρωπαϊκή διάσταση της ΥΑΕ- Βασικές αρχές

• Γενικά στοιχεία

Οι εργοδότες έχουν την υποχρέωση να διασφαλίζουν την υγεία και την ασφάλεια των εργαζομένων τους ως προς όλες τις πτυχές της εργασίας ("αρχή ευθύνης του εργοδότη") μέσω της πρόληψης της έκθεσης τους σε επαγγελματικούς κινδύνους, με στόχο την αποφυγή της εμφάνισης εργατικών ατυχημάτων και ασθενειών που έχουν μεγάλο κόστος και σοβαρές άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις στη ζωή των εργαζομένων, στις επιχειρήσεις και ευρύτερα στην οικονομία και την κοινωνία.

Περαιτέρω, οι εργοδότες έχουν την ηθική και νομική ευθύνη να διασφαλίσουν όχι μόνο τους εργαζομένους

τους, αλλά και τους εργαζόμενους υπεργολάβων τους που εργάζονται στις εγκαταστάσεις τους ή οποιοδήποτε άλλο τρίτο πρόσωπο, για παράδειγμα ένα άτομο που επισκέπτεται τις εγκαταστάσεις τους, παραμένουν ασφαλείς ανά πάσα στιγμή.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων οι εργοδότες πρέπει να εφαρμόσουν τα προβλεπόμενα μέτρα ασφάλειας και υγείας με βάση την εκτίμηση των επαγγελματικών κινδύνων στους χώρους ευθύνης τους και λαμβάνοντας υπόψη τις προβλέψεις και τις απαιτήσεις της ισχύουσας νομοθεσίας για την ΥΑΕ. Εντός της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η υποχρέωση αυτή ορίστηκε από την οδηγία του Συμβουλίου της 12ης Ιουνίου 1989 σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προαγωγή της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (οδηγία-πλαίσιο 89/391/ΕΟΚ).

Η επίτευξη του στόχου αυτού απαιτεί επίσης τη δέσμευση των εργαζομένων ως προς τις βασικές αρχές της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας.

• Κοινοτική Νομοθεσία για την ΥΑΕ

Η ευρεία ποικιλία των κοινοτικών μέτρων στον τομέα της ΥΑΕ έχουν εκδοθεί βάσει του άρθρου 153 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο παρέχει, στην ΕΕ την εξουσία να εκδίδει οδηγίες στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία.

Με τις ευρωπαϊκές οδηγίες ορίζονται ελάχιστες απαιτήσεις και οι θεμελιώδεις αρχές, όπως η αρχή της πρόληψης και της αξιολόγησης των κινδύνων, καθώς και οι ευθύνες των εργοδοτών και των εργαζομένων. Μια σειρά ευρωπαϊκών κατευθυντήριων γραμμών έχει ως στόχο να διευκολύνει την εφαρμογή των ευρωπαϊκών οδηγιών, καθώς και τα ευρωπαϊκά πρότυπα που θεσπίζονται από ευρωπαϊκούς οργανισμούς τυποποίησης.

Οι ευρωπαϊκές οδηγίες είναι νομικά δεσμευτικές και πρέπει να μεταφερθούν στην εθνική νομοθεσία από τα κράτη μέλη. Τα κράτη μέλη είναι όπως ελεύθερα να υιοθετήσουν αυστηρότερους κανόνες για την προστασία των εργαζομένων κατά τη μεταφορά των οδηγιών της ΕΕ στο εθνικό δίκαιο. Ως εκ τούτου, οι νομοθετικές απαιτήσεις στον τομέα της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία μπορεί να διαφέρουν μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.

Η οδηγία πλαίσιο για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (οδηγία 89/391 ΕΟΚ), που εγκρίθηκε το 1989 ήταν ένα σημαντικό ορόσημο στη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία, αφού εγγυάται τις ελάχιστες προδιαγραφές ασφάλειας και υγείας σε όλη την Ευρώπη. Επιπλέον, σημειώνεται ότι η οδηγία πλαίσιο εφαρμόζεται σε όλους τους τομείς δραστηριότητας, τόσο του δημόσιου όσο και του ιδιωτικού τομέα.

Ορισμένες διατάξεις της οδηγίας πλαισίου επέφεραν σημαντικές καινοτομίες όπως, μεταξύ άλλων, τις ακόλουθες:

- εισάγεται ο όρος «εργασιακό περιβάλλον» σε συμφωνία με τη σύμβαση αριθ. 155 της Διεθνούς Οργάνωσης

Εργασίας (ΔΟΕ), ο οποίος σκιαγραφεί μια σύγχρονη προσέγγιση που λαμβάνει υπόψη της την τεχνική ασφάλεια καθώς και τη γενική πρόληψη των προβλημάτων υγείας, η οδηγία υποχρεώνει τους εργοδότες να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα πρόληψης με γνώμονα τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας κατά την εργασία, στόχος της οδηγίας είναι η διασφάλιση ισότιμου επιπέδου ασφάλειας και υγείας προς όφελος όλων των εργαζομένων (μόνες εξαιρέσεις οι οικιακοί βοηθοί και ορισμένες δημόσιες και στρατιωτικές υπηρεσίες),

- η οδηγία υποχρεώνει τους εργοδότες να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα πρόληψης με γνώμονα τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας κατά την εργασία,

- η οδηγία εισάγει ως κύριο στοιχείο την αρχή της εκτίμησης των κινδύνων και καθορίζει τα βασικά της στοιχεία (π.χ. εντοπισμό κινδύνων, συμμετοχή εργαζομένων, θέσπιση κατάλληλων μέτρων με προτεραιότητα την εξάλειψη των κινδύνων στην πηγή, τεκμηρίωση και περιοδική επανεκτίμηση των κινδύνων στους χώρους εργασίας).

Η νέα υποχρέωση περί εφαρμογής προληπτικών μέτρων υπογραμμίζει ρητώς τη σημασία των νέων μορφών διαχείρισης της ασφάλειας και της υγείας στο πλαίσιο των γενικότερων διαδικασιών διαχείρισης.

Εκτός από την οδηγία πλαίσιο, μια σειρά από επιμέρους ευρωπαϊκές οδηγίες, γνωστές ως ειδικές οδηγίες, εκδόθηκαν στη συνέχεια, οι οποίες επικεντρώνονται σε συγκεκριμένες πτυχές της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία. Παρ’ όλα αυτά, η οδηγία πλαίσιο εξακολουθεί να ισχύει για όλους τους τομείς που καλύπτονται από τις επιμέρους οδηγίες. Όπου οι επιμέρους οδηγίες περιέχουν αυστηρότερες και ειδικές διατάξεις, οι ειδικές αυτές διατάξεις υπερισχύουν.

Οι ειδικές οδηγίες προσαρμόζουν τις αρχές της οδηγίας πλαισίου για: ειδικά καθήκοντα (π.χ. χειρωνακτική διακίνηση φορτίων), ιδιαίτερους κινδύνους κατά την εργασία (π.χ. έκθεση σε επικίνδυνες ουσίες ή φυσικούς παράγοντες), συγκεκριμένους εργασιακούς χώρους και τομείς (π.χ. προσωρινά εργοτάξια, εξορυκτικές βιομηχανίες, αλιευτικά σκάφη), συγκεκριμένες ομάδες εργαζομένων (π.χ. έγκυες γυναίκες, νέους εργαζόμενους, οι εργαζόμενοι με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου), ορισμένες πτυχές που σχετίζονται με την εργασία (π.χ. οργάνωση του χρόνου εργασίας), ή επιμέρους οδηγίες που καθορίζουν τον τρόπο αξιολόγησης των κινδύνων αυτών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, καθορίζουν και οριακές τιμές για συγκεκριμένες ουσίες ή παράγοντες.

Η οδηγία πλαίσιο, με ευρύ πεδίο εφαρμογής, καθώς και οι περαιτέρω ειδικές οδηγίες για την ΥΑΕ οι οποίες προέκυψαν από αυτή και επικεντρώνονται σε συγκεκριμένες πτυχές της ασφάλειας και της υγείας στην εργασία, είναι οι βασικές αρχές της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την υγεία και την ασφάλεια.

• Πρόληψη: έννοια-κλειδί στη διαχείριση της ΥΑΕ

Η πρόληψη είναι ο ακρογωνιαίος λίθος στην ευρωπαϊκή προσέγγιση για τη διαχείριση των θεμάτων ΥΑΕ. Η έννοια της πρόληψης αποκτά όλο και περισσότερο αυξημένη σημασία, δεδομένου ότι οι συνθήκες εργασίας σε επιχειρήσεις και οργανισμούς αλλάζουν δραστικά εξαιτίας σειράς παραγόντων όπως είναι η παγκοσμιοποίηση, η μερική απασχόληση, η προσωρινή εργασία, η υπεργολαβία, η γήρανση του εργατικού δυναμικού

κ.α.). Στην πραγματικότητα, η πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών πρέπει να είναι ο κύριος στόχος κάθε συστήματος διαχείρισης της ΥΑΕ για τη μείωση του αριθμού και την εξάλειψη των εργατικών και των επαγγελματικών ασθενειών.

Τι ωστόσο σημαίνει πρόληψη στην πράξη; Οι γενικές αρχές πρόληψης ορίζονται στο άρθρο 6 της οδηγίας πλαίσιο και η κατανόησή τους από τους εργοδότες, τους εργαζόμενους και τους εκπροσώπους τους είναι ζωτικής σημασίας για τον αποτελεσματικό έλεγχο ή την εξάλειψη των κινδύνων που σχετίζονται με την εργασία.

Οι γενικές αρχές πρόληψης των επαγγελματικών κινδύνων είναι οι ακόλουθες: αποφυγή των κινδύνων, εκτίμηση των κινδύνων που δεν μπορούν να αποφευχθούν, καταπολέμηση των κινδύνων στην πηγή τους, προσαρμογή της εργασίας στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του εκάστοτε εργαζομένου, παρακολούθηση της εξέλιξης της τεχνικής προόδου, αντικατάσταση του επικίνδυνου από το μη επικίνδυνο, ή το λιγότερο επικίνδυνο, ανάπτυξη συνεκτικής ολοκληρωμένης πολιτικής πρόληψης, προτεραιότητα στη λήψη μέτρων ομαδικής προστασίας σε σχέση με τα μέτρα ατομικής προστασίας και παροχή των κατάλληλων οδηγιών στους εργαζομένους.

Περαιτέρω, οι γενικές αρχές, για την πρόληψη των μη ασφαλών συνθηκών εργασίας που καθορίζει η οδηγία πλαίσιο τροποποιούνται συνεχώς στην ΕΕ και αναπτύσσονται περαιτέρω σε άλλα έγγραφα, όπως είναι για παράδειγμα η «Διακήρυξη του Λουξεμβούργου για την Προαγωγή της Υγείας στους χώρους εργασίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση», όπου καθορίζονται ορισμένες αρχές οι οποίες αποσκοπούν στην πρόληψη των προβλημάτων υγείας στο εργασιακό περιβάλλον (συμπεριλαμβανομένων των ασθενειών που σχετίζονται με την εργασία, των ατυχημάτων, των τραυματισμών, των επαγγελματικών ασθενειών ή του άγχους και των άλλων ψυχοκοινωνικών κινδύνων στην εργασία) και στην ενίσχυση της δυναμικής προαγωγής της υγείας και της ευημερίας του εργατικού δυναμικού.

Λαμβάνοντας υπόψη τις προαναφερθείσες αρχές και την ανάγκη να επικεντρωθούν στην πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών, οι επιχειρήσεις καλούνται να ενσωματώσουν και να εφαρμόζουν ένα σύστημα διαχείρισης ΥΑΕ στην καθημερινή τους λειτουργία, σε συνδυασμό με τυχόν υφιστάμενα συστήματα διασφάλισης της ποιότητας ή προστασίας του περιβάλλοντος. Ένα τέτοιο σύστημα έχει ως στόχο να αναπτύξει και να εφαρμόσει πολιτικές ΥΑΕ μέσα στην επιχείρηση για την αποτελεσματική διαχείριση των επαγγελματικών κινδύνων.

• Αξιολόγηση των επαγγελματικών κινδύνων

Η αξιολόγηση των κινδύνων στην εργασία αποτελεί τη βάση για την εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων πρόληψης και προστασίας. Σύμφωνα με την οδηγία πλαίσιο 89/391 ΕΟΚ, η εκτίμηση κινδύνου είναι η αφετηρία και το πρώτο κρίσιμο βήμα της διαδικασίας διαχείρισης των κινδύνων για την ΥΑΕ.

Υπάρχουν διάφορες μέθοδοι για τη διενέργεια της αξιολόγησης των επαγγελματικών κινδύνων, που κυμαίνονται από απλές ως σύνθετες μεθόδους και από τη συμμετοχή μεμονωμένων ειδικών και εμπειρογνωμόνων ως τη μεθοδολογία που βασίζεται στη συμμετοχική προσέγγιση όλων των εμπλεκόμενων. Η συνήθης διαδικασία περιλαμβάνει την αξιολόγηση, την ιεράρχηση και την ταξινόμηση των κινδύνων, ξεκινώντας από την εκπόνηση μιας σχετικής μελέτης (Μελέτη Εκτίμησης του Επαγγελματικού Κινδύνου).

Οι ανασφαλείς συνθήκες εργασίας οφείλονται είτε σε παράγοντες κινδύνου που σχετίζονται με τον εξοπλισμό εργασίας, τις κτιριακές δομές και τις εγκαταστάσεις είτε σε παράγοντες κινδύνου (φυσικοί, χημικοί/καρκινογόνα, βιολογικοί) που σχετίζονται με το περιβάλλον εργασίας. Ο πρώτος τύπος παραγόντων κινδύνου σχετίζεται κυρίως με το θέμα της «Ασφάλειας στην Εργασία», τομέας που στοχεύει στην πρόληψη των εργατικών ατυχημάτων. Ο δεύτερος τύπος παραγόντων κινδύνου σχετίζεται κυρίως με την «Υγεία στην Εργασία», τομέας που στοχεύει στην πρόληψη των επαγγελματικών ασθενειών και των λοιπών βλαβών στην υγεία που οφείλονται στην εργασία.

Μια άλλη ομάδα παραγόντων κινδύνου με σταθερά καταγραφόμενη τα τελευταία χρόνια αύξηση της παρουσίας και των επιπτώσεων τους είναι οι ψυχοκοινωνικοί παράγοντες (άγχος στην εργασία, βία, εκφοβισμός, παρενόχληση κ.α.) που σχετίζονται κυρίως με το υφιστάμενο ψυχοκοινωνικό περιβάλλον εργασίας.

Υπάρχουν και άλλα θέματα ΥΑΕ, που δεν σχετίζονται με κανέναν από τους προαναφερθέντες τύπους παραγόντων κινδύνου και μπορεί να αφορούν για παράδειγμα την κοινωνική προστασία ορισμένων ομάδων ευάλωτων εργαζομένων, τους κανονισμούς όσον αφορά στον χρόνο εργασίας, κ.ά. Ως εκ τούτου, τα αποτελέσματα της αξιολόγησης των κινδύνων στην εργασία χρησιμοποιούνται για τη λήψη απόφασης σχετικά με την ανάγκη εφαρμογής μέτρων ελέγχου της υγείας και ασφάλειας και βοηθούν στο να καθοριστεί το είδος των μέτρων που μπορεί να είναι περισσότερο αποτελεσματικά, για το συγκεκριμένο πλαίσιο εργασίας.

Από την άποψη δε της περιοδικότητας, είναι σκόπιμο να εκτελούνται εκτιμήσεις κινδύνου σε τακτά χρονικά διαστήματα και κάθε φορά που μια αλλαγή εισάγεται στο χώρο εργασίας, για παράδειγμα, λόγω της εισαγωγής νέων υλικών, ή εργαλείων, ή εξοπλισμού ή παραγωγικών διαδικασιών κ.λπ.

• Μέτρα ελέγχου και πρόληψης

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, η αξιολόγηση των κινδύνων όσον αφορά την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία εκτελείται για να αποφασιστεί αν απαιτείται να αναληφθούν κάποιες ενέργειες και αν ναι, τι είδους μέτρα θα πρέπει να εφαρμοστούν στο εργασιακό περιβάλλον. Τα εν λόγω μέτρα ελέγχου των συνθηκών ΥΑΕ θα πρέπει να βασίζονται σε επικαιροποιημένες τεχνικές ή και οργανωτικές γνώσεις καθώς και σε δοκιμασμένες στην πράξη, επιτυχείς καλές πρακτικές. Η εφαρμογή των μέτρων ελέγχου πρέπει να γίνεται με την ακόλουθη σειρά: 1ο. Μέτρα πρόληψης, 2ο. Μέτρα προστασίας και 3ο. Μέτρα μετριασμού των επιπτώσεων. Μια σύντομη περιγραφή αυτών των τύπων των μέτρων ελέγχου παρουσιάζεται στη συνέχεια.

Τα μέτρα πρόληψης στοχεύουν στη μείωση της πιθανότητας εμφάνισης εργατικού ατυχήματος ή επαγγελματικής ασθένειας. Τα μέτρα πρόληψης είναι δύο τύπων:

- τεχνικά μέτρα: σχεδιασμένα να λειτουργούν άμεσα στην πηγή του κινδύνου, προκειμένου να πετύχουν την απομάκρυνση του, τη μείωση του ή την αντικατάστασή του,

- οργανωτικά/διοικητικά μέτρα: αποσκοπούν στην αλλαγή των συμπεριφορών και ατομικών στάσεων ζωής καθώς και στην προαγωγή νοοτροπίας ασφάλειας.

Κατά την επιλογή των μέτρων προστασίας πρέπει να εξεταστεί κατά προτεραιότητα η εφαρμογή συλλογικών μέτρων και εάν αυτό δεν είναι εφικτό ή αποτελεσματικό, να επιλέγεται η εφαρμογή μεμονωμένων, ατομικών μέσων προστασίας. Κατά συνέπεια, τα μέτρα προστασίας περιλαμβάνουν:

- συλλογικά μέτρα: σχεδιασμένα για να περικλείουν ή να απομονώνουν τον κίνδυνο, για παράδειγμα μέσω της χρήσης των φυσικών εμποδίων, οργανωτικά ή διοικητικά μέτρα για να μειωθεί η διάρκεια της έκθεσης (εναλλαγή εργασίας, το χρονοδιάγραμμα της εργασίας, σήμανση ασφάλειας κ.α.),

- ατομικά μέτρα: οποιαδήποτε επαρκή μέσα ατομικής προστασίας που αποσκοπούν στην προστασία των εργαζομένων από τους κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία τους.

Τα μέτρα μετριασμού των επιπτώσεων έχουν ως στόχο να μειώσουν τη σοβαρότητα των τυχόν ζημιών στις εγκαταστάσεις, των βλαβών στους εργαζόμενους και το κοινό. Σχετικά παραδείγματα αποτελούν: το σχέδιο έκτακτης ανάγκης, το σχέδιο εκκένωσης/διαφυγής, τα συστήματα προειδοποίησης (συναγερμοί, φώτα που αναβοσβήνουν), οι ασκήσεις και οι δοκιμές των διαδικασιών έκτακτης ανάγκης, το σύστημα πυρόσβεσης κ.α.

• Η ευαισθητοποίηση και η διαβούλευση στους χώρους εργασίας

Εκτός του ότι είναι μια νομική απαίτηση της ΕΕ, η παροχή πληροφόρησης και εκπαίδευσης για τα θέματα ΥΑΕ στους εργαζόμενους και τους εκπροσώπους τους βρίσκεται στον πυρήνα κάθε προγράμματος διαχείρισης της ΥΑΕ στην επιχείρηση, συμβάλλοντας στη δημιουργία νοοτροπίας πρόληψης και στην αύξηση του επιπέδου ευαισθητοποίησης τους ώστε π.χ. οι εργαζόμενοι να είναι σε θέση αναγνωρίζουν ανασφαλείς καταστάσεις, κινδύνους ή συμπτώματα και ενδείξεις για την εκδήλωση τυχόν προβλημάτων υγείας λόγω της έκθεσης τους σε επικίνδυνους παράγοντες κινδύνου στην εργασία.

Τόσο η ευαισθητοποίηση των εργαζομένων όσο και η διαβούλευση των εργοδοτών και των διοικητικών στελεχών όλων των βαθμίδων με τους εργαζόμενους και τους εκπροσώπους τους σε θέματα ΥΑΕ, εκτός από το γεγονός ότι συνιστούν έμπρακτη απόδειξη της ισχυρής δέσμευσης της διοίκησης στη διαχείριση των θεμάτων ΥΑΕ, συμβάλλουν αναμφισβήτητα σε ένα καλύτερο περιβάλλον ασφάλειας και υγείας.

Οι εργοδότες πρέπει να διαβουλεύονται με τους εργαζόμενους ή/και τους εκπροσώπους τους και να τους επιτρέπουν να λάβουν μέρος σε συζητήσεις για όλα τα θέματα που αφορούν την ΥΑΕ στην εργασία, διαμορφώνοντας το κατάλληλο κλίμα εμπιστοσύνης και ανοιχτού διαλόγου μέσα στην επιχείρηση. Η διαβούλευση με τους εργαζόμενους και τους εκπροσώπους τους όσον αφορά στην ΥΑΕ πρέπει να γίνεται αντιληπτή ως κατευθυντήρια αρχή αποτελεσματικής διαχείρισης και να αποτελέσει αναπόσπαστο μέρος της καθημερινής λειτουργίας της επιχείρησης.

Οι εργοδότες και η διοίκηση καλούνται όχι μόνο να ζητούν τη γνώμη των εργαζομένων αλλά και να συμπράττουν ενεργά μαζί τους και να τους ενθαρρύνουν να συμμετέχουν ουσιαστικά στο πλαίσιο της διαβούλευσης στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, με δεδομένο ότι οι εργαζόμενοι γνωρίζουν τους βασικούς κινδύνους που αντιμετωπίζουν στην εργασία τους σε καθημερινή βάση και μπορούν συχνά να βρίσκουν απλές τεχνικά, περισσότερο οικονομικές και αποδοτικότερες λύσεις π.χ. για θέματα που μπορεί να αφορούν την προσαρμογή της εργασίας στον άνθρωπο, ειδικότερα σε ό, τι αφορά τη διαμόρφωση των θέσεων εργασίας, την επιλογή του εξοπλισμού εργασίας ή των μεθόδων εργασίας και παραγωγής, την οργάνωση της εργασίας κ.α.

• Συμμετοχή των εργαζομένων

Η νομοθεσία για την ΥΑΕ αναφέρει ότι οι εργαζόμενοι πρέπει να διαβουλεύονται με τους εργοδότες και να συμμετέχουν στη διαχείριση των θεμάτων ΥΑΕ.

Ο εργοδότης, έχει την υποχρέωση να παρέχει στους εκπροσώπους των εργαζομένων που έχουν ειδικά καθήκοντα στον τομέα της ΥΑΕ επαρκή χρόνο και τα μέσα που είναι αναγκαία για την εκτέλεση των καθηκόντων τους. Οι εργαζόμενοι και οι εκπρόσωποί τους για τα θέματα ΥΑΕ έχουν το δικαίωμα:

• να προτείνουν νέα μέτρα ΥΑΕ και να εκφράσουν την άποψη τους για τα υφιστάμενα μέτρα,

• να ερευνούν καταγγελίες των εργαζομένων για θέματα ΥΑΕ,

• να ζητείται η γνώμη τους σχετικά με τη λειτουργία των δομών για την ΥΑΕ στην επιχείρηση (τεχνικό ασφάλειας, ιατρό εργασίας, εσωτερική ή εξωτερική υπηρεσία προστασίας και πρόληψης),

• να γνωμοδοτούν σχετικά με το σχεδιασμό και την οργάνωση της εκπαίδευσης τους σε θέματα ΥΑΕ,

• να απευθύνονται στην αρμόδια ελεγκτική αρχή για την ΥΑΕ, εάν κρίνουν ότι τα μέτρα και τα μέσα που χρησιμοποιούνται από τον εργοδότη για την ΥΑΕ είναι ανεπαρκή,

• να υποβάλλουν τις δικές τους παρατηρήσεις κατά τη διάρκεια των επισκέψεων ελέγχου από την αρμόδια αρχή.

Η εθνική νομοθεσία ΥΑΕ κάθε κράτους μέλους προβλέπει γενικά περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με την οργάνωση της εκπροσώπησης των εργαζομένων σε θέματα ΥΑΕ. Σε πολλές χώρες οι επιχειρήσεις ανάλογα με το μέγεθός τους -όσον αφορά τον αριθμό των εργαζομένων- πρέπει να οργανώσουν επιτροπές ΥΑΕ με μια ισορροπημένη συμμετοχή των εργαζομένων και των εκπροσώπων του εργοδότη στη σύνθεσή τους. Ένα ελάχιστο επίπεδο εκπαίδευσης απαιτείται επίσης για τα μέλη των επιτροπών ΥΑΕ.

Για τις επιχειρήσεις που βρίσκονται κάτω από το όριο όσον αφορά τον αριθμό των εργαζομένων, απαιτεί αντί της οργάνωσης επιτροπής ΥΑΕ, την εκλογή εκπροσώπου για τα θέματα ΥΑΕ κατόπιν σχετικής διαβούλευσης και συμφωνίας των εργαζομένων ή την άμεση διαβούλευση και συμμετοχή των εργαζομένων.

Μελέτες δείχνουν ότι η εκπροσώπηση των εργαζομένων είναι πιο κοινή στις μεγαλύτερες επιχειρήσεις ή τους οργανισμούς, καθώς και σε επιχειρήσεις όπου η υπάρχει ισχυρή δέσμευση της διοίκησης για την ΥΑΕ ή ισχυρή νοοτροπία ασφάλειας. Έχει επίσης αναγνωριστεί η σπουδαιότητα της συμμετοχής των εργαζομένων μεγαλύτερης ηλικίας στη διαβούλευση καθώς και ότι η ολοκληρωμένη και συστηματική εκπαίδευση και ενημέρωση προσδίδουν περισσότερη εμπιστοσύνη στα μέλη ΥΑΕ ή στους εκπροσώπους των εργαζομένων για τα θέματα ΥΑΕ.

Η δέσμευση των εργαζομένων και η ενεργή συμμετοχή τους μπορεί να επιφέρουν σημαντικές βελτιώσεις σε θέματα ΥΑΕ, καθώς μελέτες δείχνουν θετικές επιπτώσεις όπως: 49% λιγότερα συμβάντα, 16% περισσότερη κερδοφορία, 18% περισσότερη παραγωγικότητα, 25-45% μείωση του κύκλου εργασιών, 37% λιγότερο απουσίες, 60% λιγότερα προβλήματα στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών ή των παραγόμενων προϊόντων κ.α.

Εκτός από τη διαβούλευση σε επίπεδο επιχείρησης, τα κράτη μέλη έχουν τομεακή εκπροσώπηση και εθνική εκπροσώπηση στις τριμερείς δομές των κοινωνικών εταίρων, όπου συμμετέχουν τα συνδικάτα, οι οργανώσεις των εργοδοτών και οι αρμόδιες για την ΥΑΕ κρατικές αρχές, στο πλαίσιο του «κοινωνικού διαλόγου για την ΥΑΕ», με κύριο αντικείμενο κυρίως τη συμφωνία για σημαντικές πτυχές και θέματα κανονιστικού ή στρατηγικού χαρακτήρα για την ΥΑΕ, όπου απαιτείται συντονισμός και συνεργεία όλων των εμπλεκομένων φορέων.

• Κοινωνικός διάλογος για την ΥΑΕ

Η σημασία του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου στον τομέα της ΥΑΕ και η θετική επίδρασή του στις συνθήκες εργασίας στην Ευρώπη αναγνωρίζεται από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Είναι πέραν πάσης αμφιβολίας ότι οι κοινωνικοί εταίροι, τόσο οι εργοδότες όσο και οι εργαζόμενοι, αντιλαμβάνονται μια προστιθέμενη αξία στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού κοινωνικού διαλόγου. Κυρίως επειδή ο ευρωπαϊκός κοινωνικός διάλογος δίνει τη δυνατότητα στους κοινωνικούς εταίρους να εκφράσουν τη γνώμη τους σχετικά με όλες τις νομοθετικές προτάσεις σε επίπεδο ΕΕ, γεγονός που με τη σειρά του ενισχύει τη νομιμότητα των αποτελεσμάτων της πολιτικής.

Οι συμφωνίες πλαίσιο των ευρωπαίων κοινωνικών εταίρων σε συγκεκριμένα θέματα ΥΑΕ (π.χ. για το εργασιακό άγχος ή την παρενόχληση στην εργασία) είναι η πιο σημαντική συμβολή του κοινωνικού διαλόγου σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Παρ’ όλα αυτά, δεν είναι πάντα δυνατό να προσδιοριστεί η ακριβής συμβολή του κοινωνικού διαλόγου στη βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Για παράδειγμα, η αξιολόγηση των συμφωνιών-πλαίσιο των κοινωνικών εταίρων για την τηλεργασία και το εργασιακό άγχος, έδειξε ότι η εφαρμογή και οι ουσιαστικές επιπτώσεις τους ήταν στην πράξη αποσπασματικές, κυρίως λόγω του νομικά μη δεσμευτικού χαρακτήρα τους.

Η πρόκληση της εφαρμογής των πρωτοβουλιών/συμφωνιών μέσω του κοινωνικού διαλόγου επιτείνεται από την ποικιλομορφία των εθνικών συστημάτων εργασιακών σχέσεων και αδύναμες δομές του κοινωνικού διαλόγου και των ικανοτήτων, ιδίως στα νέα κράτη μέλη.

1.2 Το νέο ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο

• Στρατηγικό Πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία (ΥΑΕ) 2014 - 2020.

Τον Ιούνιο του 2014 ανακοινώθηκε από την Επιτροπή η νέα Κοινοτική Στρατηγική για την ΑΥΕ 2014-2020 υπό τη μορφή Στρατηγικού Πλαισίου κατόπιν μακράς περιόδου διαβούλευσης και αναμονής. Επισημαίνεται ότι η προηγούμενη Στρατηγική αφορούσε την περίοδο 2007-2012. Παρά τις όποιες αδυναμίες ή ελλείψεις που κατά κοινή ομολογία παρουσιάζει το Στρατηγικό Πλαίσιο, θέτει εύστοχα τρεις νέες προκλήσεις:

1η πρόκληση: Βελτίωση των επιδόσεων των κρατών μελών όσον αφορά την εφαρμογή, ιδίως μέσω της βελτίωσης της δυνατότητας των πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων να εφαρμόζουν αποτελεσματικά και αποδοτικά μέτρα πρόληψης του κινδύνου,

2η πρόκληση: Βελτίωση της πρόληψης των ασθενειών που συνδέονται με την εργασία μέσω της αντιμετώπισης των υφιστάμενων, των νέων και των αναδυόμενων κινδύνων,

3η πρόκληση: Αντιμετώπιση της δημογραφικής αλλαγής.

Παράλληλα θέτει τους εξής επτά (7) στρατηγικούς στόχους:

1. Περαιτέρω παγίωση των εθνικών στρατηγικών.
2. Διευκόλυνση της συμμόρφωσης με τις διατάξεις της νομοθεσίας για την ΑΥΕ,
ιδίως από τις πολύ μικρές και τις μικρές επιχειρήσεις.
3. Καλύτερη επιβολή της νομοθεσίας για την ΑΥΕ από τα κράτη μέλη.
4. Απλούστευση της ισχύουσας νομοθεσίας.
5. Αντιμετώπιση της γήρανσης του εργατικού δυναμικού, αναδυόμενοι νέοι κίνδυνοι, πρόληψη επαγγελματικών και συνδεόμενων με την εργασία ασθενειών.
6. Βελτίωση της συλλογής στατιστικών στοιχείων και ανάπτυξη της βάσης πληροφοριών.
7. Βελτίωση του συντονισμού των προσπαθειών σε επίπεδο ΕΕ και διεθνές επίπεδο στον τομέα της ΑΥΕ και συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς.

Μετά τη δημοσίευση της Ανακοίνωσης του Πλαισίου [(COM(2014) 332 final)] ακολούθησαν όπως προβλέπεται η γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΕΟΚΕ) (SOC/512/11-12-2014), η γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών (ECOS-V-061/11-13/2/2015), τα Συμπεράσματα του Συμβουλίου της ΕΕ κατά την Προεδρία της Λετονίας (SOC/98/27-2-2015) και η Αναφορά του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (2015/2107(INI)/29-5-2015). Σε πολλά σημεία αυτών των κειμένων γίνεται κριτική του Πλαισίου και επισημαίνεται το γεγονός ότι δεν περιέχονται σαφή μέτρα και ποσοτικοί ή ποιοτικοί στόχοι όπως στην προηγούμενη Στρατηγική. Ωστόσο, αναμένεται με ενδιαφέρον η ενδιάμεση αξιο-

λόγηση που θα πραγματοποιηθεί στο τέλος του 2016, καθώς και οι ενδεχόμενες τροποποιήσεις του (π.χ. προσθήκη ποσοτικών στόχων).

• Αξιολόγηση Οδηγιών-Αναμόρφωση θεσμικού πλαισίου ΕΕ-Τάσεις.

Η διαδικασία αξιολόγησης του κοινοτικού κεκτημένου (24 Οδηγίες ελαχίστων προδιαγραφών για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία), η οποία ανάλογα με τα ευρήματα πιθανά να οδηγήσει σε αναμόρφωση θεσμικού πλαισίου που διέπει την ΥΑΕ για όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ, ξεκίνησε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή το 2013 και αναμένεται να ολοκληρωθεί στις αρχές του 2017. Επίσης, αναμένεται να εντοπιστούν βέλτιστες πρακτικές και να διαχυθούν μέσω της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο σύνολο των κρατών μελών για την απλούστευση της σχετικής εθνικής νομοθεσίας.

Με τη διαδικασία της αξιολόγησης θα εκτιμηθούν η σχετικότητα, η αποτελεσματικότητα και η συνάφεια της νομοθεσίας, όπως επίσης και το διοικητικό βάρος που προκαλεί. Η όλη διαδικασία εντάσσεται στο πλαίσιο της «άσκησης» REFIT (COM (2012) 746) της Ευρ. Επιτροπής η οποία αποτελεί μέρος του προγράμματος SMART Regulation Programme που στοχεύει στην διασφάλιση της καταλληλότητας και της αποτελεσματικότητας του κοινοτικού θεσμικού πλαισίου. Το REFIT αποσκοπεί στο να εντοπίσει περιττά διοικητικά βάρη, ανακολουθίες, κενά και αναποτελεσματικές διατάξεις στα νομικά κείμενα της Ε.Ε., ώστε να υπάρξει βελτίωσή τους.

Κατά την εξέλιξη αυτής της «άσκησης» έχει ήδη διαφανεί ότι το ισχύον θεσμικό πλαίσιο της ΥΑΕ σε ευρωπαϊκό επίπεδο είναι σε γενικές γραμμές επαρκές και σωστά δομημένο ώστε να βρίσκει εφαρμογή και να οδηγεί στην επίτευξη των στόχων δηλ. μείωση των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών και βελτίωση των συνθηκών εργασίας. Ωστόσο αναγνωρίζεται η ανάγκη της διαχείρισης νέων προκλήσεων είτε ως προς το είδος των κινδύνων (π.χ. ψυχοκοινωνικοί, νανοτεχνολογία), είτε ως προς τις ομάδες εργαζομένων (π.χ. μεγάλης ηλικίας εργαζόμενοι, μετανάστες), είτε ως προς τις μεταβολές των εργασιακών σχέσεων, την ελαστικοποίηση της απασχόλησης και τη μετεξέλιξη βασικών εννοιών όπως αυτή του εργοδότη, του τόπου εργασίας, του χρόνου εργασίας κ.λπ.

Η χώρα μας, στηρίζοντας τη θέση υπέρ μιας επικαιροποιημένης και σύγχρονης νομοθεσίας που εξασφαλίζει το ίδιο υψηλό επίπεδο προστασίας για όλους τους εργαζόμενους, συμμετείχε στην διαδικασία συντάσσοντας εκθέσεις εφαρμογής των 24 Οδηγιών και παρακολουθεί μέσω του αρμόδιου οργάνου (Συμβουλευτική Επιτροπή για την Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία) την εξέλιξη αυτής της διαδικασίας που πιθανότατα θα οδηγήσει σε τροποποιήσεις και της εθνικής νομοθεσίας για την ΥΑΕ.

1.3 Οι υφιστάμενες δομές για την ΥΑΕ σε εθνικό επίπεδο

Στις υφιστάμενες δομές που συνιστούν σήμερα διακριτά τμήματα της σε εθνικό επίπεδο διαχείρισης των θεμάτων ΥΑΕ περιλαμβάνονται η εθνική νομοθεσία, οι αρμόδιες εθνικές αρχές, οι ελεγκτικοί μηχανισμοί, τα εθνικά τριμερή όργανα, οι αρμόδιες δομές για την πληροφόρηση και την ευαισθητοποίηση, την εκπαίδευση και κατάρτιση, την έρευνα, τη συλλογή και στατιστική επεξεργασία στοιχείων και δεδομένων, ή τη δικτύωση και την ανάπτυξη συνεργασιών.

Οι δομές αυτές έχουν θεσπισθεί προοδευτικά, με κύρια αφετηρία τη δεκαετία του '80 και η λειτουργία τους, αν και καλύπτει μεγάλο διάστημα σε βάθος χρόνου, χαρακτηρίζεται από σημαντικές ελλείψεις σε ανθρώπινους και υλικούς πόρους, οργανωτικές και διοικητικές αδυναμίες, αποσπασματικότητα και ατολμία στη διαχείριση των θεμάτων ΥΑΕ καθώς και έλλειψη του απαραίτητου συντονισμού και συνέργειας τόσο μεταξύ τους όσο και με άλλες δομές που είτε λειτουργούν στο χώρο της εργασίας είτε καλύπτουν άλλους τομείς πέραν αυτής.

Οι αρμόδιες εθνικές αρχές για την ΥΑΕ (συμπεριλαμβανομένων των αρχών για τον έλεγχο εφαρμογής της σχετικής εθνικής νομοθεσίας) τελούν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, το οποίο έχει και την ευθύνη έναντι των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για τη συμμόρφωση προς το κοινοτικό και διεθνές δίκαιο και προς την Κοινοτική Στρατηγική για την ΥΑΕ.

Η αρμόδια επιτελική διοικητική δομή ΥΑΕ του Υπουργείου Εργασίας για την ανάπτυξη της νομοθεσίας και τον συντονισμό των πολιτικών ΥΑΕ στη χώρα μας αναμορφώθηκε σε μεγάλο βαθμό με την έκδοση του π.δ. 113/2014 (180 Α΄) «Οργανισμός Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας».

Συγκεκριμένα, στη νέα οργανωτική φυσιογνωμία του Υπουργείου Εργασίας (σε ισχύ μετά τον Οκτώβριο 2014), η πρώην Γενική Διεύθυνση Συνθηκών και Υγιεινής της Εργασίας υποβαθμίζεται διοικητικά και λειτουργεί πλέον ως Διεύθυνση Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία (ΔΑΥΕ, Δ3) με ταυτόχρονη συρρίκνωση των οργανωτικών δομών της, του ανθρώπινου δυναμικού της όσο και των προβλεπόμενων μόνιμων θέσεων εργασίας της και κυρίως με διαγραφή και απώλεια της συντριπτικής πλειοψηφίας των προηγούμενων πολυεπίπεδων και ευρύτατης κλίμακας αρμοδιοτήτων της, οι οποίες καταργήθηκαν κατά τη σύνταξη του νέου οργανισμού λειτουργίας του Υπουργείου Εργασίας.

Το γεγονός αυτό εντείνει τις προκλήσεις για τη διατήρηση ενός ικανοποιητικού βαθμού αποτελεσματικότητας και ευελιξίας στην ανάπτυξη των πολιτικών για την ΥΑΕ και διαχείρισης των θεμάτων ΥΑΕ σε εθνικό επίπεδο, ενώ παράλληλα δεν πρέπει να αγνοείται η σημειολογική διάσταση του αρνητικού μηνύματος που εκπέμπει η απόφαση αυτή προς τον κόσμο της εργασίας, όσον αφορά το επίπεδο των συνθηκών εργασίας και το επίπεδο προστασίας της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων.

Η ΔΑΥΕ ως αρμόδια επιτελική υπηρεσία ΥΑΕ αναπτύσσει δράσεις σε νομοθετικό, οργανωτικό, ενημερωτικό, εκπαιδευτικό και ερευνητικό επίπεδο, με σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας στους χώρους εργασίας, την προστασία της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων, και την προαγωγή παιδείας και νοοτροπίας πρόληψης των κινδύνων στο εργασιακό περιβάλλον για τη μείωση των εργατικών ατυχημάτων, των ασθενειών

που σχετίζονται με την εργασία και των επαγγελματικών ασθενειών.

Οι αρμοδιότητες της Δ.Α.Υ.Ε. ασκούνται από τα εξής 6 Τμήματα της Διεύθυνσης: α) Τμήμα Συνθηκών Εργασίας β) Τμήμα Προαγωγής της Υγείας, Βλαπτικών Παραγόντων, Ασφάλειας και Εργονομίας γ) Τμήμα Εθνικού Εστιακού Πόλου Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης δ) Τμήμα Ατυχημάτων Μεγάλης Έκτασης ε) Τμήμα Επιμόρφωσης και Παρακολούθησης Πολιτικών ΑΥΕ στ) Τμήμα Ατόμων με Αναπηρία.

Για την επίτευξη των στόχων της συνεργάζεται στενά με την Κεντρική και τις Περιφερειακές Υπηρεσίες της Επιθεώρησης Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) και τους κοινωνικούς εταίρους.

Σημαντικό ρόλο στην εφαρμογή της εθνικής πολιτικής και στρατηγικής στις επιχειρήσεις και πρωτεύοντα ρόλο στον έλεγχο συμμόρφωσης τους ως προς τις απαιτήσεις της εθνικής νομοθεσίας ΥΑΕ έχει η Επιθεώρηση Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ). Το ΣΕΠΕ ως ελεγκτικός μηχανισμός στον τομέα της ΥΑΕ έχει κύριο έργο τον έλεγχο εφαρμογής της εργατικής νομοθεσίας για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία, την παροχή συμβουλών, ενημέρωσης και καθοδήγησης προς εργοδότες και εργαζόμενους για την τήρηση της νομοθεσίας και την επιβολή κυρώσεων στους παραβάτες. Παράλληλα, αναφέρει στην πολιτική ηγεσία ελλείψεις ή παραλείψεις της ισχύουσας νομοθεσίας, καθώς και τυχόν προβλήματα κατά την εφαρμογή της νομοθεσίας και εισηγείται προς τη ΔΑΥΕ την έκδοση σχετικών νομοθετικών ρυθμίσεων.

Στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης του Υπουργείου Εργασίας και όσον αφορά την Επιθεώρηση Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία του ΣΕΠΕ, συντελέστηκαν επίσης μεταβολές με σημαντικές επιπτώσεις στη λειτουργία των ελεγκτικών δομών για την ΥΑΕ πανελλαδικά. Συγκεκριμένα, πραγματοποιήθηκε συρρίκνωση της οργανωτικής δομής και κατάργηση αφενός μεν Περιφερειακών Υπηρεσιών αφετέρου δε υποστηρικτικών δομών για την ΥΑΕ στην Κεντρική Υπηρεσία του ΣΕΠΕ. Αυτό συνέβη παρά το γεγονός ότι υπάρχουν διαρκώς αυξανόμενες ανάγκες, π.χ. αν ληφθούν υπόψη στοιχεία όπως οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στον κόσμο της εργασίας (συμπεριλαμβανομένης της διάστασης της ΥΑΕ),.ότι μεγάλα τμήματα του ενεργού πληθυσμού δεν καλύπτονται (π.χ. αυτοαπασχολούμενοι) ή ότι υπάρχουν επίσημα καταγεγραμμένες σχετικές υποδείξεις τόσο από ευρωπαϊκούς θεσμούς (Επιτροπή Ανώτερων Επιθεωρητών Εργασίας, SLIC) όσο και από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ILO).

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι με την πρόσφατη διοικητική αναδιάρθρωση οι περιφερειακές Διευθύνσεις ΑΥΕ του ΣΕΠΕ μειώθηκαν από επτά σε πέντε για όλη την επικράτεια, ενώ αντίστοιχα τα περιφερειακά Τμήματα Επιθεώρησης ΑΥΕ από 52 σε 40.

Γενικότερα, οι προαναφερθείσες συρρικνώσεις τόσο της επιτελικής υπηρεσίας σχεδιασμού και ανάπτυξης των εθνικών πολιτικών και της νομοθεσίας για την ΥΑΕ όσο και του ελεγκτικού μηχανισμού εφαρμογής της εθνικής νομοθεσίας δεν κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση, καθώς δεν συνάδουν και ακυρώνουν εν τέλει την πολλαπλώς εκπεφρασμένη βούληση της Πολιτείας για αναβάθμιση των σχετικών ζητημάτων.

Υπό αυτή την έννοια, η εξαρχής αποκατάσταση και ποιοτική αναβάθμιση τόσο μιας ολοκληρωμένης -και σε υψηλότερο επίπεδο - στρατηγικής διοικητικής επιτελικής υπηρεσίας ΥΑΕ στο οργανόγραμμα του Υπουργείου Εργασίας όσο και των σχετικών δομών του ελεγκτικού μηχανισμού για την ΥΑΕ του Σ.ΕΠ.Ε. είναι σήμερα παρά ποτέ επιβεβλημένο να υλοποιηθούν άμεσα για λόγους ηθικής υποχρέωσης, συμμόρφωσης προς τις απαιτήσεις σε διεθνές, κοινοτικό και εθνικό επίπεδο, λειτουργικής αποτελεσματικότητας, αλλά και ισχυρού πολιτικού και κοινωνικού συμβολισμού όσον αφορά στην προστασία της ανθρώπινης ζωής στους χώρους εργασίας.

Ιδιαίτερα σημαντικός, είναι και ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων (οργανώσεις και δομές) στη διαμόρφωση και υλοποίηση της εθνικής πολιτικής για τη βελτίωση των συνθηκών ΥΑΕ, πρωτίστως στο επίπεδο των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας και των επιχειρήσεων που εκπροσωπούν.

Η διαβούλευση για τα θέματα ασφάλειας και υγείας διαρθρώνεται σε πολλαπλά επίπεδα, ξεκινώντας από το επίπεδο της επιχείρησης και καταλήγοντας σε εθνικό επίπεδο, συγκροτώντας κατ' αυτόν τον τρόπο ένα Εθνικό Σύστημα Κοινωνικού Διαλόγου για την Υγεία και ασφάλεια στην Εργασία με υψηλό βαθμό αντιπροσωπευτικότητας.

Τα κυριότερα συλλογικά όργανα διαβούλευσης που έχουν θεσμοθετηθεί και λειτουργούν είναι τα ακόλουθα:

• Σε επίπεδο στρατηγικού σχεδιασμού, προβλέπεται ότι κάθε κανονιστική ρύθμιση για θέματα υγείας και ασφάλειας ολοκληρώνεται μετά από διαβούλευση στα πλαίσια του Συμβουλίου Υγείας και Ασφάλειας των Εργαζομένων (ΣΥΑΕ), στο οποίο συμμετέχουν εκπρόσωποι της πολιτείας, των τριτοβάθμιων οργανώσεων των εργοδοτών και των εργαζομένων (τόσο του ιδιωτικού, όσο και του δημόσιου φορέα) και επιστημονικοί φορείς (Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, Πανελλήνιος Ιατρικός Σύλλογος, Ένωση Ελλήνων Χημικών).

• Σε επίπεδο ελέγχου εφαρμογής της νομοθεσίας έχει συσταθεί το Συμβούλιο Κοινωνικού Ελέγχου Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΚΕΕΕ), όπου επίσης συμμετέχουν ως μέλη εκπρόσωποι των κυριοτέρων τριτοβάθμιων οργανώσεων των εργοδοτών και των εργαζομένων.

• Στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών προστασίας και πρόληψης λειτουργεί σε εθνικό επίπεδο Γνωμοδοτική Επιτροπή για τη χορήγηση βεβαίωσης συνδρομής νομίμων προϋποθέσεων σε Εξωτερικές Υπηρεσίες Προστασίας και Πρόληψης (ΕΞΥΠΠ), στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι των κοινωνικών εταίρων και αρμοδίων επιστημονικών φορέων. Αρμοδιότητα της είναι η γνωμοδότηση για τη χορήγηση βεβαίωσης συνδρομής νομίμων προϋποθέσεων (αντικατέστησε την παρεχόμενη κατά το πρόσφατο παρελθόν "άδεια") που επιτρέπει τη λειτουργία στις υποψήφιες ΕΞΥΠΠ, εξασφαλίζοντας την αντικειμενικότητα της κρίσης, ως προς τη συμμόρφωση τους με τους θεσμοθετημένους όρους και προϋποθέσεις.

• Για τις εργασίες αφαίρεσης και κατεδάφισης αμιάντου ή υλικών που περιέχουν αμίαντο λειτουργεί σε εθνικό επίπεδο Γνωμοδοτική Επιτροπή με τη συμμετοχή εκπροσώπων των κοινωνικών εταίρων και των αρμοδίων επιστημονικών φορέων. Αρμοδιότητα της επιτροπής είναι η γνωμοδότηση για τη χορήγηση άδειας λειτουργίας στις επιχειρήσεις που θα αναλάβουν την εκτέλεση εργασιών με αμίαντο (ΕΑΚ) σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

• Στις δραστηριότητες υψηλού κινδύνου προβλέπονται επιπλέον όργανα διαβούλευσης. Ειδικότερα: (α) σε οικοδομές και τεχνικά έργα λειτουργούν τριμελείς μικτές επιτροπές ελέγχου με τη συμμετοχή εκπροσώπων των εργαζομένων και του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, (β) στις ναυπηγοεπισκευαστικές εργασίες της Ζώνης Περάματος, Σαλαμίνας κ.λπ. λειτουργούν επίσης μικτές επιτροπές ελέγχου με επί πλέον συμμετοχή εκπροσώπων της αρμόδιας Λιμενικής Αρχής και του Γενικού Χημείου του Κράτους.

• Πέραν των παραπάνω, σε επίπεδο επιχείρησης προβλέπεται η δυνατότητα διαβούλευσης και συμμετοχής των εργαζομένων ή/και των εκπροσώπων τους σε θέματα υγείας και ασφάλειας στο χώρο εργασίας, μέσω των Επιτροπών Υγείας και Ασφάλειας των Εργαζομένων (ΕΥΑΕ) ή των εκπροσώπων με ειδική αρμοδιότητα σε θέματα προστασίας της ασφάλειας και υγείας. Κύριο έργο τους αποτελεί η συμμετοχή τους στη διασφάλιση κατάλληλων συνθηκών εργασίας και η εισήγηση μέτρων βελτίωσής τους.

Κατά τη διάρκεια της προηγούμενης περιόδου προγραμματισμού (2010-2013), ελάχιστες μεταβολές σημειώθηκαν σε αυτό το Σύστημα, όπως η ονομασία του Συμβουλίου Υγείας και Ασφάλειας των Εργαζομένων (πρώην Συμβούλιο Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας), καθώς και η προσθήκη εκπροσώπου του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) στη σύνθεση του ΣΥΑΕ και του ΣΚΕΕΕ, στο πλαίσιο της αναγνώρισης του τελευταίου ως θεσμικά ισότιμο κοινωνικό εταίρο με ταυτόχρονη συμμετοχή ενός επιπλέον εκπροσώπου εργαζομένων.

Είναι, επομένως, φανερό ότι το ζητούμενο για τη διαβούλευση στο μέλλον δεν είναι η εξαρχής ανάπτυξη νέων φορέων διαβούλευσης αλλά:

• Η σε εθνικό επίπεδο ευρύτερη και πιο ουσιαστική εμπλοκή των φορέων διαβούλευσης στη διαμόρφωση πολιτικών για την ΥΑΕ, οι οποίες ωστόσο δεν θα είναι αποκομμένες από συναφείς πολιτικές όπως αυτές της υγείας, της ανταγωνιστικότητας, της εκπαίδευσης και του περιβάλλοντος.

• Η σε επίπεδο επιχείρησης αναζήτηση καινοτόμων μεθόδων για την δημιουργική και απρόσκοπτη εφαρμογή του διαλόγου εργαζομένων-εργοδοτών για τα θέματα ΥΑΕ, παρ’ όλη τη δυσκολία του εγχειρήματος σε ένα ομολογουμένως ιδιαίτερα δυσμενές κλίμα εργασιακών σχέσεων οφειλόμενο κατά κύριο λόγο στην οικονομική κρίση.

Η εθνική νομοθεσία για την ΥΑΕ η οποία κατά κύριο λόγο εκπορεύεται από την αντίστοιχη κοινοτική, διανύει περίοδο ισχνής παραγωγής νομοθετημάτων, δεδομένου ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο βρίσκεται σε εξέλιξη μια εκτενής διαδικασία επανεξέτασης του νομοθετικού πλαισίου για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία. Ως εκ τούτου, οι ανάγκες για νομοθέτηση στα επόμενα χρόνια προβλέπεται να είναι περιορισμένες, αφού η υπάρχουσα νομική βάση είναι ευρύτατη και καλύπτει μεγάλο φάσμα εργασιών, κατηγοριών εργαζομένων και συνθηκών εργασίας.

Εξαίρεση από την τάση αυτή αποτελεί το τμήμα της κοινοτικής και εθνικής νομοθεσίας ΥΑΕ που αφορά στις επικίνδυνες χημικές ουσίες και ιδίως στα καρκινογόνα, τα οποία ευθύνονται σύμφωνα με τις μελέτες για περισσότερους από 160.000 θανάτους ετησίως σε επίπεδο Ε.Ε., γι’ αυτό και στον τομέα αυτό κατόπιν πολύχρονης, πέραν της δεκαετίας διαβούλευσης και εκτεταμένης επιστημονικής έρευνας, αναμένονται σημαντικές αλλαγές ιδίως όσον αφορά στις ισχύουσες οριακές τιμές έκθεσης (OELs).

Επισημαίνεται ακόμα ότι σε εκκρεμότητα παραμένουν ορισμένες δεσμεύσεις της ΕΕ στο παρελθόν στο πλαίσιο ειδικών «ad hoc» ομάδων, όπως για παράδειγμα η διαμόρφωση Οδηγίας για την πρόληψη των μυοσκελετικών παθήσεων άνω άκρων, μέσω της τροποποίησης-συγχώνευσης τριών ισχυουσών Οδηγιών, ή η εξέταση του σοβαρού ζητήματος της κάλυψης των αυτοαπασχολούμενων ως προς τα θέματα ΥΑΕ.

Το ζητούμενο στο άμεσο μέλλον θα είναι η δυνατότητα νομικής ή κανονιστικής κάλυψης των «νέων» μορφών απασχόλησης και οργάνωσης της εργασίας (προσωρινή απασχόληση, αυτοαπασχόληση, απόσπαση εργαζομένων, ενοικίαση εργαζομένων, εργολαβικές και άλλες τριγωνικές σχέσεις εργασίας κ.λπ.), όπου οι παραδοσιακές έννοιες του «εργοδότη», του «εργαζόμενου» και του «χώρου εργασίας», όπως και άλλες ρυθμίσεις παύουν πλέον να βρίσκουν άμεση εφαρμογή και χρειάζονται «επικαιροποίηση».

Από τη μέχρι σήμερα λειτουργία των επιμέρους δομών διαχείρισης της ΥΑΕ σε εθνικό επίπεδο και λαμβάνοντας υπόψη την αξιολόγηση της διαχείρισης τους, τα αποτελέσματα από τη λειτουργία τους, το παραγόμενο έργο καθώς και τις ραγδαίες εξελίξεις στον κόσμο της εργασίας και με βάση την αρχή της τριμερούς διαβούλευσης, προκύπτει σαφώς ότι υπάρχει άμεση ανάγκη βελτίωσης, αναβάθμισης, δικτύωσης και συντονισμού της λειτουργίας τους υπό τη γενικότερη ομπρέλα θεσμοθέτησης (νομοθέτηση, οργάνωση και λειτουργία) του προτεινόμενου Εθνικού Συστήματος για την Υγεία και Ασφάλεια (ΕΣυστΥΑΕ) στην Εργασία.

1.4 Η σημερινή εθνική κατάσταση - Παθογένειες και Προκλήσεις

• Εθνικό νομοθετικό πλαίσιο νια την ΥΑΕ

Ιστορικά, η πρώτη νομοθεσία στην Ελλάδα σχετικά με την Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία (ΥΑΕ) ήταν ο ν. 3134/1911 για την «υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων και των ωρών εργασίας και το προεδρικό διάταγμα (π.δ.) 14/3/1934 με τίτλο «Περί υγιεινής και ασφάλειας των εργατών και υπαλλήλων των πάσης φύσεως βιομηχανικών και βιοτεχνικών εργοστασίων, εργαστηρίων, κλπ.»..

Ορόσημο στην ανάπτυξη της ΥΑΕ στη χώρα μας ήταν ο ν. 1568/1985 «Υγιεινή και Ασφάλεια των εργαζομένων». Αυτό το νομοθετικό πλαίσιο επέτρεψε τη δημιουργία

μιας σειράς θεσμικών δομών και οργάνων, όπως οι Επιτροπές Υγιεινής και Ασφάλειας στην Εργασία (ΕΥΑΕ) σε επίπεδο επιχείρησης ή το Συμβούλιο Υγιεινής και Ασφάλειας στην Εργασίας (ΣΥΑΕ), σε επίπεδο εθνικό. Σε αυτό το νομοθέτημα επίσης, ορίζεται ο ρόλος του Τεχνικού Ασφαλείας και του Ιατρού Εργασίας στους χώρους εργασίας.

Το προεδρικό διάταγμα 294/1988 με τίτλο «Ελάχιστος χρόνος απασχόλησης τεχνικού ασφαλείας και γιατρού εργασίας, επίπεδο γνώσεων και ειδικότητα τεχνικού ασφαλείας για τις επιχειρήσεις, εκμεταλλεύσεις και εργασίες του άρθρου 1 παραγράφου 1 του ν. 1568/1985 «Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων» παρουσιάζει λεπτομερώς τις διάφορες πτυχές του ν. 1568/1985.

Η οδηγία-πλαίσιο 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989 και η οδηγία του Συμβουλίου 91/383/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 25ης Ιουνίου 1991, έχουν μεταφερθεί στο ελληνικό δίκαιο με το προεδρικό διάταγμα 17/1996 «Μέτρα για την βελτίωση της ασφάλειας και υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία σε συμμόρφωση με τις οδηγίες 89/391/ΕΟΚ και 91/383/ΕΟΚ».

Το διάταγμα αυτό εφαρμόζεται τόσο στον ιδιωτικό όσο και στον δημόσιο τομέα και σε όλους τους εργοδότες με τουλάχιστον έναν εργαζόμενο. Σε αυτό προβλέπονται οι υποχρεώσεις των εργοδοτών, όπως το να διενεργούν εκτίμηση των κινδύνων, να παρέχουν εκπαίδευση στους εργαζόμενους και τους εκπροσώπους τους και να διενεργούν την επίβλεψη της υγείας και της ασφάλειας. Αναφέρει ακόμα ότι οι εργαζόμενοι πρέπει να λαμβάνουν μέρος κατά τη διαδικασία εκτίμησης των κινδύνων.

Σε αυτό προβλέπεται ακόμα ο ρόλος των εξωτερικών υπηρεσιών προστασίας και πρόληψης - ΕΞΥΠΠ (ιδιωτικές εταιρείες που παρέχουν υπηρεσίες σε θέματα ΥΑΕ στους εργοδότες). Με το προεδρικό διάταγμα 95/1999 «Όροι ίδρυσης και λειτουργίας Υπηρεσιών Προστασίας και Πρόληψης» παρέχονται περισσότερες λεπτομέρειες για το θέμα αυτό.

Περαιτέρω, σημαντικό νομοθετικό κείμενο ήταν το προεδρικό διάταγμα 159/1999 «Τροποποίηση του π.δ. 17/1996» και ο ν. 3144/2003 «Κοινωνικός διάλογος για την προώθηση της απασχόλησης και την κοινωνική προστασία και άλλες διατάξεις».

Με δεδομένη την πολυπλοκότητα του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου, με την έκδοση του νόμου 3850 της 2ας Ιουνίου 2010 συγκεντρώνονται όλα τα παραπάνω θέματα ΥΑΕ σε έναν «Κώδικα Νόμων για την Υγεία και την Ασφάλεια των Εργαζομένων» (ΚΝΥΑΕ). Αυτό το νομικό έγγραφο καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, τα οποία παρουσιάζονται στη συνέχεια επιγραμματικά:

• Επιτροπές για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία (ΕΥΑΕ) σε επίπεδο επιχείρησης (λεπτομέρειες στην παράγραφο 3.3, διαδικασία εκλογής, ο ρόλος και ο αριθμός των αντιπροσώπων, κ.λπ.).

• Τεχνικός Ασφαλείας (προσόντα, τα καθήκοντα, κ.λπ.).

• Υπηρεσίες προστασίας και πρόληψης (είτε εξωτερικά είτε εσωτερικά, ελάχιστες προϋποθέσεις για την ίδρυση και τη λειτουργία τους).

• Κατάταξη των επιχειρήσεων σε τρεις διαφορετικές κατηγορίες κινδύνου (Α: υψηλή, Β: μεσαία, Γ: χαμηλή).

• Ιατρός εργασίας (προσόντα, τα καθήκοντα, ελάχιστος χρόνος εργασίας σε μια επιχείρηση).

• Επίβλεψη της υγείας.

• Εκπαίδευση των εργαζομένων, των τεχνικών ασφαλείας και των ιατρών εργασίας.

• Συμβούλιο για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία-ΣΥΑΕ σε εθνικό επίπεδο (λεπτομέρειες στην παράγραφο 3.1).

• Νομαρχιακές Επιτροπές για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία (ΝΕΥΑΕ) (λεπτομέρειες αναφέρονται στην παράγραφο 3.2).

• Ειδικές Επιτροπές για την Υγεία και την Ασφάλεια στην Εργασία (π.χ. στα ναυπηγεία).

• Γενικές κτιριολογικές απαιτήσεις.

• Προστασία των εργαζομένων από φυσικούς, χημικούς και βιολογικούς παράγοντες, πυροπροστασία, κ.λπ.

• Υποχρεώσεις των εργοδοτών (π.χ. αξιολόγηση των κινδύνων, διαβούλευση και κοινωνικός διάλογος).

• Η ελλιπής εφαρμογή του Νομοθετικού Πλαισίου για την Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία στις ελληνικές επιχειρήσεις μέχρι σήμερα.

Ο έλεγχος μέσα στην επιχείρηση ασκείται από μία οργανωτική δομή στην υπηρεσία του εργοδότη, που μπορεί να είναι υπηρεσία ή ο τεχνικός ασφαλείας και ο γιατρός εργασίας (όπου προβλέπεται) ή συνδυασμός αυτών. Ταυτόχρονα ασκείται και από τους εργαζόμενους στην επιχείρηση, μέσω της Επιτροπής Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία ή τον εκπρόσωπο των εργαζομένων για τα θέματα υγείας και ασφάλειας. Ο χαρακτήρας αυτού του ελέγχου είναι συμβουλευτικός προς τον εργοδότη και στη χώρα μας, αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα.

Στον ιδιωτικό τομέα, στην πλειοψηφία των επιχειρήσεων η παροχή υπηρεσιών Υγείας και Ασφάλειας στους/στις εργαζόμενους/ες είναι τυπική και υποτυπώδης, ιδίως όσον αφορά τον χώρο των πολύ μικρών και των μικρών επιχειρήσεων. Σύμφωνα με την έρευνα ESENER (2009) ο κυριότερος λόγος για την ενασχόληση επιχειρήσεων με θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία είναι η «εκπλήρωση των νομικών υποχρεώσεων», όπως αναφέρεται από το 90% των εκπροσώπων της διοίκησης στην ΕΕ-27.

Στον Δημόσιο Τομέα, αν εξαιρεθούν οι περισσότεροι Δήμοι και οι παλιές ΔΕΚΟ, η Νομοθεσία για την Υγεία και Ασφάλεια της εργασίας αγνοείται. Το ίδιο το Υπουργείο Εργασίας, όπως και το σύνολο σχεδόν των Υπουργείων δεν διαθέτουν καμία υποδομή για την παροχή υπηρεσιών Υγείας και Ασφάλειας της Εργασίας στους/στις εργαζομένους/ες τους.

Δεν υπάρχουν κίνητρα για τη λήψη μέτρων για την βελτίωση του εργασιακού περιβάλλοντος. Οι εργοδότες είτε πάρουν μέτρα είτε όχι δεν έχουν καμία επίπτωση, με συνέπεια να αρκούνται στην τυπική κάλυψη των νομοθετικών τους υποχρεώσεων. Η κάλυψη αυτών των τυπικών υποχρεώσεων γίνεται με την παροχή «εξειδικευμένων» και νομοθετικά καθορισμένων επιστημονικών και τεχνικών υπηρεσιών από συνεργαζόμενους ειδικούς επιστήμονες ή από τις Εταιρίες (Υπηρεσίες Προστασίας και

Πρόληψης, Εσωτερικές [ΕΣΥΠΠ] και Εξωτερικές [ΕΞΥΠΠ]) που υπενοικιάζουν τους εν λόγω επιστήμονες στις επιχειρήσεις ή στις υπηρεσίες/οργανισμούς του δημόσιου τομέα.

Σε ότι αφορά τις Εσωτερικές Υπηρεσίες Προστασίας και Πρόληψης (ΕΣΥΠΠ), η νομοθεσία παραβιάζεται συστηματικά. Εκτός από ορισμένες ΔΕΚΟ, σε καμία ιδιωτική επιχείρηση ή Δημόσια Υπηρεσία, που είναι υποχρεωμένη σύμφωνα με τη Νομοθεσία να δημιουργήσει ΕΣΥΠΠ, αυτή δεν έχει συσταθεί. Οι απαιτήσεις δε για τον εξοπλισμό τους είναι ανάλογες με τις εξωτερικές υπηρεσίες, που παρέχουν υπηρεσίες σε πάσης φύσεως παραγωγικές δραστηριότητες κι όχι σε μια μεμονωμένη επιχείρηση.

Οι υπάρχουσες Εξωτερικές Υπηρεσίες Προστασίας και Πρόληψης (ΕΞ.Υ.Π.Π.) λειτουργούν κατά βάση με τους κανόνες της αγοράς. Το αποτέλεσμα ήταν -με την κατάλληλη νομοθετική κάλυψη- να επικρατήσουν ως υπηρεσίες ενοικίασης ειδικών επιστημόνων (ιατρών εργασίας και τεχνικών ασφαλείας) προς τις επιχειρήσεις. Οι ΕΞ.Υ.Π.Π., έχουν πλέον αναλάβει την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων στη συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων, τόσο με τις ικανότατες δημόσιες σχέσεις τους όσο και με τις ανταγωνιστικές οικονομικές προσφορές στους μειοδοτικούς διαγωνισμούς επιχειρήσεων και οργανισμών κυρίως των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης και του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Αντίστοιχη είναι σε μεγάλο βαθμό και η λειτουργία της πρόληψης μέσω των ιατρών εργασίας και των τεχνικών ασφαλείας. Όμως υπάρχουν και πολλά άλλα προβλήματα που έχουν να κάνουν με την έλλειψη ή την ανεπάρκεια της εκπαίδευσης των τεχνικών ασφαλείας και την απασχόληση ιατρών κάθε ειδικότητας (με πλήρη έλλειψη εξειδικευμένης εκπαίδευσης) αντί των ειδικευμένων ιατρών εργασίας. Ως συνέπεια, η πρόληψη στους χώρους εργασίας συνήθως περιορίζεται σε μελέτες εκτίμησης κινδύνου -αν υπάρχουν- δίχως ουσιαστικό περιεχόμενο και αντίκρυσμα, σε τυπικές επισκέψεις, σε κοινότοπες παρατηρήσεις και σε συνταγογράφηση για τους/τις εργαζόμενους/ες, ενώ από την άλλη, οι σοβαροί κίνδυνοι που οφείλονται στην άσκηση της εργασιακής δραστηριότητας περνούν απαρατήρητοι και συνεπώς δεν αντιμετωπίζονται.

Σε ότι αφορά την εθνική νομοθεσία ΥΑΕ, έχουν πράγματι ενσωματωθεί όλες οι Ευρωπαϊκές Οδηγίες και συστάσεις για τα θέματα ΥΑΕ. Λόγω όμως σοβαρών ελλείψεων κυρίως ειδικού επιστημονικού προσωπικού (ιατρών εργασίας, τεχνικών ασφαλείας) αλλά και υποστελέχωσης των ελεγκτικών μηχανισμών, υπάρχουν εκπτώσεις στην εφαρμογή τους, είτε νομοθετικά κατοχυρωμένες είτε υπό τη μορφή έκδοσης διάφορων ερμηνευτικών εγκυκλίων, που ουσιαστικά καταστρατηγούν και ακυρώνουν στην πράξη ακόμη και αυτό το τυπικό νομοθετικό πλαίσιο.

• Το υφιστάμενο Θεσμικό Πλαίσιο για την Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία

Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο είναι κατακερματισμένο, ανεπαρκές, με υποστελεχωμένες τις ελάχιστες δομές του, ουσιαστικά ανύπαρκτο. Με ευθύνη των προηγούμενων κυβερνήσεων και του εν γένει πελατειακού συστήματος, ποτέ δεν οργανώθηκε και φυσικά δεν λειτούργησε ένα ολοκληρωμένο Εθνικό Σύστημα Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία (ΕΣυστΥΑΕ).

Το ΕΣυστΥΑΕ (στις αναπτυγμένες κυρίως χώρες της Δύσης) λειτουργεί πάνω σε τρείς βασικούς πυλώνες. Ο πρώτος πυλώνας είναι η παραγωγή πολιτικών, νομοθεσίας και κανόνων λειτουργίας, ο δεύτερος πυλώνας είναι η δημιουργία υποστηρικτικών δομών και ο τρίτος πυλώνας είναι οι ελεγκτικοί μηχανισμοί.

Ο πρώτος πυλώνας βρίσκεται υπό την ευθύνη της Πολιτείας (Υπουργεία Εργασίας, Υγείας, Εσωτερικών, Ανάπτυξης και Παιδείας) και υποστηρίζεται από επιστημονικούς φορείς εργαζομένων, εργοδοτών και ειδικών επιστημόνων με σχετικό αντικείμενο.

Ο πυλώνας αυτός στη χώρα μας σήμερα στηρίζεται αποκλειστικά στην υποβαθμισμένη (από Γενική Διεύθυνση) και υποστελεχωμένη Διεύθυνση Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία του Υπουργείου Εργασίας, χωρίς καμία συμμετοχή των υπολοίπων Υπουργείων και χωρίς την ουσιαστική συνδρομή των επιστημονικών φορέων.

Σε αυτό το πλαίσιο λοιπόν, θα πρέπει να επανεξεταστεί και ο ίδιος ο ρόλος του Συμβουλίου Υγείας και Ασφάλειας των Εργαζομένων, αρμόδιο να γνωμοδοτεί σε θέματα προστασίας της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων ώστε να συνεισφέρει ουσιαστικά στο πραγματικά του έργο.

Ο δεύτερος πυλώνας των υποστηρικτικών δομών απουσιάζει παντελώς στη χώρα μας. Καμία τέτοια δομή δεν υπάρχει σήμερα στα αρμόδια Υπουργεία Εργασίας, Υγείας, Εσωτερικών, Ανάπτυξης και Παιδείας αλλά και στην πλειοψηφία των οργανισμών και φορέων του ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Ο τρίτος πυλώνας των ελεγκτικών μηχανισμών αποτελείται από την Επιθεώρηση της Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία του Σώματος Επιθεώρησης Εργασία-Σ.ΕΠ.Ε. Οι ελεγκτικές της δραστηριότητες είναι περιορισμένες λόγω ανεπαρκούς οργανωτικής διάρθρωσης και χωρικής κάλυψης, αδυναμίας διενέργειας ελέγχων στη συντριπτική πλειοψηφία των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, υποστελέχωσης και έλλειψης τεχνικής υποστήριξης των ελέγχων.

Τέλος, ποτέ δεν δημιουργήθηκε στη χώρα μας φορέας για την ασφάλιση του επαγγελματικού κινδύνου, στον οποίο σύμφωνα με τη διεθνή πρακτική, το ασφάλιστρο καταβάλλεται αποκλειστικά και μόνο από την εργοδοτική πλευρά (το εργασιακό περιβάλλον που μπορεί να προκαλέσει βλάβη στην υγεία των εργαζομένων βρίσκεται στην ιδιοκτησία, εποπτεία και αποκλειστική ευθύνη του εργοδότη), είναι κλιμακωτό (και αυξομειούμενο) και εξαρτάται από την κατηγορία της επιχείρησης, από τους δείκτες επαγγελματικής νοσηρότητας, από το εργασιακό περιβάλλον της συγκεκριμένης επιχείρησης και από τα λαμβανόμενα μέτρα για την πρόληψη και προαγωγή της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων.

Συνεπώς, το τεράστιο αυτό κόστος (κατά μέσο όρο στο 4% του ΑΕΠ της εθνικής οικονομία) μετακυλίεται στη χώρα μας στα Ασφαλιστικά Ταμεία, τα οποία φυσικά δεν μπορούν να είναι βιώσιμα μετά την ανάληψη του. Επιπλέον, επί της ουσίας δεν υπάρχει κανένα κίνητρο λήψης μέτρων από την εργοδοτική πλευρά.

• Γενικές διαπιστώσεις

Όπως προαναφέρθηκε, ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του '80 (με το ν. 1568/1985) στη χώρα μας έχουν εισαχθεί οι βασικοί θεσμοί, κανόνες και διαδικασίες για την προαγωγή της υγείας και ασφάλειας στην εργασία, ενώ το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο για την ΥΑΕ είναι πλήρως εναρμονισμένο με την αντίστοιχη κοινοτική νομοθεσία.

Ωστόσο, ο απολογισμός τριάντα χρόνια μετά τον ν. 1568/1985 «Υγιεινή και ασφάλεια των εργαζομένων» είναι πενιχρός. Το νομοθετικό και το θεσμικό πλαίσιο για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία, απαραίτητη προϋπόθεση για τη δημιουργία ενός συστήματος και ενός πλέγματος προστασίας και πρόληψης της επαγγελματικής νοσηρότητας, τυγχάνει περιορισμένης εφαρμογής και δεν έχει αποδώσει παρά ελάχιστα αποτελέσματα στην πράξη.

Η ολοκληρωμένη και ορθή εφαρμογή αυτού του πυκνού θεσμικού και οργανωτικού πλαισίου αποτελεί ζητούμενο, καθώς προσκρούει, συχνά, τόσο στις ιδιαιτερότητες της παραγωγικής βάσης της ελληνικής οικονομίας (πληθώρα μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων), όσο και στην απουσία ενός συνεκτικού θεσμικού/διοικητικού μηχανισμού που θα συντονίζει τις πολύπλευρες (πλην αποσπασματικές) παρεμβάσεις της Πολιτείας, θα εξασφαλίζει την ουσιαστική προαγωγή των ζητημάτων υγείας και ασφάλειας πέρα από μια τυπική νομική συμμόρφωση των εργοδοτών και, κυρίως, θα συμβάλλει στη διαμόρφωση νοοτροπίας πρόληψης σε όλο το φάσμα της εργασιακής ζωής.

Όσον αφορά στην επαγγελματική νοσηρότητα, σύμφωνα με τα στοιχεία του Σ.ΕΠ.Ε. την τελευταία πενταετία καταγράφεται εν γένει μείωση του αριθμού/συχνότητας των εργατικών ατυχημάτων κατ' έτος (ενδεικτικά από 5.721 αναγγελθέντα στο Σ.ΕΠ.Ε. το 2010 μειώθηκαν το 2013 στα 5.126), η οποία ασφαλώς οφείλεται και στη συρρίκνωση των κατ’ εξοχήν επικίνδυνων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας όπως π.χ. ο κατασκευαστικός κλάδος και οι οικοδομές. Ανά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, ο μεγαλύτερος αριθμός ατυχημάτων απαντάται κατά σειρά στη μεταποίηση, στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο, στην επισκευή οχημάτων και μοτοσικλετών, στις κατασκευές και στον κλάδο μεταφοράς και αποθήκευσης.

Γενική διαπίστωση, ωστόσο, είναι ότι εν γένει ο πραγματικός αριθμός ατυχημάτων που συμβαίνουν ετησίως στους χώρους εργασίας είναι μεγαλύτερος από τα επίσημα στοιχεία, δεδομένου του μεγέθους της αδήλωτης εργασίας και της αφανούς οικονομίας στη χώρα μας. Επιπλέον υφίσταται έλλειψη στατιστικών στοιχείων για τον πρωτογενή τομέα (γεωργία, δασοκομία, αλιεία), καθώς ο μεγάλος αριθμός των αυτοαπασχολουμένων στον τομέα δεν εντάσσονται στη νομοθεσία για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία. Σημειώνεται ότι σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ο πρωτογενής τομέας είναι σταθερά δεύτερος ως προς τη συχνότητα θανατηφόρων εργατικών ατυχημάτων.

Παράλληλα, τονίζεται το γεγονός της σχεδόν παντελούς έλλειψης στατιστικών στοιχείων για τον αριθμό των επαγγελματικών ασθενειών. Οι διαδικασίες αναγνώρισης τους στον μεγαλύτερο ασφαλιστικό φορέα το ΙΚΑ είναι δαιδαλώδεις και ουσιαστικά ανύπαρκτες στα υπόλοιπα ασφαλιστικά ταμεία, ενώ η αναγγελία και καταγραφή τους είναι σχεδόν μηδενική.

Όσον αφορά τον έλεγχο εφαρμογής της νομοθεσίας για την ΥΑΕ, αποτελεί πρόκληση για τα επόμενα χρόνια αφενός μεν η ενίσχυση του ελεγκτικού μηχανισμού της Επιθεώρησης ΑΥΕ του ΣΕΠΕ και αφετέρου η καλλιέργεια και ανάπτυξη νοοτροπίας πρόληψης στους εργοδότες και τους εργαζόμενους.

Προς την κατεύθυνση αυτή μπορεί να συμβάλλει η αντιμετώπιση χρόνιων προβλημάτων της Επιθεώρησης Ασφάλειας και Υγείας του Σ.ΕΠ.Ε. όπως η έλλειψη υλικοτεχνικής υποδομής, ο ανεπαρκής αριθμός προσωπικού, η έλλειψη συνεχιζόμενης εκπαίδευσης των επιθεωρητών κ.λπ. αλλά και η πέρα από κάθε έννοια εξορθολογισμού σημερινή διοικητική του οργάνωση και ανάπτυξη τόσο στο κέντρο όσο και στην περιφέρεια της χώρας.

Η ανάπτυξη πληροφοριακών συστημάτων που έχουν ήδη τεθεί σε λειτουργία (Πληροφοριακό Σύστημα Σ.ΕΠ.Ε. - ΟΑΕΔ - ΙΚΑ ΕΤΑΜ «ΕΡΓΑΝΗ», από το 12-2-2014) καθώς και όσων έχουν προγραμματισθεί να λειτουργήσουν (Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Σ.ΕΠ.Ε. και Πληροφοριακό Σύστημα «Ψηφιακές Υπηρεσίες μίας Στάσης») αναμένεται, μεταξύ άλλων, να βελτιώσει σημαντικά την εποπτεία της αγοράς και την πληρέστερη εφαρμογή των θεσμών της ΥΑΕ.

Αντίστοιχα, όσον αφορά στην επιτελική υπηρεσία ΑΥΕ (ΔΑΥΕ, Δ3), η τελευταία διοικητική της υποβάθμιση, η κατάργηση βασικών και ουσιαστικών αρμοδιοτήτων της, οι ελλείψεις σε προσωπικό και η απώλεια εξειδικευμένου προσωπικού, η έλλειψη συνεχιζόμενης εκπαίδευσης του προσωπικού, η απενεργοποίηση της λειτουργίας των εργαστηρίων εφαρμοσμένης έρευνας και μετρήσεων βλαπτικών παραγόντων, συνιστούν ορισμένους μόνο από τους παράγοντες που βάζουν τροχοπέδη στο γενικότερο έργο της και ειδικότερα σε εκείνο που αφορά στη χάραξη στρατηγικής, στην ανάπτυξη νέας νομοθεσίας και στην εφαρμοσμένη έρευνα για την ΥΑΕ, αλλά και στην καλλιέργεια και ανάπτυξη νοοτροπίας πρόληψης σε εργοδότες και εργαζόμενους.

Διαπιστώνεται γενικότερα ως προς τα θέματα ΥΑΕ, διαχρονική έλλειψη συντονισμού μεταξύ του Υπουργείου Εργασίας και των συναρμόδιων φορέων όπως είναι τα ασφαλιστικά ταμεία και τα Υπουργεία Υγείας, Παιδείας, Ανάπτυξης, Περιβάλλοντος και Εσωτερικών κ.λπ. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την προαναφερόμενη διοικητική υποβάθμιση της υπηρεσίας ΥΑΕ από Γενική Διεύθυνση σε επίπεδο Διεύθυνσης, αποτελεί πρόκληση για την ανάπτυξη κι εφαρμογή σύνθετων πολιτικών, όπως για παράδειγμα η εφαρμογή της νομοθεσίας ΥΑΕ στον Δημόσιο και τον ευρύτερο Δημόσιο τομέα ή η ανάγκη αποτελεσματικής αντιμετώπισης των «νέων και των αναδυόμενων» επαγγελματικών κινδύνων.

Σε κάθε περίπτωση, το γενικότερο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον των τελευταίων χρόνων, δημιουργεί πρόσθετα εμπόδια στην πλήρη εφαρμογή του θεσμικού πλαισίου για την ΥΑΕ σε όλο το φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας, ιδίως εάν ληφθούν υπόψη οι δημοσι-

ονομικές συνθήκες και οι οικονομικοί περιορισμοί που αντιμετωπίζουν οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις.

Η ελλιπής εφαρμογή της νομοθεσίας και η ουσιαστική απουσία εκπροσώπησης των εργαζομένων μέσω των θεσμών διαβούλευσης που προβλέπει η νομοθεσία (ΕΥΑΕ, εκπρόσωποι, κ.λπ.) στις περισσότερες επιχειρήσεις και ιδίως στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αποτελούν ζητήματα που χρήζουν άμεσης αντιμετώπισης κι επίλυσης. Δυστυχώς, το συνδικαλιστικό κίνημα δεν ανέδειξε στο βαθμό που θα έπρεπε τα ζητήματα αυτά. Εκτός αυτού είδε και ανταγωνιστικά την (νομοθετική) υποχρέωση εκλογής «Επιτροπών Υγείας και Ασφάλειας των Εργαζομένων» στους εργασιακούς χώρους και δεν μερίμνησε για την εκλογή εκπροσώπων σε επιτροπές ΥΑΕ στη συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων.

Για όλους τους προαναφερθέντες λόγους, την επόμενη προγραμματική περίοδο η Πολιτεία πρέπει να εντατικοποιήσει το εύρος και την αποτελεσματικότητα των προσπαθειών της, σε συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, τους εργαζόμενους και τους παραγωγικούς φορείς.

Σε αυτό το πλαίσιο είναι αναγκαία η, θεσμική, διοικητική και λειτουργική συνάρθρωση και η αναβάθμιση όλων των επιμέρους υφιστάμενων δομών για την ΥΑΕ, σε ένα ενιαίο, συνεκτικό, πολυδιάστατο και πολυσυλλεκτικό Εθνικό Σύστημα Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία (ΕΣυστΥΑΕ), το οποίο όσον αφορά τη διοικητική/λειτουργική του διάσταση θα βασίζεται στη συνεργασία και δικτύωση του συνόλου των συμμετεχόντων φορέων και στη μεταξύ τους δημιουργία των αναγκαίων θετικών συνεργειών, ενώ όσον αφορά τη διασφάλιση των αναγκαίων πόρων αυτή θα βασίζεται στη δημιουργία ενός φορέα για την ασφάλιση του επαγγελματικού κινδύνου, (βλ. Άξονα 1 του Στρατηγικού Σχεδιασμού).

Σύμφωνα με την 187 Διεθνή Σύμβαση Εργασίας «Πλαίσιο προαγωγής της υγείας και ασφάλειας στην εργασία», η οποία ας σημειωθεί δεν έχει ακόμα κυρωθεί από τη χώρα μας, το «Εθνικό Σύστημα ΥΑΕ» ορίζεται ως «η υποδομή που αποτελεί το βασικό πλαίσιο για την υλοποίηση της εθνικής πολιτικής και των εθνικών προγραμμάτων υγείας και ασφάλειας στην εργασία» και θα πρέπει να περιλαμβάνει μεταξύ άλλων:

α) τη νομοθεσία, τις συλλογικές συμβάσεις, ανάλογα με την περίπτωση, καθώς και κάθε άλλο κείμενο σχετικό με την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία,

β) μια αρχή ή έναν οργανισμό, ή αρχές ή οργανισμούς, υπεύθυνους για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία, που προσδιορίζονται σύμφωνα με τη εθνική νομοθεσία και πρακτική,

γ) μηχανισμούς που διασφαλίζουν τη συμμόρφωση με την εθνική νομοθεσία, συμπεριλαμβανομένων των συστημάτων επιθεώρησης,

δ) μέτρα για την προώθηση, σε επίπεδο επιχείρησης, της συνεργασίας μεταξύ της διεύθυνσης, των εργαζομένων και των εκπροσώπων τους, ως ένα απαραίτητο στοιχείο για την πρόληψη στον χώρο εργασίας.

Το Εθνικό Σύστημα Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία θα πρέπει να περιλαμβάνει ανάλογα με την περίπτωση:

α) ένα εθνικό τριμερές συμβουλευτικό όργανο ή εθνικά συμβουλευτικά τριμερή όργανα αρμόδια για την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία,

β) υπηρεσίες πληροφόρησης και συμβουλευτικές υπηρεσίες για θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία,

γ) πρόνοια για κατάρτιση σε θέματα ασφάλειας και υγείας στην εργασία,

δ) υπηρεσίες υγείας στην εργασία σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και πρακτική,

ε) έρευνα σε θέματα ασφάλειας και υγείας στην εργασία,

στ) ένα μηχανισμό συλλογής και ανάλυσης στοιχείων για τις επαγγελματικές ασθένειες και τους τραυματισμούς σε χώρο εργασίας, λαμβανομένων υπ’ όψιν των σχετικών κανόνων της Δ.Ο.Ε.,

ζ) διατάξεις που να αποβλέπουν στη συνεργασία με τα συστήματα ασφάλισης του επαγγελματικού κινδύνου ή τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης, τα οποία καλύπτουν τα εργατικά ατυχήματα και τις ασθένειες.

η) μηχανισμούς υποστήριξης για την προοδευτική βελτίωση των συνθηκών υγείας και ασφάλειας στις μικρές και μικρομεσαίες επιχειρήσεις και την άτυπη οικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2
ΕΘΝΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

2.1 Γενικά

Στη χώρα μας, ο τομέας της Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία πρέπει να τίθεται ως βασική προτεραιότητα, στο γενικότερο πλαίσιο αναβάθμισης της ποιότητας στην εργασία, με γνώμονα τις εθνικές προτεραιότητες και σε εφαρμογή της Κοινοτικής Στρατηγικής για την Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία.

Η Ελληνική Πολιτεία, μέσω του Υπουργείου Εργασίας και των αρμόδιων υπηρεσιών του, προάγει τα θέματα ασφάλειας και υγείας στην εργασία σε εθνικό επίπεδο καθορίζοντας τη σχετική Εθνική Στρατηγική και τις επιμέρους πολιτικές ΥΑΕ, βασιζόμενη στην τριμερή εκπροσώπηση και τον κοινωνικό διάλογο, όπου δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στην ισόρροπη συμμετοχή εργαζομένων και εργοδοτών στη διαδικασία διαβούλευσης για το σχεδιασμό πολιτικών και τη λήψη αποφάσεων, στο ευρύτερο πλαίσιο διαχείρισης των θεμάτων ΥΑΕ σε εθνικό επίπεδο.

Ωστόσο, οι ολοένα και πιο σύνθετες εργασιακές διαδικασίες και οι ραγδαίες αλλαγές στις συνθήκες εργασίας, σε συνδυασμό με τους νέους ή μεταβαλλόμενους τύπους των διαφόρων πηγών κινδύνου, απαιτούν τη χάραξη μιας νέας και συστηματικής στρατηγικής προσέγγισης της Ασφάλειας και της Υγείας στην Εργασία, με δεδομένο ότι ο συγκεκριμένος τομέας δέχτηκε καίρια πλήγματα τα τελευταία μνημονιακά χρόνια.

Απαντώντας στις προκλήσεις αυτές, η προηγούμενη Εθνική Στρατηγική για την Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία (ΕΣΑΥΕ) της περιόδου, 2010-2013, παρουσίασε για πρώτη φορά στη χώρα μας ένα συνεκτικό σύνολο πολιτικών και παρεμβάσεων για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία στην Ελλάδα. Παράλληλα, συνοδεύτηκε από αναλυτικό πρόγραμμα δράσεων με χρονικό προσδιορισμό, βάσει του οποίου εφαρμόστηκαν στην πράξη

οι κατευθύνσεις που τέθηκαν από αυτή. Η τελική αξιολόγηση της πραγματοποιήθηκε το 2014-2015 και κατέδειξε ότι σε γενικές γραμμές η ΕΣΥΑΕ ικανοποίησε εν πολλοίς τους τιθέμενους στόχους, ενώ υπήρξε απόκλιση από ορισμένους.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, εγκαινιάστηκε μια νέα, μεθοδολογική και ολοκληρωμένη προσέγγιση των σαφώς πολυσύνθετων θεμάτων ΥΑΕ, η οποία αντανακλά με σαφήνεια την πολιτική επιλογή του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης να προάγει την προστασία των εργαζομένων και να συμβάλλει στη δημιουργία περισσότερο υγιών, ασφαλών και παραγωγικών χώρων εργασίας.

Η αξιολόγηση της ΕΣΥΑΕ 2010-2013 ανέδειξε πρωτίστως ότι η κατάρτιση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου για την πολιτική στην ΥΑΕ, με στρατηγικούς στόχους, άξονες προτεραιότητας, επιμέρους και συγκεκριμένες δράσεις και χρονοδιαγράμματα, αποτελεί μια πρωτοβουλία που έλαβε χώρα για πρώτη φορά στην Ελλάδα, αντανακλώντας, έτσι, αφενός την απαιτούμενη πολιτική βούληση για την περαιτέρω προαγωγή της υγείας και ασφάλειας στην εργασία, αφετέρου την ετοιμότητα και ωριμότητα της Διοίκησης να οργανώσει και να συντονίσει αυτή την προσπάθεια με πιο συστηματικό και αποτελεσματικό τρόπο.

Στο πλαίσιο της εφαρμογής της ΕΣΥΑΕ 2010-2013, υπήρξαν δράσεις και προτεραιότητες που παρουσίασαν ικανοποιητικό βαθμό ολοκλήρωσης, ιδιαίτερα ως προς τους «εξωστρεφείς» άξονες προτεραιότητας που αφορούν στη διαχείριση της πληροφορίας, την ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης και την προαγωγή νοοτροπίας πρόληψης σε όλο το φάσμα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής.

Σε αυτό το γεγονός, συνέβαλε σημαντικά ο Εθνικός Εστιακός Πόλος του Ευρωπαϊκού Οργανισμού EU-OSHA στην Ελλάδα, ο οποίος ανήκει οργανωτικά ως δομή στην επιτελική υπηρεσία ΑΥΕ (ΔΑΥΕ, Δ3) του Υπουργείου Εργασίας, δεδομένου ότι στο πλαίσιο της λειτουργίας του και καθ' όλη τη χρονική περίοδο 2010-2013 διοργάνωσε μεγάλο αριθμό δράσεων ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την ΥΑΕ, με την στήριξη και τη χρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Οργανισμού EU-OSHA.

Από την άλλη πλευρά, υπήρξαν και δράσεις - όπως π.χ. η ομοιόμορφη εφαρμογή του πλαισίου υγείας και ασφάλειας στην εργασία στον δημόσιο και ιδιωτικό τομέα - των οποίων οι σύνθετες απαιτήσεις για συνέργειες με άλλους φορείς άσκησης πολιτικής, δεν επέτρεψαν την επίτευξη ενός ικανοποιητικού βαθμού ολοκλήρωσης. Ωστόσο, ακόμη και σε αυτές τις περιπτώσεις, πραγματοποιήθηκαν προπαρασκευαστικές ενέργειες ή/και αξιόλογα βήματα προόδου εκ μέρους των υπηρεσιών του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, που αναμένεται να αποδώσουν καρπούς στο μέλλον.

Ο νέος στρατηγικός σχεδιασμός για την περίοδο 2016-2020 λαμβάνει υπόψη του τα παραπάνω δεδομένα και την πλούσια εμπειρία που αποκτήθηκε κατά την υλοποίηση και παρακολούθηση της Εθνικής Στρατηγικής 2010-2013, αξιοποιώντας παράλληλα και με ουσιαστικό τρόπο τον κοινωνικό διάλογο και θέτοντας ρεαλιστικούς και επιτεύξιμους στόχους με κυρίαρχο γνώμονα τις σύγχρονες εθνικές ανάγκες και προτεραιότητες, καθώς και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την ιδιότητα της χώρας ως κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και τα κατοχυρωμένα δικαιώματα στο πλαίσιο του κοινοτικού κεκτημένου στον τομέα της Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία (OSH acquis).

2.2 Όραμα

«Δημιουργία περισσότερο ασφαλών, υγιών και παραγωγικών χώρων εργασίας στον ιδιωτικό και στον δημόσιο τομέα που δα διασφαλίζουν την υγεία και θα προάγουν την ευεξία/ευημερία των εργαζομένων και παράλληλα θα συμβάλλουν στη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων και θα στηρίζουν την ανάπτυξη της οικονομίας.».

2.3 Στρατηγικοί στόχοι

Με σκοπό την υλοποίηση της πολιτικής του Υπουργείου Εργασίας και ειδικότερα τον Στρατηγικό Στόχο 2 του Υπουργείου Εργασίας (2015), όπως αυτός διατυπώνεται στη συνέχεια:

«διασφάλιση της προστασίας των εργασιακών δικαιωμάτων, την ποιοτική αναβάθμιση των συνθηκών και όρων εργασίας, την προαγωγή της υγείας και ασφάλειας στην εργασία».

ως βασικός στρατηγικός στόχος της πολιτικής του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης στον τομέα της Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία για την περίοδο 2016-2020 αναδεικνύεται:

«Θεσμοθέτηση του Εθνικού Συστήματος Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία, (ΕΣυστΥΑΕ)»

και στο πλαίσιο αυτού, τίθενται οι εξής ειδικοί στρατηγικοί στόχοι:

1. Ενδυνάμωση των πολιτικών και των μέτρων πρόληψης των εργατικών ατυχημάτων, των επαγγελματικών ασθενειών και των άλλων ασθενειών που σχετίζονται με την εργασία για όλους τους εργαζομένους, με έμφαση στους πλέον ευάλωτους.

2. Καλλιέργεια νοοτροπίας πρόληψης των κινδύνων στην εργασία με τη συμμετοχή όλων, μέσω της εκπαίδευσης, της κατάρτισης και της ενημέρωσης.

3. Βελτίωση των διαδικασιών αναγγελίας και των συστημάτων καταγραφής εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών ασθενειών.

4. Θέσπιση φορέα ασφάλισης του επαγγελματικού κινδύνου.

2.4 Άξονες προτεραιοτήτων

Ο Στρατηγικός σχεδιασμός συνίσταται σε 12 άξονες προτεραιότητας οι οποίοι εξειδικεύονται περαιτέρω σε αναλυτικό Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Δράσεων με χρονικό προγραμματισμό υλοποίησης των προβλεπόμενων δράσεων.

Άξονας 1ος: Θεσμοθέτηση Εθνικού Συστήματος Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία (ΕΣυστΥΑΕ)

Στο κείμενο της ΕΣΥΑΕ 2016-2020, περιλαμβάνονται όλες οι αναγκαίες θεσμικές πρωτοβουλίες/προβλέψεις και οι οργανωτικές ενέργειες/δράσεις/παρεμβάσεις, με τις οποίες θα θεσμοθετηθεί ένα σύγχρονο και αποτελεσματικό ΕΣυστΥΑΕ στη χώρα μας, μέσω του εξορθολογισμού και της λειτουργικής συνάρθρωσης των υφιστά-

μενων θεσμών, δομών και διαδικασιών και, κυρίως, μέσω της δημιουργίας των κρίσιμων εκείνων θεσμικών και διοικητικών οντοτήτων που με τη συνεργεία τους θα υπηρετήσουν αποτελεσματικά τον απαραίτητο στρατηγικό, υποστηρικτικό και συντονιστικό ρόλο για την ουσιαστική αναβάθμιση και προαγωγή της ΥΑΕ στη χώρα μας.

Σε αυτό το πλαίσιο, κομβικής σημασίας για την οικοδόμηση του ΕΣυστΥΑΕ αποτελούν τα εξής:

• Σε νομοθετικό επίπεδο

Επανεξέταση του νομοθετικού πλαισίου για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία με έμφαση:

- στην ποιοτική αναβάθμιση των θεσμών παροχής υπηρεσιών προστασίας και πρόληψης (τεχνικοί ασφαλείας, ιατροί εργασίας, εσωτερικές και εξωτερικές υπηρεσίες προστασίας και πρόληψης, εκπαίδευση εργοδοτών και εργαζομένων),

- στη θέσπιση νομοθετικών προβλέψεων για την προστασία από νέους και αναδυόμενους κινδύνους (π.χ. ψυχοκοινωνικούς παράγοντες κινδύνου, γήρανση του εργατικού δυναμικού και μεγάλης ηλικίας εργαζόμενοι κ.α.),

- στην ενσωμάτωση νέων κοινοτικών οδηγιών (π.χ. για τις ηλεκτρομαγνητικές ακτινοβολίες, τα καρκινογόνα, τις επικίνδυνες χημικές ουσίες) και κυρίως,

- στην τόνωση της ενεργούς και ουσιαστικής συμμετοχής και εκπροσώπησης των εργαζομένων (ΕΥΑΕ) στη θεσμοθετημένη διαβούλευση με τους εργοδότες για τη συμμετοχική προσέγγιση στην αντιμετώπιση των θεμάτων ΥΑΕ στις επιχειρήσεις (βλ. Άξονες 2 και 11), καθώς και

- στην κύρωση Διεθνών Συμβάσεων για την ΥΑΕ (π.χ. την Σ.Ε. 187 για το πλαίσιο προαγωγής της υγείας και ασφάλειας στην εργασία, την ΣΕ. 167 «Για την ασφάλεια και την υγεία στις οικοδομές, την Σ.Ε. 176 «Για την υγεία και ασφάλεια στα ορυχεία, την Σ.Ε. 184 «Για την υγεία και ασφάλεια στη γεωργία» και τις ομώνυμες διεθνείς συστάσεις εργασίας, την Σ.Ε. 155 «Για την ασφάλεια, την υγεία των εργαζομένων και το περιβάλλον εργασία» κ.α.).

• Σε θεσμικό επίπεδο

- Ποιοτική αναβάθμιση της επιτελικής υπηρεσίας για την ΥΑΕ του Υπουργείου Εργασίας (νυν Διεύθυνσης Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασίας, Δ3), με επικαιροποίηση των παλαιότερων αρμοδιοτήτων της καθώς και ουσιαστική ενίσχυση της με επιπλέον ανθρώπινους και υλικούς πόρους (εξειδικευμένο προσωπικό, μέσα, εξοπλισμό μετρήσεων, εκπαίδευση, ηλεκτρονικές υπηρεσίες, εκπαίδευση, οικονομική στήριξη, επαναλειτουργία των εργαστηρίων διενέργειας μετρήσεων για τον προσδιορισμό των βλαπτικών παραγόντων στους χώρους εργασίας αλλά και την εκπόνηση προγραμμάτων εφαρμοσμένης έρευνας στον τομέα της ΥΑΕ κ.λπ.), προκειμένου να ανταποκριθεί στο πολυεπίπεδο και απαιτητικό έργο της σε εθνικό και διεθνές επίπεδο.

- Δημιουργία του Εθνικού Κέντρου Έρευνας και Αναφοράς Μετρήσεων (Προσδιορισμού Βλαπτικών Παραγόντων) για την ΥΑΕ, με επαναλειτουργία των εργαστηρίων εφαρμοσμένης έρευνας (της πρώην Διεύθυνσης του Κέντρου Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία, ΚΥΑΕ) για τον προσδιορισμό των φυσικών παραγόντων κινδύνου καθώς και των χημικών και βιολογικών παραγόντων κινδύνου στο εργασιακό περιβάλλον, μέσω δειγματοληψιών, μετρήσεων και αναλύσεων και με επαναφορά και επικαιροποίηση όλων των αρμοδιοτήτων τους όπως ίσχυαν πριν την προηγούμενη οργανωτική αλλαγή της επιτελικής υπηρεσίας για την ΥΑΕ (Οκτ. του 2014).

Τα εργαστήρια, μετά την αναβάθμισή τους, μπορούν να λειτουργήσουν είτε αυτόνομα είτε σε συνεργασία και συνδυαστικά με άλλα δημόσια εργαστήρια (όπως π.χ. είναι το Κέντρο Διάγνωσης και Ιατρικής της Εργασίας, ΚΔΙΕ) στον τομέα της ΥΑΕ, ώστε να αναλάβουν ρόλο ρυθμιστικό (ελέγχου των σχετικών μετρήσεων που εκτελούν σήμερα σχεδόν αποκλειστικά ιδιωτικές επιχειρήσεις και εργαστήρια) και ρόλο συμβουλευτικό (για την προστασία των εργαζομένων μέσω ελέγχου του επιπέδου έκθεσης τους σε βλαπτικούς παράγοντες και τήρησης ή όχι των ισχυουσών οριακών τιμών, την ουσιαστική βελτίωση των συνθηκών ΥΑΕ μέσω της πρόληψης των κινδύνων στις επιχειρήσεις αλλά και τη στήριξη του έργου των επιθεωρητών Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία του Σ.ΕΠΕ.).

- Δημιουργία Κεντρικής Συντονιστικής Δομής, καθώς και επιμέρους περιφερειακών συντονιστικών δομών/οργάνων στους συμμετέχοντες φορείς, για τη σταδιακή ανάπτυξη και λειτουργία του ΕΣυστΥΑΕ. Η Κεντρική Συντονιστική Δομή θα εδρεύει στην αναβαθμισμένη επιτελική για την ΥΑΕ Διεύθυνση Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.

Η Κεντρική Συντονιστική Δομή θα συνεπικουρείται στο έργο της τόσο από τις αρμόδιες υπηρεσίες Επιθεώρησης Ασφάλειας και Υγείας του Σ.ΕΠ.Ε., (ως αρμόδιου φορέα για τον έλεγχο εφαρμογής της νομοθεσίας για την ΥΑΕ) όσο και από τις περιφερειακές συντονιστικές δομές που θα εκπροσωπούν τους φορείς που θα συμμετέχουν στην οργανωτική δομή του Εθνικού Συστήματος Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία (ΕΣυστΥΑΕ), όπως για παράδειγμα είναι τα κομβικά για την προαγωγή της υγείας και ασφάλειας των εργαζομένων Υπουργεία: το Υπουργείο Υγείας, το Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης ή το Υπουργείο Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων.

- Δημιουργία Συντονιστικής Δομής μεταξύ των συναρμόδιων για το δημόσιο Υπουργείων

(Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης και Υπουργείο Υγείας), για την προαγωγή των θεμάτων ΥΑΕ και την πλήρη εφαρμογή του σχετικού θεσμικού πλαισίου σε όλους τους φορείς, υπηρεσίες και οργανισμούς του δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα.

Ο οργανωτικός και επιχειρησιακός συντονισμός της παροχής υπηρεσιών προστασίας και πρόληψης στους εργαζομένους των παραπάνω φορέων, θα αποτελέσει προϊόν συνεργασίας των συναρμόδιων Υπουργείων ενώ θα αξιοποιηθούν σχετικές προτάσεις όπως π.χ. αυτής της Επιστημονικής Εταιρείας Ιατρικής της Εργασίας και Περιβάλλοντος - ΕΕΙΕΠ για τη δημιουργία Κεντρικής Συντονιστικής (Υπέρ-) Υπηρεσίας Προστασίας και Πρόληψης (ΥΠΠ), η οποία θα στηρίζει, θα συντονίζει και θα κατευθύνει τις επιμέρους και ανά φορέα Υπηρεσίες Προστασίας και Πρόληψης (ΥΠΠ) (βλ. Άξονα 2).

- Διασύνδεση του Εθνικού Συστήματος Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία (ΕΣυστΥΑΕ) με το Εθνικό Σύστημα Υγείας (ΕΣΥ) ιδίως μέσω της δημιουργίας σε κάθε νοσηλευτικό ίδρυμα ειδικής υπηρεσίας/μονάδας Υγείας και Ασφάλειας που θα περιλαμβάνει εκτός από την Υπηρεσία Προστασίας και Πρόληψης (ΥΠΠ) των εργαζομένων του Νοσοκομείου, την Υπηρεσία αναγνώρισης, διάγνωσης, τεκμηρίωσης και αναγγελίας των επαγγελματικών ασθενειών αλλά και εργατικών ατυχημάτων, για την παραπομπή τους για αποζημίωση στο Φορέα Ασφάλισης του Επαγγελματικού Κινδύνου και την καταγραφή τους για στατιστικούς λόγους (βλ. Άξονα 4).

- Δημιουργία ειδικής υπηρεσίας στους ασφαλιστικούς φορείς για τον έλεγχο των νοσημάτων που

αναγνωρίζονται και αποζημιώνονται ως κοινά νοσήματα, για το ενδεχόμενο αναγνώρισής τους ως επαγγελματικής ασθένειας (βλ. Άξονα 4).

- Δόμηση ενός αξιόπιστου συστήματος καταγραφής της επαγγελματικής νοσηρότητας (εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες) με παράλληλο επανασχεδιασμό των μεθόδων και διαδικασιών αναγγελίας, αναγνώρισης και καταγραφής των εργατικών ατυχημάτων στη βάση του κοινού ευρωπαϊκού προτύπου ESAW και των επαγγελματικών ασθενειών (στη βάση του κοινού ευρωπαϊκού προτύπου EOD- της EUROSTAT (βλ. Άξονα 4).

- Δημιουργία επιτελικής δομής συνεργασίας με το Υπουργείο Παιδείας για την πολυεπίπεδη ενσωμάτωση των αρχών υγείας και ασφάλειας στην εργασία σε κάθε πτυχή του εκπαιδευτικού έργου και σε κάθε βαθμίδα της εκπαίδευσης συμπεριλαμβανομένης της αρχικής επαγγελματικής και της δια βίου κατάρτισης (βλ. Άξονα 7).

- Προώθηση της δημιουργίας ειδικού «Φορέα Ασφάλισης Επαγγελματικού Κινδύνου» με βασικό πόρο τη θεσμοθετημένη από το ν. 2084/1992 εισφορά επαγγελματικού κινδύνου 1% επί των αποδοχών των απασχολουμένων (που σήμερα εισπράττεται για μια σειρά υπόχρεων επιχειρήσεων από το ΙΚΑ) και με συνεκτίμηση τόσο των σχετικών μελετών που έχουν εκπονηθεί από το ΕΛΙΝΥΑΕ όσο και της κοινής πρότασης των εκπροσώπων επιστημονικών και συνδικαλιστικών φορέων (ΕΕΙΕΠ/ Ελληνική Εταιρία Ιατρικής Εργασίας και Περιβάλλοντος, ΕΕΧ/Ένωση Ελλήνων Χημικών, ΤΕΕ/ Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας, ΓΣΕΕ/Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδας, ΓΣΕΒΕΕ/Γενική Συνομοσπονδία Επαγγελματιών Βιοτεχνών Εμπόρων Ελλάδας), προς την Διαρκή Επιτροπή κρίσης για τα Βαρέα και Ανθυγιεινά Επαγγέλματα για την «άμεση δημιουργία κατά τα πρότυπα των χωρών της ΕΕ ενός ασφαλιστικού φορέα για την ασφάλιση του επαγγελματικού κινδύνου» (βλ. Άξονα 4).

Στόχος του φορέα αυτού θα είναι η προαγωγή της εργασιακής υγείας και ασφάλειας μέσω των διαδικασιών της πρόληψης υγείας και γενικότερα της δημόσιας υγείας, η ασφαλιστική κάλυψη των επαγγελματικών νοσημάτων και εργατικών ατυχημάτων (νοσήλια, ημέρες άδειας, αποκατάσταση, σύνταξη ή συμπληρωματική σύνταξη λόγω αλλαγής θέσης εργασίας ή επαγγέλματος) και η μείωση της οικονομικής επιβάρυνσης των Ασφαλιστικών Ταμείων.

Σημειώνεται ότι σήμερα τα ασφαλιστικά ταμεία πιέζονται ασφυκτικά από το τεράστιο κόστος της νοσηλείας, αποκατάστασης και συνταξιοδότησης της επαγγελματικής νοσηρότητας (η οποία δεν αναγνωρίζεται ως επαγγελματική αλλά ως κοινή νόσος και αποζημιώνεται από τα ασφαλιστικά ταμεία), Παράλληλα λοιπόν με την προαγωγή της εργασιακής υγείας και ασφάλειας μέσω της πρόληψης, η δημιουργία του συγκεκριμένου φορέα φορέα ασφάλισης του επαγγελματικού κινδύνου εκτιμάται ότι θα συμβάλλει και στη βιωσιμότητα των ασφαλιστικών ταμείων της χώρας μας.

• Σε επίπεδο μηχανισμών διασφάλισης της συμμόρφωσης με τη νομοθεσία ΥΑΕ

- Ενίσχυση των υπηρεσιών Επιθεώρησης Ασφάλειας και Υγείας του Σ.ΕΠ.Ε. αναφορικά με την οργάνωση, στελέχωση και επιχειρησιακή λειτουργία, σύμφωνα και με τις επίσημα καταγεγραμμένες υποδείξεις τόσο από ευρωπαϊκούς θεσμούς (Επιτροπή Ανώτερων Επιθεωρητών Εργασίας, SLIC), όσο και από το Διεθνές Γραφείο Εργασίας (ILO).

Η πρόσφατη αποδυνάμωση της διοικητικής δομής του ΣΕΠΕ ενδέχεται να ενέχει σημαντικές επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα και στον αντίκτυπο του έργου του ΣΕΠΕ, στην ορθή χρήση του στελεχιακού του δυναμικού, στο λειτουργικό του κόστος, καθώς και στο επίπεδο εξυπηρέτησης των συναλλασσόμενων με το Σ.ΕΠ.Ε. πολιτών και επιχειρήσεων. Προκειμένου δε το ΣΕΠΕ να ανταποκρίνεται με τον καλύτερο τρόπο στις αρμοδιότητες του, λαμβάνοντας υπόψη και τις νέες καταστάσεις που έχουν ανακύψει στο εργασιακό πεδίο και οι οποίες σε κάθε περίπτωση έχουν σημαντικό αντίκτυπο και στα θέματα υγείας και ασφάλειας στην εργασία, απαιτείται τόσο ενίσχυση του ως προς τους ανθρώπινους και τους υλικούς πόρους (μέσα, εξοπλισμό, εκπαίδευση, ηλεκτρονικές υπηρεσίες, οικονομική στήριξη κ.λπ.) όσο και ουσιαστική οργανωτική ενδυνάμωση του σε εθνικό επίπεδο.

• Σε επίπεδο κοινωνικού διαλόγου

- Αναβάθμιση και ανασυγκρότηση του Συμβουλίου Υγείας και Ασφάλειας των Εργαζομένων (ΣΥΑΕ), με στόχο να μην περιορίζεται στο ρόλο ενός τυπικού οργάνου διαβούλευσης αλλά να συμμετέχει ενεργά και ουσιαστικά στους τομείς της χάραξης, υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης πολιτικών για την ΥΑΕ, συνδυάζοντας τις απόψεις των επιστημονικών και των κοινωνικών φορέων.

Άξονας 2ος: Απλούστευση και βελτίωση του νομοθετικού πλαισίου για την ΥΑΕ.

Το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο για την ΥΑΕ, απόλυτα εναρμονισμένο προς το αντίστοιχο ευρωπαϊκό, θα συνεχίσει να επικαιροποιείται και να συμπληρώνεται με πρόσθετα νομοθετήματα, σε αντιστοίχιση με τις νέες Κοινοτικές οδηγίες.

Επί πλέον, θα κυρωθούν Διεθνείς Συμβάσεις Εργασίας, (π.χ. για τη γεωργία, το πλαίσιο προαγωγής της ΥΑΕ-Δ.Σ.Ε. Νο 187, για την ασφάλεια, την υγεία των εργαζομένων και το περιβάλλον - Δ.Σ.Ε. Νο 155 κ.α.) λαμβάνοντας υπόψη σχετικές προτροπές της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO) καθώς και σχετικά αιτήματα άλλων κρα-

τικών υπηρεσιών ή φορέων και αφού εξετασθεί η δυνατότητα κύρωσης τους σύμφωνα με τα ισχύοντα στο εθνικό δίκαιο ή πρώτα πραγματοποιηθούν οι αναγκαίες τροποποιήσεις στο εθνικό δίκαιο που θα επιτρέψουν στη συνέχεια την κύρωση των συγκεκριμένων διεθνών συμβάσεων.

Πέραν των παραπάνω, προωθείται η βελτίωση, επικαιροποίηση και τροποποίηση της ήδη υπάρχουσας νομοθεσίας για την ΥΑΕ, λαμβάνοντας υπόψη τις νέες μορφές εργασίας, την εξέλιξη της τεχνολογίας, τις δημογραφικές εξελίξεις, τους νέους και αναδυόμενους κινδύνους και την ανάγκη για στήριξη των επιχειρήσεων και ιδιαίτερα των μικρομεσαίων και των πολύ μικρών επιχειρήσεων στο σημερινό οικονομικό περιβάλλον. Βασικός στόχος είναι η ενίσχυση της πρόληψης των εργατικών ατυχημάτων, των επαγγελματικών ασθενειών και των ασθενειών που σχετίζονται με την εργασία.

Παράλληλα επιδιώκεται η ενσωμάτωση των βασικών αρχών ΥΑΕ στην καθημερινή λειτουργία των επιχειρήσεων καθώς και στις άλλες εφαρμοζόμενες πολιτικές (π.χ. για τη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού, τη διασφάλιση της ποιότητας ή την προστασία του περιβάλλοντος), ώστε να ενισχυθούν τόσο η βιωσιμότητα όσο και η αποδοτικότητα σε επίπεδο επιχείρησης αλλά και σε κλαδικό επίπεδο.

Η υπάρχουσα νομοθεσία είναι αναγκαίο να επικαιροποιηθεί και να συμπληρωθεί με νέες νομοθετικές ρυθμίσεις που θα περιλαμβάνουν σειρά στοχευμένων μεταρρυθμίσεων στο πεδίο της ΥΑΕ (π.χ. αναπροσαρμογή των ειδικοτήτων ΤΑ, αναβάθμιση του ρόλου των Τ.Α. και των Ι.Ε., ενίσχυση της συμμετοχής των εργαζόμενων κ.α.).

Παράλληλα κρίνεται απαραίτητη η άμεση ολοκλήρωση της διαδικασίας κωδικοποίησης της νομοθεσίας (των κανονιστικών πράξεων που δεν περιλαμβάνονται στον κώδικα νόμων για την Υγεία και Ασφάλεια στην Εργασία, ν. 3850/2010) με κατάρτιση ενιαίων κειμένων, ως ένα από τα βασικότερα εργαλεία ενίσχυσης του βαθμού πρόσβασης και εφαρμοσιμότητάς της.

Άξονας 3ος: Ενίσχυση εφαρμογής της νομοθεσίας για την ΥΑΕ.

Η καλύτερη εφαρμογή της νομοθεσίας για την ΥΑΕ εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την αποτελεσματική διεξαγωγή επιθεωρήσεων από τις αρμόδιες υπηρεσίες στους χώρους εργασίας. Η ανάδυση νέων επαγγελματικών κινδύνων που σχετίζονται με την ανάπτυξη νέων τεχνολογιών και την εμφάνιση νέων μορφών οργάνωσης της εργασίας, καθιστά επιτακτική την ανάγκη για επιμόρφωση των επιθεωρητών εργασίας στα συγκεκριμένα ζητήματα. Σε αυτό το πλαίσιο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κρίνει απαραίτητη την αξιοποίηση από τα κράτη - μέλη των προγραμμάτων χρηματοδότησης της ΕΕ καθώς και της ανταλλαγής καλών πρακτικών μεταξύ των Επιθεωρήσεων Εργασίας σε επίπεδο ΕΕ.

Επιπλέον, κρίνεται σκόπιμη η επανεξέταση της αποτελεσματικότητας των υφιστάμενων κυρώσεων που επιβάλλονται από τα κράτη μέλη και η αναζήτηση νέων μέτρων και εναλλακτικών τρόπων παρακολούθησης και ενίσχυσης της συμμόρφωσης των εργοδοτών (π.χ. μέσω της παροχής οικονομικών ή άλλων κινήτρων ή της βελτίωσης της παρεχόμενης πληροφόρησης και εκπαίδευσης προς τους εργοδότες).

Οι υπηρεσίες του Υπουργείου Εργασίας έχουν επισημάνει επανειλημμένα το αναμφισβήτητο έλλειμμα εφαρμογής των διατάξεων υγείας και ασφάλειας στην εργασία στον Δημόσιο τομέα, με τις συνακόλουθες αρνητικές κριτικές σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο αλλά και τις ουσιαστικές αρνητικές επιπτώσεις όσον αφορά στην αποτελεσματική διαχείριση της προστασίας των εργαζομένων σε υπηρεσίες, φορείς και οργανισμούς του στενού και του ευρύτερου Δημόσιου τομέα. Κρίνεται επομένως αναγκαίο να δρομολογηθούν ενέργειες για την προαγωγή των θεμάτων ΥΑΕ και την πλήρη εφαρμογή και στο Δημόσιο τομέα (Υπουργεία, Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, Ένοπλες Δυνάμεις, Νοσοκομεία, Σχολικές Μονάδες, κ.λπ.) της υφιστάμενης νομοθεσίας για την ΥΑΕ.

Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει άμεσα να δημιουργηθεί σε κάθε Υπουργείο -με πρότυπο το Υπουργείο Εργασίας-και σε κάθε Ν.Π.Δ.Δ. και ΟΤΑ, οργανωμένη εσωτερική δομή για την παροχή υπηρεσιών προστασίας και πρόληψης όσον αφορά στην ΥΑΕ, με σχετική απόφαση του αρμόδιου για όλο το δημόσιο τομέα Υπουργείου Εσωτερικών. Παράλληλα το Υπουργείο Εργασίας θα πρέπει να αναλάβει τον επισπεύδοντα (λόγω αντικειμένου) αλλά και τον κύριο συμβουλευτικό ρόλο (λόγω αρμοδιότητας και αντικειμένου) για το σύνολο του Δημοσίου τομέα, κατ' αρχήν σχεδιάζοντας, υλοποιώντας και αξιολογώντας σε πιλοτικό επίπεδο σχετικές δράσεις στους χώρους εργασίας που είναι υπό την αρμοδιότητα και ευθύνη του.

Η αποτελεσματικότητα των δράσεων για την προαγωγή της ασφάλειας και της υγείας στους χώρους εργασίας εξαρτάται σε σημαντικό βαθμό από την εξασφάλιση μίας επαρκούς βάσης πληροφόρησης μέσω της οποίας θα συλλέγονται αξιόπιστα, επίκαιρα και συγκρίσιμα στατιστικά στοιχεία σχετικά με τα επαγγελματικά ατυχήματα και ασθένειες, καθώς και στοιχεία για την έκθεση των εργαζομένων σε βλαπτικούς παράγοντες.

Για το σκοπό αυτό, οι αρμόδιες εθνικές αρχές των επιμέρους κρατών μελών καλούνται κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εντείνουν τις προσπάθειές τους για τη βελτίωση της συλλογής στοιχείων (π.χ. μέσω της εκπόνησης εθνικών ερευνών για την ΥΑΕ σε τακτά χρονικά διαστήματα) και την ανάπτυξη κοινών προσεγγίσεων για τον εντοπισμό και την αξιολόγηση των κινδύνων για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων, στο πλαίσιο του υπό εκπόνηση έργου "Ευρωπαϊκό Σύστημα Διαχείρισης της Πληροφόρησης για τα θέματα ΥΑΕ" (European OSH Information System).

Προς αυτή την κατεύθυνση απαιτείται η ανάληψη συγκεκριμένων δράσεων με σκοπό την αξιολόγηση και βελτίωση της ποιότητας των στατιστικών στοιχείων, ιδίως για τα εργατικά ατυχήματα και τις επαγγελματικές ασθένειες καθώς και στενή συνεργασία όλων των εμπλεκομένων φορέων σε εθνικό επίπεδο.

Παράλληλα, μέσω του ορισμού και της λειτουργίας των Εθνικών Σημείων Επαφής -στο πλαίσιο και για τη στήριξη του προαναφερθέντος συστήματος- σε όλα τα κράτη

μέλη, επιδιώκεται η έγκυρη και αξιόπιστη αναγνώριση, συλλογή, καταγραφή και αναφορά προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή όλων των άλλων θεσμικών, επιστημονικών και κοινωνικο-οικονομικών στοιχείων, δεδομένων και πληροφοριών που αφορούν στην σε εθνικό επίπεδο διαχείριση των θεμάτων ΥΑΕ (συμπεριλαμβανομένων των Εθνικών Στρατηγικών ΥΑΕ) και χαρτογραφούν την υφιστάμενη κατάσταση όσον αφορά στην ΥΑΕ σε κάθε κράτος μέλος αλλά και συνολικά σε όλη των Ευρώπη.

Όλα τα παραπάνω στοιχεία και δεδομένα, σε συνδυασμό με τα ευρήματα των πανευρωπαϊκών ερευνών και μελετών που εκπονούν στον τομέα της ΥΑΕ ευρωπαϊκά και διεθνή όργανα και φορείς (έρευνα ESENER του EU-OSHA, έρευνα για τις συνθήκες εργασίας και διαβίωσης του Eurofound κ.α.) και ύστερα από τη συγκριτική τους αξιολόγηση, θα αξιοποιηθούν για τη λήψη αποφάσεων όσον αφορά στον επαναπροσδιορισμό των ασκούμενων πολιτικών και των εφαρμοζόμενων μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των προτάσεων και των μέτρων για την προαγωγή των θεμάτων ΥΑΕ και την ενίσχυση εφαρμογής της νομοθεσίας για την ΥΑΕ σε κάθε κράτος μέλος.

Άξονας 4ος: Ενδυνάμωση της πρόληψης και βελτίωση των συστημάτων αναφοράς και καταγραφής των εργατικών ατυχημάτων και των επαγγελματικών ασθενειών.

Είναι γνωστό ότι η χώρα μας υστερεί σημαντικά ως προς την αναγνώριση, καταγραφή, αναγγελία, και αποζημίωση των επαγγελματικών ασθενειών, με αποτέλεσμα την ελλιπή αντιμετώπιση των θεμάτων που σχετίζονται με την επαγγελματική νοσηρότητα καθώς και με την επίβλεψη και προστασία της επαγγελματικής υγείας, την έλλειψη της αναγκαίας πληροφορίας και στατιστικής επεξεργασίας στοιχείων ως προς το επίπεδο της επαγγελματικής υγείας των εργαζομένων καθώς και αδυναμία ανταπόκρισης ως προς υποχρεώσεις μας σε ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς.

Παράλληλα δε με την παντελή έλλειψη έστω και στοιχειωδών στατιστικών στοιχείων για τον αριθμό και τον τύπο των επαγγελματικών ασθενειών και της επαγγελματικής θνησιμότητας, εντοπίζεται και υποκαταγραφή των εργατικών ατυχημάτων (π.χ. λόγω αδήλωτης εργασίας ή μη αναγγελίας των ατυχημάτων). Γενική είναι η διαπίστωση, ότι εν γένει ο πραγματικός αριθμός ατυχημάτων που συμβαίνουν ετησίως στους χώρους εργασίας είναι μεγαλύτερος από τα επίσημα στοιχεία, δεδομένου του διαχρονικά μεγάλου μεγέθους της αδήλωτης εργασίας και της αφανούς οικονομίας στη χώρα μας. Επιπλέον υφίσταται έλλειψη στατιστικών στοιχείων για τον πρωτογενή τομέα (γεωργία, δασοκομία, αλιεία), καθώς ο μεγάλος αριθμός των αυτοαπασχολουμένων στον τομέα δεν εντάσσονται στη νομοθεσία για την υγεία και ασφάλεια στην εργασία.

Οι υπεύθυνοι για το σχεδιασμό πολιτικών και τη λήψη αποφάσεων στον τομέα της ΥΑΕ πρέπει να έχουν στη διάθεση τους τεκμηριωμένα και αξιόπιστα στοιχεία και αριθμούς για τα εργατικά ατυχήματα και τις επαγγελματικές ασθένειες, προκειμένου να έχουν μια ακριβή, ολοκληρωμένη και επίκαιρη εικόνα των κινδύνων που απειλούν την ΥΑΕ, με γνώμονα την οποία να ανακαλύψουν τους πλέον πρόσφορους τρόπους παρέμβασης για την αντιμετώπιση των κινδύνων που απειλούν τους εργαζομένους, προκαλώντας ατυχήματα και βλάβες στην υγεία που σχετίζονται με την εργασία.

Ειδικότερα η βελτίωση της πρόληψης των επαγγελματικών ασθενειών τίθεται ως μία από τις βασικές προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και στο πλαίσιο αυτό έχει συσταθεί «Άτυπη ομάδα εμπειρογνωμόνων για τα διαγνωστικά κριτήρια των επαγγελματικών ασθενειών», με αντικείμενο τη θέσπιση απλουστευμένου ευρωπαϊκού καταλόγου επαγγελματικών ασθενειών, η διάγνωση των οποίων θα γίνεται βάσει κοινών διαγνωστικών κριτηρίων.

Στο πλαίσιο αυτό απαιτείται καταρχήν αντιμετώπιση της υποκαταγραφής των εργατικών ατυχημάτων και των αιτιών της μη καταγραφής των επαγγελματικών ασθενειών και στη συνέχεια δημιουργία ενός αξιόπιστου συστήματος καταγραφής των εργατικών ατυχημάτων και αναγγελίας, αναγνώρισης και καταγραφής των επαγγελματικών ασθενειών.

Συνεπώς είναι αναγκαίες δράσεις σε νομοθετικό και οργανωτικό επίπεδο για την ουσιαστική αναβάθμιση του συστήματος καταγραφής των εργατικών ατυχημάτων, καθώς και του συστήματος αναγνώρισης, καταγραφής και αναγγελίας των επαγγελματικών ασθενειών, με τη σύμπραξη και ενεργό συμμετοχή των συναρμόδιων φορέων και των αρμόδιων επιστημονικών οργανώσεων, αξιοποιώντας για το σκοπό αυτό τη σύγχρονη επιστημονική γνώση και τις τεχνολογικές δυνατότητες που προσφέρουν σήμερα οι νέες τεχνολογίες ηλεκτρονικής συλλογής, τεκμηρίωσης και επεξεργασίας πληροφοριών και άλλων αριθμητικών στοιχείων και δεδομένων.

Άξονας 5ος: Στήριξη μικρομεσαίων και πολύ μικρών επιχειρήσεων.

Οι μικρομεσαίες και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις στη χώρα μας, όπως και σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, αντιπροσωπεύουν τη συντριπτική πλειοψηφία των επιχειρήσεων (χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της ευρωπαϊκής και της εθνικής οικονομίας) και απασχολούν μεγάλο ποσοστό των εργαζόμενων. Χαρακτηρίζονται ωστόσο σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία (Έρευνα ESENER-1, του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία EU-OSHA, 2009) από πλημμελή διαχείριση της Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία, υψηλά ποσοστά εργατικών ατυχημάτων και ιδιαίτερα θανατηφόρων εργατικών ατυχημάτων (Eurofound 2010), καθώς και μεγάλο έλλειμμα όσον αφορά στην αποτελεσματική διαχείριση των επαγγελματικών κινδύνων αλλά και στην αναγκαία νοοτροπία πρόληψης των κινδύνων στο εργασιακό περιβάλλον.

Αν και η νομική υποχρέωση για την παροχή υπηρεσιών προστασίας και πρόληψης στους εργαζόμενους των επιχειρήσεων που απασχολούν έστω και έναν εργαζόμενο (αρχή ευθύνης του εργοδότη) ισχύει εδώ και τριάντα χρόνια, εντούτοις αποτελεί ακόμα και σήμερα μεγάλη πρόκληση το γεγονός της πλημμελούς διαχείρισης της ΥΑΕ στον χώρο των μικρομεσαίων και των πολύ μικρών επιχειρήσεων ταυτόχρονα με τα χαμηλά επίπεδα ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης (συγκριτικά με τις άλλες κατηγορίες επιχειρήσεων), όπου καταγρά-

φεται το 82% των εργατικών ατυχημάτων και το 90% των θανατηφόρων εργατικών ατυχημάτων (Eurofound 2010), με δυσβάσταχτο κόστος για τους εργαζόμενους, τις επιχειρήσεις και την οικονομία σε τοπικό, κλαδικό και εθνικό επίπεδο.

Βασικοί λόγοι για την κατάσταση αυτή αλλά και για τα χαμηλά ποσοστά συμμόρφωσης προς τις απαιτήσεις της νομοθεσίας για την ΥΑΕ, όπως οι ίδιοι οι εργοδότες (ευρήματα έρευνας ESENER -1, 2009 και έρευνας ESENER -2, 2014) των μικρομεσαίων και των πολύ μικρών επιχειρήσεων δηλώνουν είναι η περιορισμένη δυνατότητα διάθεσης των αναγκαίων ανθρώπινων και οικονομικών πόρων καθώς και η έλλειψη χρόνου, η περιορισμένη ικανότητα διαχείρισης των θεμάτων ΥΑΕ, η μη διάθεση της αναγκαίας εμπειρίας και τεχνογνωσίας, η έλλειψη ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την ΥΑΕ αλλά και η ανυπαρξία παιδείας και νοοτροπίας πρόληψης των κινδύνων.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω στοιχεία και σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από το Ευρωπαϊκό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία 2014-2020 και την υπό εκπόνηση Εθνική Στρατηγική για την ΥΑΕ 2016-2020, οι μικρομεσαίες και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις έχουν ανάγκη από καθοδήγηση, παροχή συμβουλών και τεχνική υποστήριξη για την γενικότερη διαχείριση των θεμάτων Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία καθώς και ειδικότερα, για την αναγνώριση/αξιολόγηση των επαγγελματικών κινδύνων και την εκπόνηση της μελέτης Εκτίμησης Κινδύνου (ΕΚ).

Η βελτίωση της δυνατότητας συμμόρφωσης των μικρομεσαίων και των πολύ μικρών επιχειρήσεων με τις

διατάξεις της νομοθεσίας για την ΥΑΕ αποτελεί μία από τις κεντρικές προτεραιότητες του τρέχοντος Στρατηγικού Πλαισίου της ΕΕ. Δεδομένου του μεγέθους τους και της υστέρησης τους σε υλικούς και ανθρώπινους πόρους, οι μικρομεσαίες και οι πολύ μικρές επιχειρήσεις δυσκολεύονται να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις για την ΥΑΕ που τίθενται από την εθνική νομοθεσία, ενώ το κόστος που επωμίζονται να επενδύσουν στον τομέα αυτό είναι σαφώς υψηλότερο, σε σύγκριση με τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις.

Λαμβάνοντας υπόψη εξάλλου τη σημερινή διάρθρωση της ελληνικής αγοράς των επιχειρήσεων ως προς το μέγεθος τους αλλά και τις μελλοντικές προοπτικές διασφάλισης της βιωσιμότητας τους και της οικονομικής ανάπτυξης τους υπό το πρίσμα της οικονομικής ύφεσης, είναι προφανές ότι οι δυσκολίες αυτές θα συνεχίσουν να υφίστανται και κατά τη περίοδο προγραμματισμού της Στρατηγικής.

Κατά συνέπεια, οι προσπάθειες πρέπει να επικεντρωθούν στην εξεύρεση αποτελεσματικότερων λύσεων, που θα λαμβάνουν υπόψη αυτές τις ιδιαιτερότητες και θα αναγνωρίζουν τη σημαντική συμβολή που μπορεί να έχουν στην αποτελεσματικότερη διαχείριση των κινδύνων για την ΥΑΕ από τις μικρομεσαίες και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις, δράσεις που για παράδειγμα αφορούν: την έγκαιρη, αξιόπιστη και αντικειμενική ενημέρωση και την κατάλληλη ευαισθητοποίηση τους, την παροχή τεχνικής στήριξης και συμβουλευτικής από τις αρμόδιες αρχές και τους επιθεωρητές εργασίας, την υιοθέτηση και εφαρμογή Συστημάτων Διαχείρισης της Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία, την εφαρμογή των κανόνων του REACH και τη διενέργεια της μελέτης εκτίμησης του επαγγελματικού κινδύνου μέσω της αξιοποίησης των διαθέσιμων κλαδικών, διαδικτυακών, διαδραστικών εργαλείων OiRA (on-line risk assesment tools).

Ειδικότερα η συστηματική, συμμετοχική και ποιοτικού επιπέδου εκπόνηση της Μελέτης Εκτίμησης Κινδύνου -ως το πρώτο βήμα για την αποτελεσματική διαχείριση των επαγγελματικών κινδύνων στη βάση της πρόληψης, συμπεριλαμβανομένης της τεκμηρίωσης, της αναθεώρησης και της εκπόνησης σχεδίων δράσης-, παραμένει μια σημαντική πρόκληση στο χώρο των μικρομεσαίων και των πολύ μικρών επιχειρήσεων με δεδομένο ότι για τους προαναφερθέντες λόγους αδυνατούν να ανταπεξέλθουν σε αυτή την υποχρέωσή τους.

Προς την κατεύθυνση αυτή, η προαγωγή και διάθεση από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό EU-OSHA του Προγράμματος OiRA και της ηλεκτρονικής πλατφόρμας OiRA, αξιοποιείται ήδη από τον Εθνικό Εστιακό Πόλο Πληροφόρησης της επιτελικής υπηρεσίας ΥΑΕ (ΔΑΥΕ, Δ3) του Υπουργείου Εργασίας, για την σε εθνικό επίπεδο ανάπτυξη και δωρεάν διάθεση Διαδικτυακών Διαδραστικών Εργαλείων για την εκπόνηση της μελέτης Εκτίμησης Κινδύνου (Online Risk Assessment tools, OiRA) από τις μικρομεσαίες και πολύ μικρές επιχειρήσεις των διαφόρων κλάδων οικονομικής δραστηριότητας.

Η προσπάθεια αυτή θα συνεχιστεί και κατά τα επόμενα έτη, αποσκοπώντας στη διασφάλιση των κατάλληλων συνθηκών ασφάλειας και υγείας στην εργασία με ταυτόχρονη στήριξη της επιχειρηματικότητας στον χώρο των μικρομεσαίων και των πολύ μικρών επιχειρήσεων, μέσα από σχετικές δράσεις όπως είναι η ανάπτυξη, προαγωγή και δωρεάν διάθεση νέων κλαδικών εργαλείων OiRA, η σύνταξη και εφαρμογή εθνικής στρατηγικής για την προαγωγή της χρήσης των εργαλείων OiRA, η παροχή τεχνικής υποστήριξης προς τις επιχειρήσεις για την εκπόνηση και τήρηση επικαιροποιημένης μελέτης Εκτίμησης Κινδύνου, ή η αξιοποίηση των εργαλείων OiRA κατά την επιμόρφωση εργοδοτών και εργαζομένων για τα θέματα ΑΥΕ μέσω προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης (όπως προβλέπεται ήδη από την εθνική νομοθεσία για την ΥΑΕ).

Επιπρόσθετα, η επιτελική υπηρεσία για την ΥΑΕ του Υπουργείου Εργασίας (ΔΑΥΕ, Δ3) μέσω του Εθνικού Εστιακού Πόλου Πληροφόρησης και των προβλεπόμενων στο σχετικό Σύμφωνο Συνεργασίας (που συνυπογράφηκε το 2011), δραστηριοποιείται στο χώρο των μικρομεσαίων και των πολύ μικρών επιχειρήσεων για την ανάπτυξη και καλλιέργεια νοοτροπίας πρόληψης των κινδύνων στους χώρους εργασίας και την αποτελεσματικότερη διαχείριση τους, μέσω της διεξαγωγής σχετικών δράσεων σε συνεργασία με το Δίκτυο Enterprise Europe Network - Hellas (EEN).

Το Δίκτυο αυτό, εθνικός κλάδος του πανευρωπαϊκού Δικτύου Enterprise Europe Network, παρέχει υπηρεσίες για διεθνείς επιχειρηματικές συνεργασίες, ενημέρωση για ευρωπαϊκές πολιτικές, καινοτομία και μεταφορά τε-

χνολογίας και ενισχύει τη συμμετοχή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στα ευρωπαϊκά προγράμματα για έρευνα, τεχνολογία και καινοτομία.

Στο πλαίσιο της πολυετούς και επιτυχημένης συνεργασίας του με το Υπουργείο Εργασίας, το Δίκτυο EEN -Hellas θα συνεχίσει να παρέχει δωρεάν πληροφόρηση, συμβουλευτική, διανομή έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού αλλά και επιμορφωτικά σεμινάρια (π.χ. για τις βασικές αρχές της ΥΑΕ, τις νέες νομοθετικές ρυθμίσεις, ή τη χρήση των εργαλείων OiRA κ.α.) και ημερίδες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης προς τις μικρομεσαίες και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις, μέσω κοινών δράσεων και συνεργείων με τον Εθνικό Εστιακό Πόλο Πληροφόρησης και με τη στήριξη του Ευρωπαϊκού Οργανισμού EU-OSHA και του Υπουργείου Εργασίας.

Παράλληλα, ειδικά για την κάλυψη του κενού όσον αφορά στην παροχή της αναγκαίας ενημέρωσης και την αύξηση του επιπέδου ευαισθητοποίησης για την ΥΑΕ και δεδομένης της δυσκολίας προσέγγισης και ευαισθητοποίησης των μικρομεσαίων και των πολύ μικρών επιχειρήσεων της χώρας μας λόγω της ετερογένειας, της γεωγραφικής κατανομής και του σημαντικού αριθμού τους, οι υπηρεσίες αυτές σε πρώτη φάση θα πρέπει να παρέχονται -είτε σε κλαδικό είτε σε τοπικό επίπεδο- στην πηγή και κατά την έναρξη της λειτουργίας των μικρομεσαίων και πολύ μικρών επιχειρήσεων, δηλαδή στα αρμόδια τοπικά σημεία αδειοδότησης όπως είναι τα Επιμελητήρια, τα τοπικά τμήματα του Τ.Ε.Ε., οι αρμόδιες κρατικές αρχές και υπηρεσίες σε τοπικό ή περιφερειακό επίπεδο κ.λπ.

Για την επίτευξη αυτού του στόχου, προγραμματίζονται στοχευμένες δράσεις στο πλαίσιο της νέας Εθνικής Στρατηγικής για την ΥΑΕ, μεταξύ των οποίων: ανάπτυξη και λειτουργία Σημείων Πληροφόρησης για την ΥΑΕ στα αρμόδια τοπικά σημεία αδειοδότησης της έναρξης και λειτουργίας των μικρομεσαίων και πολύ μικρών επιχειρήσεων, ενσωμάτωση της σχετικής πληροφόρησης σε υφιστάμενες ηλεκτρονικές πλατφόρμες πληροφόρησης.

Επιπρόσθετα, δράσεις για την εκπαίδευση εργοδοτών και εργαζομένων του χώρου αυτού στις βασικές αρχές ΥΑΕ, την εκμάθηση των διαθέσιμων κλαδικών εργαλείων OiRA για τη διενέργεια της μελέτης ΕΚ και δράσεις για τη διάχυση και την προβολή τους, δράσεις προαγωγής των εργαλείων OiRA στους τελικούς χρήστες, παροχή τεχνικής στήριξης και συμβουλευτικής από φυσικά ή/ και νομικά πρόσωπα (mentoring), ανάπτυξη σχετικού ενημερωτικού και εκπαιδευτικού υλικού, δικτύωση των συμμετεχόντων επιχειρήσεων σε τοπικό και κλαδικό επίπεδο κ.α.

Περαιτέρω το ΣΕΠΕ, μέσω του ενημερωτικού και συμβουλευτικού του ρόλου όσον αφορά στην εφαρμογή της νομοθεσίας για την ΥΑΕ, μπορεί επίσης να συμβάλλει καθοριστικά στη στήριξη των μικρομεσαίων και των πολύ μικρών επιχειρήσεων, τόσο μέσω της παροχής συμβουλών, καθοδήγησης και ενημέρωσης κατά τη διάρκεια των ελέγχων στους χώρους εργασίας ή στην έδρα των Υπηρεσιών Επιθεώρησης ΑΥΕ, όσο και μέσω της διοργάνωσης στοχευμένων προγραμμάτων ελέγχου με στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση εργοδοτών και εργαζομένων κυρίως σε θέματα συμμόρφωσης προς την εθνική νομοθεσία για την ΥΑΕ.

Το ΣΕΠΕ μπορεί ακόμα να συμβάλλει στη διάδοση των εργαλείων εκτίμησης του επαγγελματικού κινδύνου OiRA, μέσω της συνεργασίας του με την επιτελική υπηρεσία για την ΥΑΕ (ΔΑΥΕ, Δ3) και τους φορείς των κοινωνικών εταίρων σε κλαδικό, τοπικό και εθνικό επίπεδο, οι οποίοι μπορεί να λειτουργήσουν ως ενδιάμεσοι για τη διευκόλυνση της προσέγγισης των επιχειρήσεων αλλά και πολλαπλασιαστικά, για την αποτελεσματικότερη διάδοση της σχετικής με την ΥΑΕ πληροφορίας, εμπειρίας και γνώσης.

Άξονας 6ος: Καλλιέργεια και προαγωγή νοοτροπίας πρόληψης

Ο στόχος για την ανάπτυξη και εφαρμογή δράσεων και μέτρων που προάγουν την υγιή και ασφαλή συμπεριφορά κάθε εργαζόμενου, παράλληλα με τη νομοθετικά προβλεπόμενη υποχρέωση των εργοδοτών να παρέχουν ικανοποιητικές συνθήκες εργασίας και να προστατεύουν τους εργαζόμενους τους από τους βλαπτικούς παράγοντες στους χώρους εργασίας, προϋποθέτει την καλλιέργεια και προαγωγή νοοτροπίας πρόληψης των κινδύνων σε εργαζόμενους, εργοδότες και Πολιτεία, μέσω της υλοποίησης δράσεων ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης, επικοινωνίας και προβολής των θεμάτων ΥΑΕ σε εθνικό, τοπικό και κλαδικό επίπεδο.

Οι διετείς Εκστρατείες του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία (EU-OSHA) «Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας» αποτελούν τις μεγαλύτερες εκστρατείες για την ΥΑΕ σε παγκόσμιο επίπεδο, με τη συμμετοχή περισσότερων των τριάντα χωρών. Συνιστούν βασικό εργαλείο του Υπουργείου Εργασίας για την επίτευξη του στόχου της καλλιέργειας και προαγωγής νοοτροπίας πρόληψης, δεδομένου ότι παρέχουν την αναγκαία επιστημονική, τεχνική και οικονομική υποστήριξη για την υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και προβολής της σπουδαιότητας της ΥΑΕ εν γένει αλλά και επίκαιρων θεμάτων ΥΑΕ, με βασικούς αποδέκτες τους εργαζομένους, τους εκπροσώπους τους, τους εργοδότες, τις επιχειρήσεις, τους κοινωνικούς εταίρους, όλους τους εμπλεκόμενους επαγγελματικά με την ΥΑΕ καθώς και το γενικό κοινό.

Ο Εθνικός Εστιακός Πόλος Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης για την ΥΑΕ, ως διακριτό Τμήμα της επιτελικής υπηρεσίας ΥΑΕ (ΔΑΥΕ, Δ3) του Υπουργείου Εργασίας, εκπροσωπεί τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό EU-OSHA σε εθνικό επίπεδο και υλοποιεί το Ετήσιο Πρόγραμμα Εργασίας του πανευρωπαϊκού Δικτύου των Εθνικών Εστιακών Πόλων, όπου περιλαμβάνεται ένα ευρύτατο πλέγμα πρωτοβουλιών, προγραμμάτων και δράσεων για την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση, τη διάχυση της πληροφόρησης και την αξιοποίηση του διαδικτύου, την παροχή τεχνικής στήριξης και τη συμβουλευτική, τη δικτύωση και την ανάπτυξη συνεργασιών κ.α., που όλες στοχεύουν στην προαγωγή της ΥΑΕ και στην καλλιέργεια νοοτροπίας πρόληψης.

Σημαντική βοήθεια στην προσπάθεια αυτή προσφέρουν τα μέλη του Εθνικού Δικτύου Πληροφόρησης για τα θέματα ΥΑΕ -τη διαχείριση της λειτουργίας του οποίου

έχει υπό την ευθύνη του ο Εθνικός Εστιακός Πόλος- και όπου μέσα από μια κοινή βάση και πλατφόρμα επικοινωνίας επιτυγχάνονται οφέλη για όλους, λόγω της συμμετοχής εκπροσώπων από όλους τους κορυφαίους φορείς των κοινωνικών εταίρων, άλλες κρατικές αρχές, επαγγελματικούς και επιστημονικούς φορείς που σχετίζονται με την ΥΑΕ, ακαδημαϊκά ιδρύματα και ινστιτούτα έρευνας και τεχνολογίας, αλλά και μεγάλες επιχειρήσεις του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα κ.α., οι οποίοι δρουν πολλαπλασιαστικά όσον αφορά στην προαγωγή των θεμάτων ΥΑΕ και στην καλλιέργεια νοοτροπίας πρόληψης στους χώρους εργασίας της χώρας μας.

Μεταξύ των προαναφερθέντων δράσεων που σχεδιάζεται να υλοποιηθούν κατά το διάστημα των επόμενων ετών, κυρίαρχη θέση καταλαμβάνουν ο σχεδιασμός, η υλοποίηση και η αξιολόγηση όλων των προγραμματισμένων δράσεων διάδοσης της πληροφόρησης, ευαισθητοποίησης, επικοινωνίας και προβολής που σχετίζονται τόσο με τη στήριξη των στόχων της εκάστοτε πανευρωπαϊκής εκστρατείας για την ΥΑΕ όσο και με τους στόχους άλλων περισσότερο εξειδικευμένων προγραμμάτων και πρωτοβουλιών, πάντα μέσω της αξιοποίησης ενός ευρύτατου μίγματος μέσων και ενεργειών.

Ενδεικτικά αναφέρονται η οργάνωση ημερίδων και επιμορφωτικών σεμιναρίων, η παραγωγή εκδόσεων σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή, η παροχή πληροφόρησης μέσω διαδικτύου (on-line helpdesks), η λειτουργία σημείων πληροφόρησης (infopoints) σε χώρους με μεγάλη επισκεψιμότητα, η διανομή έντυπου και ηλεκτρονικού ενημερωτικού υλικού, η ανάπτυξη και προβολή ιστοσελίδων με σχετική θεματολογία στο Διαδίκτυο, η οργάνωση συνεντεύξεων με δημοσιογράφους, η δημοσίευση άρθρων στα μέσα επικοινωνίας και σε επιστημονικά περιοδικά, η παραγωγή οπτικοακουστικών μηνυμάτων για το ραδιόφωνο και την τηλεόραση, η ανάπτυξη συνεργασιών με άλλους ενδιαφερόμενους φορείς για την από κοινού οργάνωση σχετικών δράσεων, η στήριξη σχετικών δράσεων άλλων φορέων, η υποστήριξη δράσεων ΣΕΠΕ κ.α, σε όλη την Ελλάδα και καθ' όλη τη διάρκεια της κάθε εκστρατείας.

Παράλληλα, σε συνδυασμό με και για τη στήριξη των στόχων των ευρωπαϊκών εκστρατειών για την ΥΑΕ, ο Εθνικός Εστιακός Πόλος Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης οργανώνει σε εθνικό επίπεδο το διαγωνισμό των Ευρωπαϊκών Βραβείων Καλής Πρακτικής για τους «Ασφαλείς και Υγιείς Χώρους Εργασίας», έναν δίχρονο θεσμό ο οποίος έχει ως στόχο την αναγνώριση, διάδοση και ανταλλαγή επιτυχημένων και καινοτόμων παραδειγμάτων καλής πρακτικής από επιχειρήσεις ή οργανισμούς που διαχειρίζονται αποτελεσματικά την ΥΑΕ.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου 2016-2020 αναμένεται να πραγματοποιηθούν δύο Πανευρωπαϊκές Εκστρατείες για την ΥΑΕ και να υλοποιηθεί από τον Εθνικό Εστιακό Πόλο Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης όλο το φάσμα των σχετικών υποστηρικτικών δράσεων που προαναφέρθηκαν, για την προαγωγή των στόχων κάθε εκστρατείας σε εθνικό επίπεδο. Η πρώτη, με θέμα «Ασφαλείς και Υγιείς Χώροι Εργασίας για όλες τις ηλικίες» ("Healthy and safe workplaces for a sustainable working life") 2016-2017, θα επικεντρωθεί στη διαχείριση της ΥΑΕ υπό το πρίσμα της ηλικίας και στην προώθηση της βιώσιμης εργασίας καθ' όλη τη διάρκεια του εργασιακού βίου, από την είσοδο στην εργασία και την έναρξη της επαγγελματικής σταδιοδρομίας για τους νέους σε ηλικία εργαζόμενους ως την «υγιή γήρανση» και την υγιή συνταξιοδότηση για τους μεγάλους σε ηλικία εργαζόμενους. Η δεύτερη πανευρωπαϊκή εκστρατεία για την περίοδο 2017-2018 θα έχει ως κεντρικό θέμα την «Προαγωγή νοοτροπίας πρόληψης όσον αφορά στις επικίνδυνες χημικές ουσίες, με έμφαση σε συγκεκριμένες ομάδες εργαζομένων».

Επιπλέον των παραπάνω, δράσεις ενημέρωσης, διάδοσης πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης θα πραγματοποιηθούν τόσο στο πλαίσιο του ετήσιου εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας για την Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία (28η Απριλίου) και της σχετικής εκστρατείας που διοργανώνεται σε παγκόσμια κλίμακα από την Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ILO), όσο και κατόπιν συγκεκριμένων «ad hoc» αιτημάτων φορέων, ή κλάδων οικονομικής δραστηριότητας ή μεμονωμένων επιχειρήσεων που απασχολούν μεγάλο αριθμό εργαζομένων.

Επίσης ιδιαίτερα σημαντικές θεωρούνται οι μέσω του Εθνικού Εστιακού Πόλου Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης συνεργασίες της επιτελικής υπηρεσίας ΥΑΕ (ΔΑΥΕ, Δ3) α) με το Δίκτυο των Κέντρων Ευρωπαϊκής Πληροφόρησης Europe Direct β) με το Δίκτυο Enterprise Europe Network - Hellas (EEN) για τη διάδοση της πληροφόρησης για την ΥΑΕ σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο αλλά και τη διεξαγωγή κοινών δράσεων στο πεδίο της ΥΑΕ και ειδικότερα για την παροχή τεχνικής υποστήριξης, συμβουλευτικής και καθοδήγησης προς τις μικρομεσαίες και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις αλλά και για την καλλιέργεια και προαγωγή νοοτροπίας πρόληψης σε εργοδότες και εργαζόμενους που απασχολούνται στον τομέα αυτό.

Σε αυτή την κατεύθυνση, σημαντικό ρόλο μπορούν επίσης να διαδραματίσουν τα σύγχρονα μέσα επικοινωνίας, όπως το διαδίκτυο, οι διαδικτυακές εφαρμογές και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν από τις αρμόδιες αρχές ως εργαλεία για την αποτελεσματικότερη προσέγγιση όλων των εργαζομένων -ιδιαίτερα των περισσότερο εξοικειωμένων με τις νέες τεχνολογίες, νέων σε ηλικία εργαζομένων- και όλων των επιχειρήσεων, ιδίως αυτών που είναι γεωγραφικά απομακρυσμένες. Επίσης, σημαντική είναι κάθε πρωτοβουλία συμμετοχής σε εθνικής και ευρωπαϊκής εμβέλειας δίκτυα -όπως αυτά που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο- διαμέσου των οποίων διευκολύνεται η προσέγγιση των επιχειρήσεων και η διάδοση της πληροφόρησης για θέματα ΥΑΕ, ένα εξαιρετικά δυσχερές έργο που απαιτεί συστηματική και αδιάκοπη προσπάθεια αν ληφθούν υπόψη ο αριθμός των επιχειρήσεων, η γεωγραφική κατανομή τους και η ετερογένειά τους όσον αφορά την ασκούμενη οικονομική δραστηριότητα.

Ο ρόλος του ΣΕΠΕ, όσον αφορά στη συν-διαμόρφωση νοοτροπίας πρόληψης από κοινού με την επιτελική υπηρεσία ΥΑΕ (ΔΑΥΕ, Δ3) θεωρείται εξίσου σημαντικός,

καθώς κυρίως στο πλαίσιο των ελέγχων στους χώρους εργασίας, αλλά και μέσω της οργάνωσης ή της συμμετοχής στην οργάνωση και υλοποίηση ενημερωτικών εκδηλώσεων, οι επιθεωρητές μπορεί να συμβάλλουν στην αλλαγή στάσης και συμπεριφοράς των εργαζομένων καθώς και στην προαγωγή της ενσωμάτωσης των θεμάτων ΥΑΕ στην πολιτική της επιχείρησης, αλλά και στην περαιτέρω ενεργό συμμετοχή των εργαζομένων στη διαχείριση των θεμάτων ΥΑΕ. Εξάλλου, η διαμόρφωση νοοτροπίας πρόληψης αποτελεί βασικό σκοπό των στοχευμένων προγραμμάτων ελέγχου που υλοποιούνται κατ' έτος από την Επιθεώρηση ΑΥΕ του ΣΕΠΕ, στο πλαίσιο των θεματικών εκστρατειών ΥΑΕ που οργανώνει σε όλη την Ευρώπη η Επιτροπή Ανώτερων Επιθεωρητών (SLIC).

Είναι εξάλλου ιδιαίτερα σημαντικό να επιδιώκεται συνεργεία και η εξοικονόμηση πόρων διαμέσου της διοργάνωσης κοινών δράσεων καθώς και η από κοινού προαγωγή των στόχων κάθε εκστρατείας που διοργανώνεται είτε από την επιτελική υπηρεσία ΥΑΕ του Υπουργείου Εργασίας είτε από το ΣΕΠΕ, στο πλαίσιο των δυνατοτήτων και της στήριξης που παρέχεται είτε από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την ΑΥΕ, είτε από τη SLIC αντίστοιχα.

Άξονας 7ος: Ενσωμάτωση της ΥΑΕ στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση

Η ενσωμάτωση της ΥΑΕ στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση αποτελεί, λόγω της σπουδαιότητας και της ειδικής βαρύτητας της ως επένδυσης για το μέλλον, βασικό και διακριτό στοιχείο για την καλλιέργεια και προαγωγή παιδείας πρόληψης και προστασίας από τους επαγγελματικούς κινδύνους με μακροπρόθεσμο ορίζοντα, που διασφαλίζει παράλληλα τη βιωσιμότητα της εργασίας, μέσα από την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων που στηρίζουν την ικανότητα για εργασία των νέων ανθρώπων. Η προσπάθεια αυτή έχει ως στόχο οι σημερινοί μαθητές, οι σπουδαστές και οι νέοι να έχουν ενημερωθεί σωστά και να έχουν ευαισθητοποιηθεί για τα θέματα ΥΑΕ όσο το δυνατόν νωρίτερα και ήδη από το σχολικό περιβάλλον, ούτως ώστε ως αυριανοί εργοδότες και εργαζόμενοι να έχουν μάθει πώς να ζουν και πώς να εργάζονται με ασφάλεια και υγεία.

Προς την κατεύθυνση αυτή, μπορούν να αξιοποιηθούν σχετικές συστάσεις που έχουν υποβληθεί από ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς (π.χ. ILO, ΟΟΣΑ), για την ενσωμάτωση στα σχολικά προγράμματα εκπαιδευτικών ενοτήτων που αφορούν στην ΥΑΕ. Σημαντική επίσης θεωρείται στον τομέα αυτό η πολυετής συνεισφορά του Ευρωπαϊκού Οργανισμού για την Ασφάλεια και την Υγεία στην Εργασία (EU-OSHA), ο οποίος μέσω των πολυάριθμων μελετών του για το θέμα που εξειδικεύονται για κάθε διαφορετικό επίπεδο εκπαίδευσης, μέσω των πληροφοριών που διαθέτει όσον αφορά σχετικές καλές πρακτικές και μέσω της παραγωγής και διάθεσης εκπαιδευτικού και άλλου σχετικού ενημερωτικού υλικού (μαθήματα με τον ήρωα NAPO για τις ηλικιακές ομάδες 7-9 ετών και 9-11 ετών, πληθώρα θεματικών ταινιών με τον ίδιο ήρωα κ.α.), στηρίζει με πολυδιάστατο τρόπο τα κράτη μέλη σε αυτήν τους την προσπάθεια.

Το Υπουργείο Εργασίας, αξιοποιώντας την εμπειρία και τις συνεργασίες που αναπτύχθηκαν κατά τη διάρκεια εφαρμογής της προηγούμενης Εθνικής Στρατηγικής, είναι αναγκαίο να εστιάσει τόσο σε στοχευμένες «ad hoc» πιλοτικές δράσεις πληροφόρησης και ευαισθητοποίησης εκπαιδευτικών, μαθητών και γονέων (π.χ. επισκέψεις σε σχολεία και Κέντρα Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού-ΚΕΣΥΠ μέσω της ήδη εδραιωμένης συνεργασίας με σχολές, εργαστήρια, σχολές μαθητείας του ΟΑΕΔ κ.λπ.), όσο και σε οργανωτικές δράσεις (π.χ. ενεργοποίηση του Δικτύου ένταξης των θεμάτων ΑΥΕ στην εκπαίδευση, συνεργασία με το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής-ΙΕΠ), με τις οποίες καθίσταται εφικτή η προώθηση και η θεσμική ενσωμάτωση των θεμάτων ΥΑΕ σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και σε όλες τις πτυχές αυτής της προσπάθειας (προγράμματα σπουδών πρωτοβάθμιας δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, κατάρτιση εκπαιδευτικών, τροποποίηση υφιστάμενου θεσμικού πλαισίου κ.λπ.).

Παράλληλα θα αναλάβει πρωτοβουλίες συνεργασίας και από κοινού δράσης με το αρμόδιο Υπουργείο Παιδείας και το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, κατά προτεραιότητα στους τομείς της σύνταξης των νέων προγραμμάτων σπουδών -ιδίως της τεχνολογικής εκπαίδευσης-, της παραγωγής σύγχρονου εκπαιδευτικού υλικού αλλά και της αναγκαίας κατάρτισης των εκπαιδευτικών, οι οποίοι θα κληθούν να στηρίξουν διδακτικά τις σχετικές με την ΥΑΕ θεματικές ενότητες και δράσεις στην τάξη και το ευρύτερο σχολικό περιβάλλον, χωρίς δυστυχώς να έχουν διδαχτεί οι ίδιοι για την ΥΑΕ στο πρόγραμμα των βασικών σπουδών τους.

Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι μέσα από την προσπάθεια αυτή επιδιώκεται παράλληλα η βελτίωση των συνθηκών εργασίας και η ευαισθητοποίηση των ίδιων των εκπαιδευτικών για τα θέματα ΥΑΕ, αφού το σχολικό περιβάλλον αποτελεί ταυτόχρονα μαθησιακό χώρο για τους μαθητές και εργασιακό χώρο για τους εκπαιδευτικούς.

Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών, δράσεις για την πιστοποιημένη κατάρτιση τους σε θέματα ΥΑΕ, δράσεις για την ενσωμάτωση των βασικών αρχών ΥΑΕ στα προγράμματα βασικών σπουδών τους, ή η ανάπτυξη εξειδικευμένου εργαλείου OiRA (εκπόνησης της μελέτης Εκτίμησης Κινδύνου) για τις σχολικές μονάδες και η εκπαίδευση των προϊσταμένων σχολικών μονάδων στη χρήση του, εντάσσονται στο ευρύτερο πλαίσιο της νέας Εθνικής Στρατηγικής ΥΑΕ για την περίοδο 2016-2020.

Τέλος, ένας άλλος τομέας συντονισμού και υλοποίησης κοινών δράσεων για το θέμα αυτό μεταξύ του Υπουργείου Εργασίας και του Υπουργείου Παιδείας είναι ο θεσμός των προγραμμάτων μαθητείας ή άλλων σχετικών προγραμμάτων πρακτικής άσκησης για την απόκτηση εργασιακής εμπειρίας από τους μαθητές -κυρίως από τον χώρο της τεχνικής εκπαίδευσης- ή από άλλους νέους, υποψήφιους να ενταχθούν στον κόσμο της εργασίας.

Στον τομέα αυτό ενδεικτικές δράσεις μπορεί να αφορούν την έγκαιρη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των μαθητών και των νέων πριν την ένταξή τους σε

έναν χώρο εργασίας, την εισαγωγή σχετικού μαθήματος στην τελευταία τάξη των σπουδών τους, την έκδοση σχετικού ενημερωτικού και εκπαιδευτικού υλικού, την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών που θα αναλάβουν την παρακολούθηση των όρων και των συνθηκών της μαθητείας ή τον έλεγχο εφαρμογής -έστω και δειγματοληπτικά- από τους επιθεωρητές εργασίας της ισχύουσας νομοθεσίας εν γένει για την ΥΑΕ και ειδικότερα για τους νέους και τους εκπαιδευόμενους από τις επιχειρήσεις ή τους οργανισμούς όπου θα τοποθετηθούν.

Με τις δράσεις αυτές εκτιμάται ότι θα καλλιεργηθεί νοοτροπία πρόληψης των κινδύνων, θα διαμορφωθεί ένα επαρκές και ικανό πλέγμα προστασίας των εκπαιδευόμενων μαθητών και νέων από τους επαγγελματικούς κινδύνους και θα διασφαλιστεί ουσιαστική ποιότητα στο περιεχόμενο της μαθητείας ή της πρακτικής άσκησης ως προς τη διάσταση των συνθηκών ασφάλειας και υγείας των εκπαιδευόμενων.

Άξονας 8ος: Κατάρτιση εμπλεκομένων με την ΥΑΕ

Για τις περισσότερες κατηγορίες των εμπλεκομένων με τα θέματα ΥΑΕ όπως των εργαζομένων, των προϊσταμένων και διευθυντών, των εκπροσώπων των εργαζομένων στις επιτροπές υγείας και ασφάλειας (Ε.Υ.Α.Ε.), των «ορισμένων» εργαζομένων από τον εργοδότη για την πυρασφάλεια και των «ορισμένων» εργαζομένων από τον εργοδότη για τις πρώτες βοήθειες (εξαιρουμένων των τεχνικών ασφαλείας και των εργοδοτών τεχνικών ασφάλειας), αν και προβλέπεται σαφέστατα από την εθνική νομοθεσία η αρχική εκπαίδευση και σε μερικές περιπτώσεις και η επιμόρφωση, εν τούτοις δεν έχει εξειδικευθεί το εκπαιδευτικό αντικείμενο ή/και η διάρκεια της σχετικής εκπαίδευσης από κάποια υπουργική απόφαση ή εγκύκλιο του Υπουργείου Εργασίας.

Συνεπώς η επιταγή της εθνικής νομοθεσίας για την εκπαίδευση και την επιμόρφωση των συντελεστών της ΥΑΕ 30 χρόνια μετά (ν. 1568/1985) δεν εκπληρώνεται (εξαιρουμένων των τεχνικών ασφαλείας και των εργοδοτών τεχνικών ασφάλειας) ή εκπληρώνεται με ουσιαστικές αδυναμίες και ελλείψεις, όχι χωρίς επιπτώσεις για την υγεία και ασφάλεια των εργαζομένων και τις επικρατούσες συνθήκες ΥΑΕ στις ελληνικές επιχειρήσεις.

Ειδικότερα όσον αφορά την επιμόρφωση των εργοδοτών τεχνικών ασφάλειας, στο πλαίσιο της νομοθετικά προβλεπόμενης επιμόρφωσης εργοδοτών και εργαζομένων που πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια ώστε μετά το πέρας αυτής να αναλάβουν καθήκοντα τεχνικού ασφάλειας στις επιχειρήσεις τους χαμηλής (Γ΄) και μεσαίας (Β΄) επικινδυνότητας, το Υπουργείο Εργασίας ελέγχει και εγκρίνει ετησίως έναν πολύ μεγάλο αριθμό προγραμμάτων επιμόρφωσης στα οποία συμμετέχουν πολλές χιλιάδες εργοδότες και εργαζόμενοι σε ετήσια βάση. Εκδίδει δε, σε ετήσια βάση, σχετική Υπουργική Απόφαση και Εγκύκλιο για την εφαρμογή της, ρυθμίζοντας σειρά θεμάτων που σχετίζονται με την υλοποίηση των σχετικών προγραμμάτων από τους πιστοποιημένους φορείς επιμόρφωσης.

Όλο το νομικό και θεσμικό πλαίσιο των θεμάτων που σχετίζεται με την επιμόρφωση των συντελεστών της ΥΑΕ θα επανεξεταστεί από μια ειδική «ad hoc» ομάδας εργασίας που ήδη εργάζεται στο θέμα αυτό με στόχο την υποβολή προτάσεων για πιθανή αναθεώρηση του ισχύοντος νομικού και θεσμικού πλαισίου με την ενσωμάτωση βελτιώσεων που αφορούν ουσιαστικές αδυναμίες ή ελλείψεις του σημερινού συστήματος.

Προς την κατεύθυνση αυτή, στο πλαίσιο της νέας Εθνικής Στρατηγικής ΥΑΕ και με βάση τα αναμενόμενα πορίσματα της ειδικής «ad hoc» ομάδας εργασίας που έχει συσταθεί για το θέμα αυτό, στοχευμένες δράσεις και σχετικές παρεμβάσεις μπορεί να αφορούν στη θέσπιση διαδικασίας αξιολόγησης (είτε όσον αφορά στο παρεχόμενο εκπαιδευτικό έργο και τους εκπαιδευτές είτε όσον αφορά στις γνώσεις που απέκτησαν οι επιμορφούμενοι), την πιστοποίηση των γνώσεων και των προσόντων (διαφορετική για τους τεχνικούς ασφάλειας και τους εργοδότες τεχνικούς ασφάλειας) από αρμόδιο φορέα πιστοποίησης επαγγελματικών προσόντων (αντί της λήψης απλής βεβαίωσης παρακολούθησης των σεμιναρίων) και τη συνεχή -δια βίου- επιμόρφωση των διαφόρων εμπλεκόμενων με τα θέματα ΥΑΕ (σε τακτά χρονικά διαστήματα ανάλογα με την κατηγορία και όχι μόνο εφ' άπαξ).

Επιπρόσθετα, την προσαρμογή και επικαιροποίηση της θεματολογίας κάθε επιμορφωτικού σεμιναρίου στις ειδικότερες ανάγκες και τα χαρακτηριστικά κάθε διακριτής ομάδας επιμορφούμενων, την εισαγωγή πρακτικής άσκησης εκτός του θεωρητικού μέρους καθώς και την προαγωγή της εκμάθησης των διαθέσιμων διαδραστικών, διαδικτυακών εργαλείων OiRA για την εκπόνηση της μελέτης εκτίμησης κινδύνου σε κλαδικό επίπεδο (από τεχνικούς ασφάλειας αλλά και εργοδότες και εργαζόμενους στις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις).

Άλλες σχετικές δράσεις και παρεμβάσεις θα αφορούν: την επικαιροποίηση των υφιστάμενων κριτηρίων ώστε ο εργοδότης ή εργαζόμενος του να αναλάβουν καθήκοντα τεχνικού ασφάλειας στην επιχείρηση τους (με βάση την κατάταξη των επιχειρήσεων σύμφωνα με το "Πρόγραμμα Εργάνη" όπου το μεγαλύτερο ποσοστό απασχολεί λιγότερους από 10 εργαζόμενους και μεταξύ αυτών, μεγαλύτερο είναι το ποσοστό των επιχειρήσεων που απασχολούν έναν μόνο εργαζόμενο), την τροποποίηση του π.δ. 294 που αφορά στις ειδικότητες που μπορούν να αναλάβουν καθήκοντα τεχνικού ασφάλειας με βάση τις νέες ειδικότητες επιστημόνων που αποφοιτούν σήμερα, την επικαιροποίηση της κατάταξης των επιχειρήσεων στους διάφορους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας με βάση τον ΣΤΑΚΟΔ 2008-NACE, την ολοκλήρωση της ηλεκτρονικής υποβολής προγραμμάτων επιμόρφωσης προς έγκριση στην αρμόδια υπηρεσία, ή τη δημιουργία ηλεκτρονικού μητρώου εκπαιδευτών με επαναπροσδιορισμό των κριτηρίων επιλογής τους.

Κρίνεται επίσης αναγκαία η κατάρτιση και συνεχής επιμόρφωση των άμεσα εμπλεκομένων με τα θέματα ασφάλειας και υγείας στην εργασία στον Δημόσιο τομέα ως προς τις εξελίξεις και μεταβολές στο εργασιακό περιβάλλον και στην οργάνωση της εργασίας (νέες μορφές εργασίας, τεχνολογικές εξελίξεις, νέοι κίνδυνοι κ.λπ.) αλλά και ως προς τις βασικές αρχές της ΥΑΕ, αξιο-

ποιώντας τις δυνατότητες επιμόρφωσης που προσφέρει στους εργαζόμενους του Δημόσιου τομέα και της Τοπικής Αυτοδιοίκησης το Ινστιτούτο Επιμόρφωσης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης.

Σημαντική στην προσπάθεια αυτή κρίνεται και η αξιοποίηση της διαθέσιμης εμπειρίας από άλλες περισσότερο προηγμένες στα θέματα ΥΑΕ ευρωπαϊκές χώρες, όπου η υποχρεωτική εκπαίδευση και επιμόρφωση των συντελεστών της ΥΑΕ -εκτός των τεχνικών ασφαλείας- υλοποιείται ανάλογα με το είδος της επιχείρησης (ακολουθώντας την ταξινόμηση σε κατηγορίες επικινδυνότητας Α΄, Β' και Γ΄), ενώ οι τεχνικοί ασφαλείας επειδή εκτελούν ένα πολύ σημαντικό έργο, εκπαιδεύονται σύμφωνα με την ταξινόμηση κατά «ΣΤΑΚΟΔ 2008-NACE», ομαδοποιώντας τις κατηγορίες οικονομικής δραστηριότητας ανάλογα με την επικινδυνότητα των επιχειρήσεων.

Σημειώνεται ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ, καλούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να αξιοποιήσουν στον τομέα αυτό τις χρηματοδοτικές ευκαιρίες που παρέχονται μέσω του ΕΚΤ και των υπόλοιπων Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων για την υλοποίηση δράσεων κατάρτισης στον τομέα της ΥΑΕ.

Οι χρηματοδοτούμενες δράσεις, που μπορεί να αξιοποιηθούν και από τη χώρα μας αφορούν, μεταξύ άλλων, στην υποστήριξη δραστηριοτήτων κατάρτισης που πραγματοποιούνται από μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις όσον αφορά την εφαρμογή του Προγράμματος OiRA και των κλαδικών, διαδικτυακών, διαδραστικών εργαλείων OiRA (για την εκπόνηση της μελέτης εκτίμησης επαγγελματικού κινδύνου) ή και άλλων εργαλείων τεχνολογίας πληροφοριών καθώς και τη στήριξη δράσεων κατάρτισης που απευθύνονται στους επιθεωρητές εργασίας.

Άξονας 9ος: Προαγωγή της υγείας στην εργασία και αντιμετώπιση της δημογραφικής αλλαγής

Η Προαγωγή της Υγείας στους χώρους εργασίας (ΠΥΕ) είναι "η συντονισμένη προσπάθεια εργοδοτών, εργαζομένων και της κοινωνίας ευρύτερα, για τη βελτίωση της υγείας και της ευεξίας/ευ η μεριάς των ατόμων στο εργασιακό τους περιβάλλον. Ο στόχος αυτός μπορεί να επιτευχθεί με το συνδυασμό δράσεων που αφορούν τη βελτίωση της οργάνωσης της εργασίας και του εργασιακού περιβάλλοντος, την προώθηση της ενεργούς συμμετοχής των εργαζομένων και την ενθάρρυνση της προσωπικής τους εξέλιξης." (Διακήρυξη του Λουξεμβούργου, 1997).

Ο τομέας της ΠΥΕ στους χώρους εργασίας -αν και σε εθελοντική βάση- συγκεντρώνει συνεχώς αυξανόμενο ενδιαφέρον λόγω των σημαντικών επιπτώσεων στην υγεία των εργαζομένων, στις επιχειρήσεις και στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και υγείας. Καλύπτει όχι μόνο τους «παραδοσιακούς» επαγγελματικούς κινδύνους, αλλά και πολλούς άλλους παράγοντες κινδύνου που σχετίζονται με την ατομική συμπεριφορά και στάση ζωής κάθε εργαζόμενου (ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, φυσική άσκηση, διατροφή, κάπνισμα, κατανάλωση αλκοόλ και διεγερτικών φαρμάκων, χρήση ναρκωτικών και άλλων εθιστικών ουσιών, αποκατάσταση της υγείας, απουσιασμός/παρουσιασμός και η επιστροφή/επανένταξη στην εργασία μετά από ατύχημα ή ασθένεια κ.α.), καθώς και τους «νέους» ψυχοκοινωνικούς παράγοντες κινδύνου (όπως είναι το άγχος στην εργασία, ο εκφοβισμός και η βία, η παρενόχληση κ.ά.).

Η ΠΥΕ συνδυαζόμενη πλέον με τη νομοθετικά κατοχυρωμένη ΥΑΕ και ενσωματώνοντας στοιχεία όπως είναι η ατομική συμπεριφορά, η διαχείριση των μέτρων οργάνωσης της εργασίας και η διαχείριση των ανθρωπίνων πόρων, αποτελεί μια σύγχρονη επιχειρηματική στρατηγική, η οποία μπορεί να διαχειριστεί αποτελεσματικά τις νέες προκλήσεις στον μεταβαλλόμενο κόσμο της εργασίας.

Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός EU-OSHA και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO), αναγνωρίζοντας τη σπουδαιότητα της ΠΥΕ, αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες ενημέρωσης, ευαισθητοποίησης και διάδοσης καλών πρακτικών, με στόχο την πρόληψη των επαγγελματικών ασθενειών και τη βελτίωση της ψυχικής, σωματικής και κοινωνικής ευεξίας. Ιδιαίτερα σημαντικός είναι ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου Προαγωγής της Υγείας (European Network for Workplace Health Promotion, ENWHP), ένα ανεπίσημο δίκτυο εθνικών οργανισμών επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας και άλλων φορέων στον τομέα της δημόσιας υγείας. Με κεντρικό όραμα «Υγιείς εργαζόμενοι σε υγιείς επιχειρήσεις και οργανισμούς», το ENWHP υλοποιεί πρωτοβουλίες και στοχευμένα προγράμματα για την προαγωγή της ΠΥΕ στους χώρους εργασίας σε όλη την Ευρώπη.

Ο Εθνικός Εστιακός Πόλος Προαγωγής της Υγείας στους Χώρους Εργασίας που εκπροσωπεί στη χώρα μας το Δίκτυο ENWHP, ανήκει οργανωτικά στην επιτελική υπηρεσία ΥΑΕ (ΔΑΥΕ, Δ3) του Υπουργείου Εργασίας. Με το έργο του προάγει κυρίως την ευαισθητοποίηση σχετικά με την υγεία στην εργασία, συμβάλλει στην ανταλλαγή καλών πρακτικών και στη μεταφορά και διάδοση πολύτιμης πληροφορίας, εμπειρίας και γνώσης στον τομέα αυτό από τα άλλα κράτη μέλη. Παράλληλα στηρίζει την υιοθέτηση και εφαρμογή προγραμμάτων ΠΥΕ από τις ελληνικές επιχειρήσεις. Επιπρόσθετα, μέσω της δικτύωσης και του συντονισμού όλων των κυβερνητικών και μη-κυβερνητικών ενδιαφερόμενων φορέων, διαχειρίζεται τη λειτουργία του Εθνικού Δικτύου Προαγωγής της Υγείας στους Χώρους Εργασίας (ΕΔΠΥΧΕ), με στόχο την ανάπτυξη και την ενίσχυση δράσεων που αποσκοπούν στην προαγωγή της υγείας στους χώρους εργασίας σε εθνικό επίπεδο.

Η ενδυνάμωση της λειτουργίας του Εθνικού Εστιακού Πόλου ΠΥΕ, ο καλύτερος συντονισμός, η ανάπτυξη και η αξιοποίηση της λειτουργίας του Εθνικού Δικτύου ΠΥΕ, η οργάνωση και υλοποίηση κοινών δράσεων με τον Εθνικό Εστιακό Πόλο και το Εθνικό Δίκτυο Πληροφόρησης για την ΑΥΕ, η ανάπτυξη συνεργασιών σε εθνικό επίπεδο με αρμόδιους φορείς για την ΠΥΕ και την ΥΑΕ αλλά και με επιστημονικούς φορείς στον τομέα της επαγγελματικής υγείας, καθώς και η διάχυση της διαθέσιμης πληροφόρησης, εμπειρίας και γνώσης παράλληλα με την ανταλλαγή καλών πρακτικών και την προβολή και προαγωγή προγραμμάτων ΠΥΕ στις ελληνικές επιχειρήσεις, αποτελούν βασικές προτεραιότητες για την περίοδο 2016-2020.

Στο ίδιο πλαίσιο προαγωγής της υγείας στην εργασία κινείται και η άμεση ανάγκη αντιμετώπισης της δημογραφικής αλλαγής και των επιπτώσεων της στον κόσμο της εργασίας. Οι τρέχουσες δημογραφικές εξελίξεις και οι προβλέψεις για το μέλλον θέτουν νέες προκλήσεις στις επιχειρήσεις και στα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης της Ευρώπης, με δεδομένη την αύξηση του ποσοστού των μεγαλύτερων σε ηλικία εργαζομένων αλλά και την αύξηση τω επίσημων ορίων συνταξιοδότησης αυξάνεται σε πολλά κράτη μέλη. Πολλοί εργαζόμενοι είναι πιθανό να έρθουν αντιμέτωποι με επιμήκυνση της επαγγελματικής τους ζωής, άρα και με μια πιο μακροχρόνια έκθεση σε κινδύνους στην εργασία, καθώς και με ένα μεταβαλλόμενο εργασιακό πλαίσιο (π.χ. ευέλικτες μορφές εργασίας, ευέλικτο εργασιακό περιβάλλον).

Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, ως συνέπεια των προαναφερθέντων, θα έχουν την ανάγκη να βασίζονται περισσότερο από ποτέ σε δραστήριους, με προσόντα και κυρίως υγιείς εργαζόμενους. Ταυτόχρονα, τα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης αν θα θέλουν να συνεχίσουν να είναι ενεργά από οικονομική άποψη, θα πρέπει να βασιστούν σε εργαζόμενους που θα μπορούν να είναι υγιείς και να εργάζονται αποδοτικά για περισσότερα χρόνια, δηλαδή θα έχουν αυξημένη ικανότητα για εργασία, αφού τα ταμεία υγείας, παροχής σύνταξης ή και ασφάλισης της επαγγελματικής νοσηρότητας (όπου υφίστανται) μόνο με υγιείς εργαζόμενους θα μπορούν να χρηματοδοτούνται και να εξασφαλίζουν τη βιωσιμότητα τους μακροπρόθεσμα.

Το φαινόμενο της γήρανσης του εργατικού δυναμικού αποτελεί μία από τις σημαντικότερες προκλήσεις για την ΕΕ και βρίσκεται στον πυρήνα της ευρωπαϊκής στρατηγικής στον τομέα της ΥΑΕ, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στο Στρατηγικό Πλαίσιο 2014 - 2020 της ΕΕ. Η διασφάλιση της υγείας και της ασφάλειας των εργαζομένων καθ' όλη τη διάρκεια του εργασιακού τους βίου και η προαγωγή μιας βιώσιμης επαγγελματικής ζωής, προκειμένου να αποτραπούν οι αρνητικές επιπτώσεις που οφείλονται στην αύξηση των φαινομένων απουσιασμού από την εργασία λόγω νοσηρότητας, αποτελούν το θεμέλιο λίθο για την επίτευξη του στρατηγικού στόχου της ενεργούς και υγιούς γήρανσης και της υγιούς συνταξιοδότησης για τους εργαζομένους.

Κατά συνέπεια, θεωρείται βασική προτεραιότητα η ανάληψη συγκεκριμένων δράσεων στο πλαίσιο μιας ολιστικής δια βίου προσέγγισης της διαχείρισης της ΥΑΕ υπό το πρίσμα της ηλικίας, όπου εκτός από την εξέταση των συνθηκών του εργασιακού περιβάλλοντος και την εκτίμηση των επαγγελματικών κινδύνων με γνώμονα την πολυμορφία του εργατικού δυναμικού, θα πρέπει να εξετάζονται και άλλες παράμετροι που μπορούν να επηρεάσουν τη διαχείριση της ΥΑΕ όπως είναι: η προσαρμογή της εργασίας στον άνθρωπο, η εργονομία, η ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, η προαγωγή της υγείας, η κατάρτιση και η δια βίου μάθηση, η πρόληψη της αναπηρίας και η επιστροφή στην εργασία (αποκατάσταση και επανένταξη) μετά από εργατικό ατύχημα ή ασθένεια, η ενσωμάτωση της ΥΑΕ στις πολιτικές διαχείρισης του ανθρώπινου δυναμικού, η επαγγελματική εξέλιξη, η παροχή κινήτρων και η ηγεσία εκ μέρους της διοίκησης των επιχειρήσεων κ.α..

Με δεδομένο ότι «οι νέοι σε ηλικία εργαζόμενοι του σήμερα είναι οι μεγάλης ηλικίας εργαζόμενοι του αύριο», στο πλαίσιο της νέας στρατηγικής για την ΥΑΕ συμπεριλαμβάνονται σχετικές δράσεις για: την αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη διαχείριση της ΑΥΕ υπό το πρίσμα της ηλικίας και της πολυμορφίας του εργατικού δυναμικού, για την υγιή γήρανση και την προσαρμογή των εργασιακών χώρων στις λειτουργικές ανάγκες των μεγάλης σε ηλικία εργαζόμενων, για την κατάλληλη ενημέρωση όσον αφορά τους επαγγελματικούς κινδύνους και την επίβλεψη της ασφάλειας και υγείας των νέων σε ηλικία εργαζόμενων, για την καλλιέργεια καλών εργασιακών πρακτικών στους εργαζόμενους νέους, για την πρόληψη της επαγγελματικής νοσηρότητας και της αναπηρίας, για την αντιμετώπιση των διακρίσεων λόγω ηλικίας στους χώρους εργασίας.

Επιπρόσθετα, δράσεις για την υιοθέτηση από τις ελληνικές επιχειρήσεις καλών πρακτικών και εργαλείων όσον αφορά στη διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού με ενσωμάτωση των αρχών της ΥΑΕ, στην εκτίμηση του κόστους του απουσιασμού, στην ανάλυση της ηλικιακής σύνθεσης του εργατικού δυναμικού μιας επιχείρησης, στη δια βίου κατάρτιση και την παροχή κινήτρων προς τους εργαζόμενους για απόκτηση νέων δεξιοτήτων και προσόντων κ.α., αξιοποιώντας όλες τις διαθέσιμες χρηματοδοτικές ευκαιρίες που παρέχονται μέσω των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (π.χ. για την προαγωγή της υγείας στους εργαζόμενους μεγάλης ηλικίας μέσω της επενδυτικής προτεραιότητας για την ενεργό και υγιή γήρανση).

Άξονας 10ος: Ενθάρρυνση της επιστημονικής προόδου και της έρευνας - Νέοι και αναδυόμενοι κίνδυνοι

Η αξιολόγηση των «νέων και αναδυόμενων κινδύνων», εξαιτίας των σημειουμένων δραστικών αλλαγών στον κόσμο της εργασίας και κατά προτεραιότητα αυτών που σχετίζονται με επαγγελματικές ασθένειες, συνιστά μία από τις κυριότερες προκλήσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η έμφαση δίνεται κυρίως στην πρόβλεψη των πιθανών επαγγελματικών κινδύνων που σχετίζονται με τις δυσμενείς δημογραφικές εξελίξεις και τη γήρανση του εργατικού δυναμικού, την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών όπως π.χ. των νέων τεχνολογιών στον χώρο της πληροφορικής και της επικοινωνίας, των βιοτεχνολογιών και των πράσινων τεχνολογιών, της νανοτεχνολογίας, των αυτοματισμών και της ρομποτικής καθώς επίσης και με τις σημειούμενες αλλαγές και καινοτομίες στην οργάνωση της εργασίας όπως π.χ. τη χρήση των διαδικτυακών μέσων και ψηφιακών πλατφόρμων για την ανεύρεση εργασίας (πληθοπορισμός - crowdsourcing), την υιοθέτηση ευέλικτων και διαδραστικών μεθόδων εργασίας ή την τηλεργασία.

Ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται επίσης στην αποτύπωση των πιθανών κινδύνων που συνδέονται είτε με την εξάπλωση των νέων μορφών εργασιακών σχέσεων (ευέλικτες μορφές απασχόλησης, κινητικότητα, δανεισμός εργαζομένων κ.λπ.) ιδίως μεταξύ των νέων (προγράμματα μαθητείας και απόκτησης εργασιακής εμπειρίας) είτε με

τη συνεχώς αυξανόμενη σε ποσοστά αδήλωτη εργασία. Παράλληλα, παράγοντες κινδύνου που εντάσσονται σε περισσότερο «παραδοσιακές» κατηγορίες (π.χ. χημικοί κίνδυνοι/καρκινογόνοι και μεταλλαξιογόνοι παράγοντες, ηλεκτρομαγνητικές ακτινοβολίες κ.α.) είναι αναγκαίο να επαναπροσδιορισθούν σύμφωνα με τις νέες επιστημονικές εξελίξεις.

Στο πλαίσιο αυτό και λαμβάνοντας υπόψη τα νέα επιστημονικά δεδομένα και τις εξελίξεις στον κόσμο της εργασίας, οι προσπάθειες για την προαγωγή των θεμάτων ΥΑΕ πρέπει να είναι συνεχείς, αξιοποιώντας για το σκοπό αυτό τις κατάλληλες συνεργασίες και οργανώνοντας σε εθνικό επίπεδο εφαρμοσμένα ερευνητικά προγράμματα αποτύπωσης και αξιολόγησης της κατάστασης ΥΑΕ.

Παράλληλα αξιοποιούνται τα ευρήματα από σχετικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, (ιδίως της ευρωπαϊκής έρευνας στις επιχειρήσεις για νέους και αναδυόμενους κινδύνους "ESENER", αλλά και οι μελέτες και το σχετικό ερευνητικό έργο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού EU-OSHA για την πρόβλεψη των νέων και αναδυόμενων επαγγελματικών κινδύνων στη βάση διαφορετικών σεναρίων για το μέλλον, καθώς και οι μελέτες της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας-ILO, του Ιδρύματος του Δουβλίνου για τις Συνθήκες Διαβίωσης και Εργασίας-Eurofound, του Ευρωπαϊκού Δικτύου Προαγωγής Υγείας-ENWHP (κυρίως στον τομέα των ψυχοκοινωνικών κινδύνων) κ.α.

Συνεκτιμώντας τα αποτελέσματα των εν λόγω προγραμμάτων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, των προγραμμάτων της επιτελικής υπηρεσίας ΥΑΕ (ΔΑΥΕ, Δ3) του Υπουργείου Εργασίας, τα ευρήματα των εκστρατειών με στοχευμένους ελέγχους που πραγματοποιεί το ΣΕΠΕ και τα αντίστοιχα δεδομένα από τη διεθνή βιβλιογραφία, καθίσταται δυνατή η ταυτοποίηση και ο εντοπισμός των κινδύνων -και κυρίως των νέων και των αναδυόμενων κινδύνων-, αλλά και ο εντοπισμός των κλάδων υψηλού κινδύνου, υπό το καθεστώς των αλλαγών και των συνεχώς μεταβαλλόμενων συνθηκών στον κόσμο της εργασίας.

Μεταξύ των προβλεπόμενων δράσεων περιλαμβάνονται η διενέργεια εφαρμοσμένων ερευνητικών προγραμμάτων με σκοπό τον προσδιορισμό της έκθεσης των εργαζομένων π.χ. σε χημικούς και φυσικούς παράγοντες κινδύνου στους χώρους εργασίας, καθώς και οι συνεργασίες με Πανεπιστημιακά Ιδρύματα και Ινστιτούτα για κοινά ερευνητικά προγράμματα με σκοπό την αποτύπωση και αξιολόγηση της κατάστασης ΥΑΕ σε επιλεγμένους κλάδους, εργασίες ή ομάδες εργαζομένων.

Στο πλαίσιο αυτό υπάρχουν προτάσεις για διεξαγωγή προγραμμάτων εφαρμοσμένης έρευνας στον τομέα της ΥΑΕ με αντικείμενο στοχευμένες μετρήσεις βλαπτικών παραγόντων σε χώρους με ακτινοβολία LASER (βιομηχανία, εργαστήρια, ιατρικές εφαρμογές), με ασύμφωνη οπτική ακτινοβολία (κολλήσεις μετάλλων, χυτήρια, υαλουργία), για αποτίμηση της ποιότητας του φωτισμού σε επιλεγμένους επαγγελματικούς χώρους, για ιοντίζουσα ακτινοβολία και πιο συγκεκριμένα για ραδόνιο, για ηλεκτρομαγνητικά πεδία (βιομηχανία, χώροι έρευνας, νοσοκομεία), για αμίαντο και αμιαντούχα υλικά (πλοία, εξορυκτικές εργασίες, οικοδομικές εργασίες) κ.α.

Περαιτέρω, μπορούν να εκπονηθούν τεχνικοοικονομικές μελέτες για την επεξεργασία των αμιαντούχων αποβλήτων εντός της χώρας με πολλαπλά οφέλη, για ανάπτυξη πληροφοριακού συστήματος σε εθνικό επίπεδο για την τεκμηρίωση και στατιστική επεξεργασία των μετρήσεων έκθεσης όσον αφορά τον αμίαντο και τα αμιαντούχα υλικά και την τήρηση σχετικών ιατρικών φακέλων, για αποτίμηση της έκθεσης σε καρκινογόνες ουσίες με μετρήσεις και καταγραφή των χώρων εργασίας, κ.α.

Η μετρητική αναβάθμιση των εργαστηρίων, αναμφισβήτητα μπορεί να προσφέρει σημαντική ώθηση προς την κατεύθυνση της έρευνας και της αξιολόγησης και αντιμετώπισης των νέων και αναδυομένων κινδύνων. Ωστόσο κρίσιμος παράγοντας για την υλοποίηση όλων των παραπάνω, αποτελεί η στήριξη της εργαστηριακής δραστηριότητας της επιτελικής υπηρεσίας ΥΑΕ (εργαστήρια εφαρμοσμένης έρευνας και μετρήσεων της πρώην Δ/νσης ΚΥΑΕ) με ανθρώπινους και υλικούς πόρους και η διεύρυνση των σημαντικών δυνατοτήτων που υπάρχουν για την μελέτη των συνθηκών ασφάλειας και υγείας στους χώρους εργασίας.

Τα εργαστήρια της ΔΑΥΕ έχουν σημαντική τεχνογνωσία στα θέματα προσδιορισμού χημικών και φυσικών παραγόντων, εργονομίας και ιατρικής της εργασίας, μέρος της οποίας χρησιμοποιείται ήδη για εκπαιδευτικούς σκοπούς, διενέργεια μετρήσεων και για εφαρμοσμένη έρευνα. Μετά τη λειτουργική και την οργανωτική αναβάθμισή τους, μπορούν να αποτελέσουν τη βάση ανάπτυξης του προτεινόμενου Εθνικού Κέντρου Έρευνας και Αναφοράς Μετρήσεων για την ΥΑΕ (όσον αφορά τους βλαπτικούς παράγοντες στους χώρους εργασίας) και να λειτουργήσουν είτε αυτόνομα, είτε σε συνεργασία και συνδυαστικά με άλλα δημόσια εργαστήρια στον τομέα της ΥΑΕ (όπως π.χ. είναι το Κέντρο Διάγνωσης και Ιατρικής της Εργασίας, ΚΔΙΕ), στηρίζοντας με τη λειτουργία τους το έργο του "φορέα ασφάλισης του επαγγελματικού κινδύνου" στον τομέα της πρόληψης.

Άξονας 11ος: Ενδυνάμωση του ρόλου των κοινωνικών εταίρων και της συμμετοχής των εργαζομένων

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο αποδίδεται ιδιαίτερη σημασία στο ρόλο των κοινωνικών εταίρων σε σχέση με τις πολιτικές για την ΥΑΕ. Συγκεκριμένα, οι τριμερείς επιτροπές κοινωνικού διαλόγου είναι αρμόδιες π.χ. για τη διερεύνηση νέων μεθόδων για την αποτελεσματική προσέγγιση των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων, την ανάπτυξη νέων καινοτόμων λύσεων για την ΥΑΕ καθώς και τη συμβολή στη διαρκή αξιολόγηση του νομοθετικού κεκτημένου της ΕΕ.

Ιδιαίτερη έμφαση από πλευράς των κοινωνικών εταίρων πρέπει να δοθεί στην ανάληψη συγκεκριμένων πρωτοβουλιών για την εν γένει προαγωγή των θεμάτων ΥΑΕ και ιδίως την προβλεπόμενη μέσω του κοινωνικού διαλόγου προώθηση νέων νομοθετικών παρεμβάσεων ή την ενίσχυση εφαρμογής της νομοθεσίας σε ευρωπαϊκό, εθνικό και τοπικό επίπεδο, καθώς και σε επίπεδο κλαδικό ή ακόμα και μεμονωμένων επιχειρήσεων.

Σε επίπεδο εθνικό, πέραν του πολυδιάστατου έργου της Πολιτείας (νομοθετικό, ελεγκτικό, ενημερωτικό, εκ-

παιδευτικό, ερευνητικό κ.λπ.) στον τομέα της ΥΑΕ, καθοριστική σημασία για την πρόοδο στα θέματα ΑΥΕ και την αποτελεσματική προαγωγή της εφαρμογής των αναγκαίων μέτρων πρόληψης στην πράξη, διαδραματίζει η ενεργή συμμετοχή και ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων.

Η ενδυνάμωση του ρόλου αυτού πρέπει να αποτελεί διαρκή μέριμνα τόσο της Πολιτείας, όσο και των ίδιων των οργανώσεων των εργοδοτών και των εργαζομένων. Οι τρόποι ενδυνάμωσης περιλαμβάνουν κυρίως την αναβάθμιση και ανασύνθεση των θεσμών διαβούλευσης (ΣΥΑΕ και ΣΚΕΕΕ), τη συνεργασία με ινστιτούτα και ερευνητικούς φορείς των κοινωνικών εταίρων (π.χ. ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε., ΙΝΕ ΓΣΕΕ κ.α.), την ενεργό συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη διαβούλευση για τα θέματα ΥΑΕ και στον από κοινού με την Πολιτεία σχεδιασμό και υλοποίηση πολιτικών και δράσεων για την προαγωγή των θεμάτων ΥΑΕ.

Επιπρόσθετα, σχετικές δράσεις για τη στήριξη των στόχων της νέας Εθνικής Στρατηγικής ΥΑΕ θα πρέπει να αναλάβουν και οι άμεσα ενδιαφερόμενοι (εργοδότες και εργαζόμενοι) μέσω των φορέων και των οργανώσεων τους, αφού και από προηγούμενες προγραμματικές περιόδους έχει καταγραφεί χαμηλό ποσοστό οικειοποίησης τόσο του συνόλου των πολιτικών όσο και των επιμέρους στόχων και δράσεων της εκάστοτε ευρωπαϊκής στρατηγικής για την ΥΑΕ αλλά και των αντίστοιχων Εθνικών Στρατηγικών ΥΑΕ των κρατών μελών.

Σ' αυτή την κατεύθυνση, μπορεί να συμβάλλει η αξιοποίηση του ρόλου και του έργου του Ελληνικού Ινστιτούτου Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας (ΕΛΙΝΥΑΕ), -το οποίο αποτελεί επιστημονικό φορέα που δημιουργήθηκε από τις τριτοβάθμιες οργανώσεις εργαζομένων και εργοδοτών-, μέσω της ενδυνάμωσης του δικτύου συνεργασίας του με τους υπόλοιπους θεσμοθετημένους φορείς και δομές για την ΥΑΕ, υπό τη βασική προϋπόθεση διασφάλισης της βιωσιμότητας του από τα μέλη του ώστε να τηρηθούν τυχόν συμβατικές δεσμεύσεις στο πλαίσιο ανάληψης και εκπόνησης προγραμμάτων ή για την υλοποίηση δράσεων στο πλαίσιο συμφωνιών για συνεργασίες.

Επιπρόσθετα, όσον αφορά τη στήριξη της συμμετοχής των εργαζομένων, είναι γνωστό ότι το όραμα για διασφάλιση περισσότερο ασφαλών, υγιών και παραγωγικών χώρων εργασίας έχει ως βασική προϋπόθεση τη συμμετοχική προσέγγιση όσον αφορά στη διαβούλευση και τη διαχείριση των θεμάτων ΥΑΕ μέσα στην επιχείρηση. Είναι πλέον σαφές ότι αν και η ευθύνη για τη διαχείριση των κινδύνων στην εργασία ανήκει στους εργοδότες, ωστόσο, χωρίς αμφιβολία, οι προσπάθειές τους θα αποτύχουν χωρίς την ενεργό συμμετοχή των εργαζομένων και για τον ισχυρισμό αυτό υπάρχει πλέον πληθώρα στοιχείων που υποδεικνύουν ότι η παράμετρος αυτή επιφέρει θεαματική βελτίωση στα επίπεδα ΥΑΕ στους χώρους εργασίας.

Για παράδειγμα, σύμφωνα με την έρευνα ESENER-1 του Ευρωπαϊκού Οργανισμού EU-OSHA, η συμμετοχή των εργαζομένων σε συνδυασμό με τη δέσμευση της διοίκησης βελτιώνει κατά πολύ τις επιδόσεις στον τομέα της επαγγελματικής ασφάλειας και υγείας, ενώ αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι οι πιθανότητες εφαρμογής επίσημης πολιτικής στον τομέα της ΥΑΕ είναι δέκα φορές περισσότερες σε επιχειρήσεις με μεγαλύτερη συμμετοχή των εργαζομένων και ισχυρή δέσμευση της διοίκησης.

Ένα ακόμη πλεονέκτημα έγκειται στο ότι, κατ' αυτόν τον τρόπο, τα συγκεκριμένα μέτρα θεωρούνται πιο αποτελεσματικά και γίνονται πιο εύκολα αποδεκτά από τους εργαζόμενους. Σύμφωνα με μια άλλη μελέτη της Ευρωπαϊκής Συνομοσπονδίας Συνδικάτων (ETUC), η συνδικαλιστική εκπροσώπηση έχει ως αποτέλεσμα καλύτερη τήρηση των κανόνων, χαμηλότερα ποσοστά ατυχημάτων και λιγότερα προβλήματα υγείας που σχετίζονται με την εργασία.

Γι' αυτούς και άλλους λόγους, η ενεργός συμμετοχή των εργαζομένων είτε με τη μορφή της άτυπης εκπροσώπησης είτε με τη μορφή της τυπικής εκπροσώπησης (μέσω επιτροπών για την ΥΑΕ ή εκλεγμένων εκπροσώπων για την ΥΑΕ) στη διαδικασία λήψης αποφάσεων όσον αφορά στη διαχείριση της ΥΑΕ, προβλέπεται από τη σχετική ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία.

Ειδικότερα στη χώρα μας (ν. 3850/2010) προβλέπεται το δικαίωμα στους εργαζόμενους για εκλογή επιτροπής ΥΑΕ στις επιχειρήσεις που απασχολούν περισσότερους από 50 εργαζόμενους, ενώ για τις επιχειρήσεις όπου απασχολούνται λιγότεροι από 50 και περισσότεροι από 20 εργαζόμενοι προβλέπεται η εκλογή εκπροσώπου για την ΥΑΕ ενώ όπου υπάρχουν λιγότεροι από 20 εργαζόμενοι ο εκπρόσωπος σε θέματα ΥΑΕ θα πρέπει να επιλέγεται από τους εργαζόμενους κατόπιν διαβούλευσης.

Ωστόσο είναι γνωστό από σχετικές μελέτες ότι η εφαρμογή της νομοθετικής αυτής πρόβλεψης είναι εξαιρετικά περιορισμένη σε έναν μικρό αριθμό επιχειρήσεων που απασχολούν συνήθως μεγάλο αριθμό εργαζομένων (τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνονται και από τα ευρήματα των ερευνών ESENER-1 και ESENER-2 του Ευρωπαϊκού Οργανισμού EU-OSHA, σύμφωνα με τα οποία η Ελλάδα παραμένει στις τελευταίες θέσεις -όχι μόνο μεταξύ των κρατών μελών της Ε.Ε. αλλά και άλλων χωρών της Ευρώπης που συμμετείχαν στις έρευνες- όσον αφορά στο θέμα της ενεργούς συμμετοχής και εκπροσώπησης των εργαζομένων.

Για την ανάλυση των βασικών αιτιών, την αντιμετώπιση και την αναστροφή αυτού του φαινομένου που επηρεάζει άμεσα τόσο το επίπεδο των συνθηκών ΥΑΕ στις ελληνικές επιχειρήσεις όσο και την αποτελεσματική διαχείριση της προστασίας των εργαζομένων, η Πολιτεία στο πλαίσιο της νέας Εθνικής Στρατηγικής για την ΥΑΕ και σε συνεργασία με τους συνδικαλιστικούς φορείς και τους εκπροσώπους των εργαζομένων, προγραμματίζει στοχευμένες δράσεις και παρεμβάσεις για την ανάδειξη της σπουδαιότητας της ενεργούς συμμετοχής των εργαζομένων και τα απορρέοντα οφέλη για εργαζόμενους και επιχειρήσεις, για τη σχετική ενημέρωση των φορέων των εργαζομένων αλλά και των εργοδοτών, για την προτροπή των εργαζομένων να ασκούν το δικαίωμα τους στην εκλογή εκπροσώπων ή επιτροπών για την ΥΑΕ, για τη διασφάλιση άσκησης του δικαιώματος αυτού, για τη στήριξη της εκπαίδευσης των εκπροσώπων των εργαζομένων σε θέματα ΥΑΕ κ.α.

Άξονας 12ος: Δικτύωση και ανάπτυξη συνεργασιών για την ΥΑΕ

Η αποτελεσματική εφαρμογή της πολιτικής για την ΥΑΕ προϋποθέτει την ένταξή της σε ένα ολιστικό πλαίσιο, με ζητούμενο την αναζήτηση συνεργασιών με άλλους τομείς πολιτικής, τόσο στο χώρο της εργασίας (απασχόληση, αντιμετώπιση της ανεργίας, κοινωνική ασφάλιση κ.α.) όσο και πέραν αυτής, όπως στους τομείς της δημόσιας υγείας, της παιδείας, της ανταγωνιστικότητας, ή του περιβάλλοντος.

Κατά συνέπεια, θεωρείται απαραίτητη από πλευράς των αρμόδιων εθνικών αρχών η ανάληψη ενός περισσότερο ενεργού ρόλου στη διερεύνηση όλων εκείνων των τομέων πολιτικής, στους οποίους είναι εφικτή η επίτευξη τέτοιων συμπράξεων.

Οι βασικοί τομείς πολιτικής στους οποίους θα πρέπει να επικεντρωθεί η προσοχή των εθνικών αρχών την επόμενη περίοδο, με σκοπό τη διερεύνηση ανάπτυξης συνεργειών, κυρίως με τις αρχές και τους αρμόδιους φορείς του δημόσιου τομέα, είναι:

i. η Παιδεία (μέσω της ενσωμάτωσης της ΥΑΕ στα προγράμματα σπουδών όλων των βαθμίδων της εκπαίδευσης, στην επαγγελματική κατάρτιση και τη δια βίου μάθηση),

ii. η Απασχόληση (πολιτικές απασχόλησης, νέες μορφές απασχόλησης),

iii. η Έρευνα (μέσω της εστίασης στα αποτελέσματα των ερευνητικών προγραμμάτων που αφορούν στον αντίκτυπο της γήρανσης του πληθυσμού, στην παγκοσμιοποίηση, στις νέες τεχνολογίες και τη συσχέτιση τους με τις επαγγελματικές ασθένειες),

iv. η Δημόσια Υγεία (με έμφαση στην ανάληψη κοινών δράσεων για την ψυχική υγεία και την ευεξία στους χώρους εργασίας αλλά και τη λειτουργία συστήματος διάγνωσης και αναγγελίας των επαγγελματικών ασθενειών),

v. το Περιβάλλον (μέσω της εστίασης στους επαγγελματικούς κινδύνους που μπορούν να εντοπιστούν στο μικροπεριβάλλον των εργασιακών χώρων),

vi. η Βιομηχανική Πολιτική (με βασικό άξονα την προστασία των εργαζομένων σε βιομηχανικές εγκαταστάσεις από την έκθεση τους σε επικίνδυνες χημικές ουσίες),

vii. η Ισότητα των φύλων (κυρίως στους τομείς όπου το νομοθετικό κεκτημένο για την ΥΑΕ συμβάλει στην καταπολέμηση των διακρίσεων και στην προώθηση ίσων ευκαιριών μεταξύ των δύο φύλων),

viii. η Μεταναστευτική πολιτική, αφού λόγω της παρατηρούμενης αύξησης της συμμετοχής των μεταναστών και των προσφύγων στο εργατικό δυναμικό της χώρας και της επακόλουθης αύξησης της συχνότητας εργατικών ατυχημάτων σε αυτές τις πληθυσμιακές ομάδες, απαιτείται άμεσα μια δέσμη κατάλληλων παρεμβάσεων.

Στο πλαίσιο αυτό, σημαντική θεωρείται καταρχήν η εφαρμογή στην πράξη της ήδη θεσμοθετημένης συνεργασίας μεταξύ επιτελικών (ΔΑΥΕ, Δ3) και ελεγκτικών αρχών (ΣΕΠΕ), ώστε τα θέματα ΥΑΕ να αντιμετωπίζονται από τις συναρμόδιες, -αλληλοσυμπληρούμενες αλλά διακριτές στο ρόλο τους- υπηρεσίες ΥΑΕ του Υπουργείου Εργασίας αποτελεσματικά, με συντονισμένο και ενιαίο τρόπο. Λαμβάνοντας υπόψη τις σύγχρονες τάσεις σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο και φυσικά, σε στενή συνεργασία με όλες τις άλλες δομές και τους φορείς που θα συμμετέχουν στο Εθνικό Σύστημα Υγείας καιΑσφάλειας στην Εργασία (ΕΣυστΥΑΕ).

Επιπρόσθετα, η στενή συνεργασία με το Υπουργείο Εσωτερικών, καθώς και η έκδοση κατευθυντήριων οδηγιών και εγκυκλίων εφαρμογής για τη σύσταση των αναγκαίων δομών αλλά και για τη γενικότερη διαχείριση των θεμάτων ΥΑΕ, θα διασφαλίσει την παροχή υπηρεσιών προστασίας και πρόληψης και την προαγωγή των θεμάτων ΥΑΕ στο δημόσιο τομέα.

Περαιτέρω συνεργασίες είναι επίσης απαραίτητο να δημιουργηθούν για τη διεύρυνση και αποτελεσματικότερη λειτουργία και στήριξη του έργου τόσο του Εθνικού Δικτύου Πληροφόρησης για τα θέματα ΥΑΕ όσο και του Εθνικού Δικτύου Προαγωγής Υγείας στην Εργασία, καθώς και με επιστημονικούς φορείς και εκπαιδευτικά ιδρύματα, κυρίως στον τομέα της έρευνας για την ΥΑΕ καθώς και για την ταυτοποίηση και προσδιορισμό των νέων και αναδυόμενων κινδύνων.

Σημαντική επίσης κρίνεται η συνεργασία με το ΕΛΙΝΥΑΕ καθώς και με όλους τους φορείς που εκπροσωπούν τους κοινωνικούς εταίρους σε κλαδικό και εθνικό επίπεδο. Επίσης, θα πρέπει να αξιοποιηθούν στο μέγιστο βαθμό οι ήδη υπάρχουσες συνεργασίες με φορείς, δίκτυα, πανεπιστημιακά ιδρύματα, επιστημονικούς φορείς, κλάδους ή μεμονωμένες επιχειρήσεις κ.α. (π.χ. Σύμφωνα συνεργασίας με την Ελληνική Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας-ΕΕΑΑ, την Ιατρική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, το ΤΕΙ Ηρακλείου Κρήτης, το Enterprise Europe Network-Hellas, το Δίκτυο των Κέντρων Ευρωπαϊκής Πληροφόρησης Europe Direct, το Εθνικό Διαδημοτικό Δίκτυο Υγιών Πόλεων και Προαγωγής της Υγείας κ.α.).

Εξίσου σημαντική κρίνεται και η συνέχιση και διεύρυνση της συνεργασίας με επιστημονικές και επαγγελματικές ενώσεις, οργανισμούς, δίκτυα και φορείς εκτός Ελλάδας (π.χ. Δίκτυο Εθνικών Εστιακών Πόλων του EU-OSHA, Ευρωπαϊκό Δίκτυο Προαγωγής της Υγείας στους Χώρους Εργασίας-ENWHP, Ευρωπαϊκό Δίκτυο Επαγγελματιών Υγείας κ.α.) μέσω των οποίων μεταφέρεται και διαχέεται στη χώρα μας πολύτιμη πληροφορία, εμπειρία και γνώση για τα θέματα ΥΑΕ, παράλληλα με την ανταλλαγή καλών πρακτικών που μπορούν να αξιοποιηθούν σε επίπεδο κλάδου οικονομικής δραστηριότητας ή μεμονωμένης επιχείρησης.

Τέλος, άλλες σχετικές δράσεις που προάγουν τη δικτύωση και τις συνεργασίες για την ΥΑΕ σε διεθνές επίπεδο είναι η ενεργός συμμετοχή -συνήθως σε τριμερή βάση- στα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Συμβουλίου) και ιδιαίτερα στο έργο της Συμβουλευτικής Επιτροπής για την Ασφάλεια και Υγεία στην Εργασία (ACSH), στο έργο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού EU-OSHA καθώς και της Επιτροπής Ανώτερων Επιθεωρητών (SLIC), στα όργανα της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας (ILO), στο Ίδρυμα του Δουβλίνου για τις Συνθήκες Διαβίωσης και Εργασίας (Eurofound) κ.α., με σκοπό την παρακολούθηση και προσαρμογή στις τρέχουσες εξελίξεις σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο

αλλά και την υποστήριξη των εθνικών θέσεων και προτεραιοτήτων σε καίρια ζητήματα που αφορούν κυρίως τη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής πολιτικής για τα θέματα Ασφάλειας και Υγείας στην Εργασία.

2.5 Χρηματοδότηση

Η βασική πηγή χρηματοδότησης, στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2014-2020, είναι: α) το επιχειρησιακό πρόγραμμα ανάπτυξης επιχειρηματικότητας και καινοτομίας (ΕΠΑνΕΚ) και β) το πρόγραμμα μεταρρύθμισης του Δημοσίου Τομέα (ΜΔΤ). Τα προγράμματα αυτά χρηματοδοτούν δράσεις ανάπτυξης συστημάτων ΥΑΕ στις επιχειρήσεις και εφαρμογής κανόνων ΥΑΕ στο στενό και ευρύτερο Δημόσιο Τομέα.

Εποπτεύοντες φορείς σχεδιασμού και υλοποίησης πολιτικών οι οποίες πρόκειται να χρηματοδοτηθούν από το ΕΣΠΑ για ζητήματα ΥΑΕ είναι η αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Εργασίας (ΔΥΑΕ) και η αντίστοιχη επιτελική δομή ΕΣΠΑ.

Παράλληλα είναι πολύ σημαντικές οι πρωτοβουλίες για χρηματοδότηση από Ευρωπαϊκούς πόρους, διαφόρων φορέων των κοινωνικών εταίρων (όπως ΕΛΙΝΥΑΕ). Οι προτάσεις των φορέων αυτών για χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ πρέπει να υποβάλλονται στην επιτελική δομή ΕΣΠΑ του Υπουργείου Εργασίας και σε κάθε περίπτωση να ικανοποιούν πρωτίστως τις βασικές προγραμματικές προτεραιότητες της παρούσας Εθνικής Στρατηγικής.

Επίσης, κατά την περίοδο προγραμματισμού 2014-2020 υλοποιείται το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού, Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση» ως ένα από τα επτά Τομεακά/ Εθνικά Επιχειρησιακά Προγράμματα, με τη συγχρηματοδότηση του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και της Πρωτοβουλίας για την Απασχόληση των Νέων (ΠΑΝ). Το πρόγραμμα προσφέρει δυνατότητες χρηματοδότησης δράσεων που άπτονται των θεμάτων υγείας και ασφάλειας στην εργασία μέσα από παρεμβάσεις όπως:

• Εκσυγχρονισμός και περαιτέρω ενίσχυση των θεσμών της αγοράς εργασίας.

• Ενδυνάμωση των δεσμών της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας και τον επιχειρηματικό κόσμο.

• Αναβάθμιση και διασύνδεση των συστημάτων επαγγελματικής εκπαίδευσης και αρχικής και διά βίου επαγγελματικής κατάρτισης με την αγορά εργασίας.

Επίσης, δυνατότητες χρηματοδότησης δράσεων σχετικών με ΥΑΕ παρέχονται και από άλλα χρηματοδοτικά μέσα, όπως το πρόγραμμα της ΕΕ για την Απασχόληση και την Κοινωνική Καινοτομία (EASI) -πρώην Progress- στόχοι του οποίου είναι η προώθηση ενός υψηλού επιπέδου ποιότητας και βιώσιμης απασχόλησης, η διασφάλιση επαρκούς και αξιοπρεπούς κοινωνικής προστασίας, η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και της φτώχειας, καθώς και η βελτίωση των συνθηκών εργασίας.

Είναι γεγονός ότι στο παρελθόν οι υπάρχουσες δυνατότητες χρηματοδότησης δράσεων ΥΑΕ από κοινοτικούς πόρους δεν αξιοποιήθηκαν από τους δικαιούχους φορείς σε εθνικό επίπεδο, κυρίως λόγω της πολυπλοκότητας των σχετικών διαδικασιών, της ανάγκης συγκρότησης πολυπληθών συμπράξεων με αντίστοιχους φορείς από άλλα Κ-Μ αλλά και την έλλειψη της αναγκαίας εμπειρογνωμοσύνης σύνταξης και υποβολής προτάσεων. Πρόκληση για το μέλλον αποτελεί επομένως, η επίτευξη υψηλού βαθμού απορρόφησης διαθέσιμων κονδυλίων, ιδιαίτερα στους τομείς της πληροφόρησης, ενημέρωσης και κατάρτισης των εμπλεκομένων με τα θέματα ΥΑΕ στην αγορά εργασίας.

Πρόκειται να καταβληθεί κάθε προσπάθεια αξιοποίησης των διαθέσιμων κοινοτικών και εθνικών πόρων προκειμένου να υλοποιηθεί το Σχέδιο Δράσης στο μέγιστο δυνατό βαθμό. Επίσης, στο βαθμό που είναι εφικτό θα προσδιοριστούν εκ των προτέρων οι αναγκαίοι οικονομικοί και ανθρώπινοι πόροι για κάθε δράση προκειμένου να γίνει ένας αποτελεσματικός σχεδιασμός. Για τον ίδιο σκοπό συνεργασίες θα επιδιωχθούν με συναρμόδιους φορείς και δίκτυα του Δημόσιου και ευρύτερου δημόσιου τομέα που θα στοχεύουν στην καλύτερη αξιοποίηση των υφιστάμενων δυνατοτήτων.

2.6 Παρακολούθηση και αξιολόγηση

Η παρακολούθηση της εφαρμογής και η αξιολόγηση του εθνικού προγράμματος θα πραγματοποιείται με ευθύνη της αρμόδιας διοικητικής δομής του Υπουργείου Εργασίας και της Κεντρικής Συντονιστικής Δομής για το ΕσυστΥΑΕ.

Η αξιολόγηση της Εθνικής Στρατηγικής ΥΑΕ συνίσταται από την εξέταση της υλοποίησης των προγραμματισμένων δράσεων, τη λειτουργικότητα του προγράμματος και το βαθμό επίτευξης των στρατηγικών στόχων που έχουν προσδιοριστεί.

Με σκοπό την βέλτιστη εφαρμογή της Εθνικής Στρατηγικής ΥΑΕ, η πορεία υλοποίησης της θα αξιολογείται σε τακτά χρονικά διαστήματα (οπωσδήποτε ενδιάμεσα και τελικά) μέσω συστήματος παρακολούθησης με συγκεκριμένους δείκτες αποτύπωσης που θα καθοριστούν από την αρμόδια διοικητική δομή.

2.7 Δημοσιοποίηση

Η υιοθέτηση της νέας Στρατηγικής ως δέσμευση της πολιτικής ηγεσίας του Υπουργείου θα ανακοινωθεί ευρέως στα μέσα μαζικής ενημέρωσης (Δελτίο τύπου ή επίσημη ανακοίνωση) για την ενημέρωση όλων των ενδιαφερόμενων και εμπλεκόμενων φορέων. Θα έχει προηγηθεί ενημέρωση του Υπουργικού Συμβουλίου προκειμένου από τους συναρμόδιους Υπουργούς να υποστηριχθούν οι αναγκαίες ενέργειες στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους.

Η απόφαση αυτή αναρτάται στον ιστότοπο "Διαύγεια" https://diavgeia.gov.gr, στην ιστοσελίδα του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης www.ypakp.gr και δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Η απόφαση αυτή να δημοσιευθεί στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Αθήνα, 18 Οκτωβρίου 2017

Η Υπουργός

ΕΥΤΥΧΙΑ ΑΧΤΣΙΟΓΛΟΥ

02037572510170032